

ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στρατηγικές διαπολιτισμικής ένταξης:
διαχείριση της διαφορετικότητας ως ευκαιρία



ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ, ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ (CDAD)

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στρατηγικές διαπολιτισμικής ένταξης:
διαχείριση της διαφορετικότητας ως ευκαιρία

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ, ΤΗΣ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ (CDADI)

Original:

Model Framework for an intercultural strategy at the national level (English version)

Text originated by and used with the permission of the Council of Europe. This document is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator(s).

Την ευθύνη για τις απόψεις που εκφράζονται σε αυτή την εργασία έχουν αποκλειστικά οι συγγραφείς της και δεν αντανακλά αναγκαστικά την επίσημη πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή αποσπασμάτων (έως 500 λέξεις), εκτός από εμπορικούς σκοπούς, εφόσον διατηρείται η ακεραιότητα του κειμένου, το απόσπασμα δεν χρησιμοποιείται εκτός πλαισίου, δεν παρέχει ελλιπείς πληροφορίες ή δεν παραπλανά με άλλο τρόπο τον αναγνώστη ως προς τη φύση, εύρος ή περιεχόμενο του κειμένου. Το κείμενο πηγής πρέπει πάντα να αναφέρεται ως εξής «© Συμβούλιο της Ευρώπης, έτος δημοσίευσης». Όλα τα άλλα αιτήματα που αφορούν την αναπαραγωγή/μετάφραση του συνόλου ή μέρους του εγγράφου θα πρέπει να απευθύνονται στη Διεύθυνση Επικοινωνιών του Συμβουλίου της Ευρώπης (F-67075 Strasbourg Cedex Γαλλία)

Άλλη αλληλογραφία που αφορά αυτό το έγγραφο θα πρέπει να απευθύνεται στη Διεύθυνση της Μονάδας Διαπολιτισμικών Πόλεων κατά των Διακρίσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τμήμα Καταπολέμησης των Διακρίσεων
Συμβούλιο της Ευρώπης
Συμβούλιο της Ευρώπης F-67075 Strasbourg Cedex
Γαλλία
Courriel: intercultural.cities@coe.int

Εξώφυλλο και σχεδιασμός: Τμήμα Παραγωγής Εγγράφων και Εκδόσεων (DPDP), Συμβούλιο της Ευρώπης

Φωτογραφία Εξωφύλλου: Shutterstock

Φωτογραφίες: ©Shutterstock and Ville de Montréal

©Συμβούλιο της Ευρώπης, Οκτώβριος 2024

Η εκτύπωση έγινε από το Συμβούλιο της Ευρώπης

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ	5
Πρόταση	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
Οφέλη πολιτικών καλή διαχείρισης της μετανάστευσης και της ένταξης	9
Ορισμοί για κοινή κατανόηση της ορολογίας που χρησιμοποιείται σε αυτό το έγγραφο	10
ΕΝΟΤΗΤΑ I – ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ	15
Τι είναι η διαπολιτισμική ένταξη;	15
Γιατί χρειάζεται η διαπολιτισμική ένταξη;	15
ΕΝΟΤΗΤΑ II – ΑΡΧΕΣ ΜΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	19
Διασφάλιση της ισότητας	19
Εκτίμηση της διαφορετικότητας	20
Πρώτωση ουσιαστικής αλληλεπίδρασης	21
Ενεργός συμμετοχή και δραστηριοποίηση του πολίτη	23
ΕΝΟΤΗΤΑ III – ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	27
ΕΝΟΤΗΤΑ IV – ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ	39
Μια ανάλυση βασισμένη σε τεκμηριωμένα στοιχεία του προβλήματος που πρέπει να επιλυθεί	40
Ένας γενικός σκοπός που σχετίζεται προκλήσεις διαπολιτισμικής ένταξης	42
Ένα σύνολο βοηθητικών στόχων για επίτευξη αυτού του σκοπού	43
Προγράμματα και έργα προς ανάπτυξη και υλοποίηση από τους χρήστες	44
Δομές/μηχανισμοί που απαιτούνται για την παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου	46
Ανάληψη ευθύνης από ορισμένους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της συμπαραγωγής από τους χρήστες	49
Η κλίμακα και η πηγή των πόρων που απαιτούνται για την υλοποίηση	50
Τα οχήματα επικοινωνίας της πολιτικής και σε ποιους	51
Ρυθμίσεις για παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς	52
Μέσα ελέγχου και αναθεώρησης της πολιτικής	53

Περίληψη των κυριότερων σημείων

Οι πολιτικές ένταξης μεταναστών και προσφύγων αφορούν μια σειρά από τομείς πολιτικής και επίπεδα διακυβέρνησης και η εκπόνησή τους απαιτεί συστηματική διαβούλευση και συντονισμό μεταξύ όλων των σχετικών ενδιαφερομένων. Η επιτυχία τους εξαρτάται από την συμπερίληψή τους σε πολιτικές διαχείρισης της διαφορετικότητας που εκτιμούν τη διαφορετικότητα ως πόρο, προάγουν τη διαφορετικότητα σε ινστιτούτα και σε οικιστικούς και δημόσιους χώρους και μειώνουν τον διαχωρισμό στην κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική ζωή. Στην ουσία, η επιτυχία των πολιτικών ένταξης εξαρτάται από την ικανότητά τους να επιτύχουν αποτελεσματική ένταξη προωθώντας την ιδιοκτησία και την ενεργό συμμετοχή των κρατικών θεσμών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών.

Το μοντέλο διαπολιτισμικής ένταξης που προωθείται από το Συμβούλιο της Ευρώπης περιέχει όλα αυτά τα στοιχεία¹ και ενώ το παρόν έγγραφο πραγματεύεται συγκεκριμένα την ένταξη των μεταναστών, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η προσέγγιση της διαπολιτισμικής ένταξης που περιγράφεται εδώ είναι εξίσου σημαντική για την ένταξη άλλων ανθρώπων με διαφορετικό υπόβαθρο και για την ομαλή προσαρμογή ολόκληρης της κοινωνίας στον ολόένα και πιο ποικιλόμορφο ιστό της.

Αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής αναπτύχθηκε μέσω πολυεπίπεδου διαλόγου και στοχεύει να χρησιμεύσει ως βάση για εθνικές στρατηγικές διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης που είναι ολιστικές, βασισμένες στα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που υποστηρίζονται από μια ρεαλιστική κατανόηση της διασυνοριακής κινητικότητας και των επιπτώσεών της, και με επίγνωση της το ανθρώπινο, κοινωνικό και οικονομικό κόστος της μη ένταξης. Βασίζεται επίσης στα θετικά αποτελέσματα εκείνων των τοπικών αρχών και των κρατών μελών που

έχουν εφαρμόσει την προσέγγιση της διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης ως μέσο για την επίτευξη πραγματικής ενσωμάτωσης σε τοπικό επίπεδο.

Αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής είναι επομένως ένα εργαλείο για ασκούντες και φορείς χάραξης πολιτικής που εργάζονται στον τομέα της διαφορετικότητας και της ένταξης. Εμπνεύστηκε από κορυφαίες πρακτικές που συλλέγονται μέσω πολυεπίπεδου διαλόγου με τη συμμετοχή κρατών μελών και πόλεων του Συμβουλίου της Ευρώπης που έχουν υιοθετήσει την προσέγγιση της διαπολιτισμικής ένταξης και συμβάλλουν σε μεγαλύτερη ισότητα και συνοχή, σύμφωνα με τα σχετικά πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θεωρείται ένα ευέλικτο εργαλείο που οι ασκούντες πολιτική θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόσουν στις ιδιαιτερότητες των νομικών και διοικητικών τους πλαισίων.

Πρόταση

Αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής είναι ένα εργαλείο για ασκούντες και φορείς χάραξης πολιτικής που εργάζονται στον τομέα της διαφορετικότητας και της ενσωμάτωσης. Αναπτύχθηκε μέσω πολυεπίπεδου διαλόγου και βασίζεται στα θετικά αποτελέσματα των τοπικών αρχών² και των κρατών μελών³ που έχουν εφαρμόσει την προσέγγιση της διαπολιτισμικής ένταξης ως μέσο για την επίτευξη πραγματικής ενσωμάτωσης σε τοπικό επίπεδο. Θεωρείται ως ένα ευέλικτο εργαλείο που οι φορείς θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόσουν στις ιδιαιτερότητες των νομικών και διοικητικών τους πλαισίων.

Αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής δεν προορίζεται να αντιμετωπίσει ή να επηρεάσει το νομικό καθεστώς των μεταναστών που διαμένουν στην επικράτεια ενός κράτους μέλους ή τις προϋποθέσεις νόμιμης εισόδου στην επικράτεια ή οποιαδήποτε άλλη εθνική νομική διάταξη σχετικά με τη διαχείριση της μετανάστευσης και τον έλεγχο των συνόρων.

1. Βλέπε: Σύσταση CM/Rec(2015)1 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη διαπολιτισμική ένταξη. Κατά την έγκριση αυτής της σύστασης από την Επιτροπή Υπουργών, η Ρωσική Ομοσπονδία προέβη σε δήλωση αναφέροντας, μεταξύ άλλων, ότι η σύσταση δεν αποτελεί έγγραφο συναίνεσης και δεν αντικατοπτρίζει κοινή προσέγγιση όλων των κρατών μελών και ότι η Ρωσική Ομοσπονδία επιφυλάσσεται το δικαίωμα να αποφασίσει την έκταση της εφαρμογής του.

2. Βλέπε: [Intercultural Cities Index reports by city](#)

3. Βλέπε: την έκθεση ανασκόπησης σχετικά με την εφαρμογή της προαναφερθείσας σύστασης CM/Rec(2015)1 CM/Rec(2015)1 (έγγραφο CDADI(2021)5).



Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της διαρκούς γεωπολιτικής αστάθειας, οι ανησυχίες του κοινού για τη μετανάστευση και τη διαφορετικότητα αυξάνονται σταθερά. Ταυτόχρονα, οι διακρίσεις συνεχίζουν να επηρεάζουν μεγάλο αριθμό εθνικών μειονοτήτων, μεταναστών και παιδιών μεταναστών στην Ε.Ε. και όχι μόνο.⁴

Ως αποτέλεσμα, οι πολιτικές ένταξης συχνά αποτυγχάνουν να ανταποκριθούν στα ευρωπαϊκά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως εκείνων που σχετίζονται με την κοινωνική συνοχή, την ισότητα και την καταπολέμηση των διακρίσεων⁵, και δημιουργούν προκλήσεις σε σχέση με το κράτος δικαίου. Η αποτελεσματική ένταξη συχνά γίνεται αντιληπτή ως παράγοντας έλξης ελλείψει συμφωνημένων πολιτικών ασύλου και συνόρων και εναρμονισμένων προσεγγίσεων για την ένταξη σε ολόκληρη την ήπειρο.

Και όμως, τα διδάγματα από απουσίες ή ελλείψεις πολιτικές ένταξης στο παρελθόν δείχνουν ότι το τίμημα που πρέπει να πληρώσουμε όσον αφορά τη διαβρωμένη συνοχή και τα αναξιοποίητα talenta μπορεί να είναι ακριβό: «Εάν αποτύχουμε να σχεδιάσουμε πολιτικές και στρατηγικές για να προωθήσουμε την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών με το δικαίωμα να παραμείνουμε στις κοινωνίες μας, θα δημιουργήσουμε στον εαυτό μας προβλήματα που μπορούν να αποφευχθούν στο μέλλον⁶». Είναι «ώρα η Ευρώπη να κάνει δικαίωμα την ενσωμάτωση των μεταναστών»⁷ τοποθετώντας το σε μια σταθερή βάση για τα ανθρώπινα δικαιώματα⁸ και

καθιστώντας το αναπόσπαστο στοιχείο της χρηστής διακυβέρνησης.⁹

Οι πολιτικές ένταξης μεταναστών και προσφύγων αφορούν μια σειρά από τομείς πολιτικής και επίπεδα διακυβέρνησης και η ανάπτυξη τους είναι μια πολύπλοκη και λεπτή διαδικασία που απαιτεί συστηματική διαβούλευση και συντονισμό μεταξύ όλων των σχετικών ενδιαφερομένων. Η επιτυχία τους εξαρτάται τελικά από την ικανότητά τους να επιτύχουν αποτελεσματική ενσωμάτωση προωθώντας την ιδιοκτησία και την ενεργό συμμετοχή των κρατικών θεσμών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών. Η επιτυχία των πολιτικών ένταξης εξαρτάται επίσης από την ενσωμάτωσή τους σε πολιτικές διαχείρισης της διαφορετικότητας οι οποίες εκτιμούν τη διαφορετικότητα ως πόρο, προάγουν τη διαφορετικότητα σε ιδρύματα και σε οικιστικούς και δημόσιους χώρους και μειώνουν τον διαχωρισμό. Όλα αυτά τα στοιχεία αποτελούν το μοντέλο διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης που προωθείται από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το οποίο έχει δοκιμαστεί με επιτυχία από περιφέρειες και πόλεις σε όλη την Ευρώπη και αλλού και διέπει όλο και περισσότερο τις κρατικές πολιτικές.

Οι πολιτικές ένταξης θα πρέπει να υιοθετήσουν μια ισορροπημένη και συνολική προσέγγιση μεταξύ των ευθυνών των μεταναστών και των κοινωνιών.

Από τη μία πλευρά, οι πολιτικές ένταξης εστιάζουν στην ευθύνη των μεταναστών να ενσωματωθούν στη νέα χώρα διαμονής τους. Παρέχουν υπηρεσίες στους μετανάστες για να ενθαρρυνθούν και να βοηθηθούν να μάθουν τη γλώσσα, να αποκτήσουν νέα προσόντα και να κατανοήσουν το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον στη νέα χώρα διαμονής τους.

Από την άλλη πλευρά, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μετανάστες γίνονται αναπόσπαστο και παραγωγικό μέρος της κοινότητας, πρέπει να δοθεί επίσης έμφαση στα πλεονεκτήματα που φέρουν οι μετανάστες και στην αξιοποίηση των ταλέντων, των δεξιοτήτων και των γνώσεών τους (συμπεριλαμβανομένων των γλωσσών) για το δικό τους όφελος και των κοινοτήτων. Επιπλέον, οι πολιτικές ένταξης θα πρέπει να δημιουργούν χώρους και ευκαιρίες για ουσιαστική διαπολιτισμική αλληλεπίδραση ως τρόπο διασφάλισης της αίσθησης του ανήκειν, της ενεργού συμμετοχής και της ειρηνικής διαπολιτισμικής συνύπαρξης. Η πρόσβαση στα δικαιώματα πρέπει να

4. Βλέπε: *Together in the EU: promoting the participation of migrants and their descendants* έκθεση του Fundamental Rights Agency (FRA), Μάρτιος 2017. Βλέπε επίσης *Minorities and Discrimination Survey (EU-MIDIS II) – Main results*, Γαλλία(2017), και τις ακόλουθες σχετικές εκθέσεις: *Being Black in the EU*, Γαλλία(2018), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey Muslims–Selected findings*, Γαλλία(2017), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Migrant women – Selected findings*, Γαλλία (2019). Όλο το υλικό του κράτους βρίσκεται στο *FRA's interactive data explorer*.

5. Αυτά περιλαμβάνουν αλλά δεν περιορίζονται στα Framework Convention for the Protection of National Minorities, the European Social Charter and the Convention on the Participation of Foreigners in Political Life at Local Level.

6. Πρέσβης Tomáš Boček, "First report on the activities of the Secretary General's Special Representative on Migration and Refugees", Συμβούλιο της Ευρώπης, Φεβρουάριος 2018, p.21.

7. "Time for Europe to get migrant integration right", τεύχος έκδοσης που δημοσιεύθηκε από τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, Μάιος 2016.

8. Human rights in culturally diverse societies", κατευθυντήριες γραμμές που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 2 Μαρτίου 2016.6

9. Βλέπε: the Council of Europe's *12 Principles of Good Governance*. Βλέπε επίσης *The spirit level* research, των Richard Wilkinson και Kate Pickett, που καταδεικνύει σε μια σειρά δεικτών ότι «η μείωση της ανισότητας είναι ο καλύτερος τρόπος για τη βελτίωση της ποιότητας του κοινωνικού περιβάλλοντος και συνεπώς της πραγματικής ποιότητας ζωής για όλους μας.»

είναι το σημείο εκκίνησης και όχι το τελικό σημείο της ολοκλήρωσης– όχι μόνο επειδή πρόκειται για ζήτημα ισότητας και μη διάκρισης, αλλά και επειδή η έρευνα δείχνει ότι η πλήρης πρόσβαση στα υπάρχοντα δικαιώματά τους αμέσως μετά την άφιξη τους επιταχύνει στην πραγματικότητα την ένταξη¹⁰.

Οι νέες γενιάς πολιτικές ένταξης θα πρέπει να προχωρήσουν από την επισήμανση και την κατηγοριοποίηση των πολιτών και να επικεντρωθούν μάλλον στα ατομικά πλεονεκτήματα και στην ενδυνάμωση, που μπορούν να συμβάλουν στην ευημερία ολόκληρης της κοινωνίας.

Οι στρατηγικές ένταξης πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην απόλυτη εγγύηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, διατηρώντας παράλληλα τον συντονισμό με τις δημόσιες πολιτικές για την εσωτερική ασφάλεια και τις πολιτικές εξωτερικών υποθέσεων.

Αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής αναπτύχθηκε μέσω πολυεπίπεδου διαλόγου και υποστηρίζεται από μια ανασκόπηση των υφιστάμενων εθνικών και τοπικών στρατηγικών ένταξης και ανταλλαγών με πολιτικά στελέχη από κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και τις Διαπολιτισμικές Πόλεις. Βασίζεται επίσης σε σχετικά διεθνή πρότυπα και αξιοποιεί τα διαπιστωμένα θετικά αποτελέσματα των προσεγγίσεων διαπολιτισμικής ένταξης¹¹ ως μέσο για την επίτευξη πραγματικής ενσωμάτωσης σε τοπικό επίπεδο.

Ο σκοπός του παρόντος μοντέλου πλαισίου πολιτικής είναι να χρησιμεύσει ως βάση για εθνικές στρατηγικές διαπολιτισμικής ένταξης που είναι ολιστικές, βασισμένες στα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που υποστηρίζονται από μια ρεαλιστική κατανόηση της διασυνοριακής κινητικότητας και των επιπτώσεών της, και έχουν επίγνωση του ανθρώπινου, κοινωνικού και οικονομικού κόστους της μη ένταξης. Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί ως εργαλείο για ασκούντες και φορείς χάραξης πολιτικής που εργάζονται στον τομέα της διαφορετικότητας και της ενσωμάτωσης. Προσφέρει έμπνευση από τις βέλτιστες πρακτικές που συλλέγονται μέσω πολυεπίπεδου διαλόγου με τη συμμετοχή κρατών μελών και πόλεων του Συμβουλίου της Ευρώπης που έχουν υιοθετήσει την προσέγγιση της διαπολιτισμικής ένταξης και συμβάλλει σε μεγαλύτερη ισότητα και συνοχή, σύμφωνα με τα σχετικά πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θεωρείται ως ένα ευέλικτο εργαλείο που οι φορείς θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόσουν στις ιδιαιτερότητες των νομικών και διοικητικών τους πλαισίων.

10. Ορισμένες πρόσφατες μελέτες από το Εργαστήριο Πολιτικής Μετανάστευσης (IPL) του ΕΤΗ Ζυρίχης και του Πανεπιστημίου του Στάνφορντ καταδεικνύουν ότι η απόκτηση υπηκοότητας οδηγεί σε σημαντική αύξηση του εισοδήματος μεταξύ των περιθωριοποιημένων μεταναστών και ότι η πολιτογράφηση προωθεί τη μακροπρόθεσμη κοινωνική και πολιτική ενσωμάτωσή τους. (<https://pp.ethz.ch/research/citizenship.html>).

11. Βλέπε: Σύσταση CM/Rec(2015)1 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη διαπολιτισμική ένταξη. Recommendation CM/Rec (2015)1 of the Committee of Ministers to member States on intercultural integration

Ενώ αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής αναφέρεται συγκεκριμένα στην ένταξη των μεταναστών, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η προσέγγιση της διαπολιτισμικής ένταξης είναι σημαντική για την ένταξη άλλων ανθρώπων από διαφορετικά υπόβαθρα και για την ομαλή προσαρμογή της κοινωνίας στον ολοένα και πιο ποικιλόμορφο ιστό της. Επομένως, ενώ οι μετανάστες και οι πρόσφυγες είναι οι πρωταρχικοί στόχοι αυτού του εγγράφου, οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εκπόνηση μιας εθνικής στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης θα μπορούσαν εξίσου να λάβουν υπόψη τους πολίτες που ζουν στη χώρα για δύο ή περισσότερες γενιές και εξακολουθούν να θεωρούνται αλλοδαποί λόγω της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του χρώματος του δέρματος ή της θρησκείας τους.

Όπως καθιστά σαφές αυτό το έγγραφο, φράσεις που χρησιμοποιούνται για συντομία, όπως «ένταξη μεταναστών/προσφύγων» δεν θα πρέπει να παρερμηνεύονται ως υπονοώντας ότι το βάρος της ένταξης βαρύνει μόνο τους νεοφερμένους και τα μέλη μειονοτικών κοινοτήτων ή ότι οι στρατηγικές διαπολιτισμικής ένταξης στοχεύουν αποκλειστικά σε αυτούς. Αντίθετα, μια βασική καινοτομία στη διαπολιτισμική προσέγγιση για τη διαχείριση της διαφορετικότητας, της οποίας ηγήθηκε το Συμβούλιο της Ευρώπης, ήταν η αναγνώριση ότι αυτή είναι μια πρόκληση για ολόκληρη την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένου του κράτους και της κοινότητας υποδοχής – και, μάλιστα, ότι όλη η κοινωνία θα επωφεληθεί από τον αμοιβαίο εμπλουτισμό που συνεπάγεται¹²

Στην ίδια γραμμή, αυτό το έγγραφο αναφέρεται στη διαπολιτισμική ένταξη ως μοντέλο πολιτικής που στοχεύει την κοινωνία ως σύνολό μέσω μιας πολυεπίπεδης, πολυμερούς προσπάθειας «ένταξης διαφορετικών κοινωνιών»,¹³ ενώ η ενσωμάτωση ορίζεται ως το αποτέλεσμα των πολιτικών διαπολιτισμικής ένταξης, δηλαδή η αναγνώριση της ίσης αξιοπρέπειας, ταυτότητας, συνεισφοράς και πρόσβασης όλων σε πόρους και ευκαιρίες.

Επομένως, αυτό το πρότυπο πλαίσιο πολιτικής δεν εστιάζει σε δικαιώματα και υπηρεσίες που δικαιούνται ή θα έπρεπε να δικαιούνται οι νεοαφιχθέντες, ανάλογα με το καθεστώς τους (τις λεγόμενες υπηρεσίες ένταξης¹⁴). Αντίθετα, διευκρινίζει πώς οι δημόσιοι θεσμοί, οι κανονισμοί και οι πολιτικές σε όλους τους τομείς μπορούν να επιτρέψουν την ένταξη των μεταναστών όταν γίνονται χωρίς αποκλεισμούς. Προσαρμοσμένες σε ένα πλαίσιο πολιτιστικής και κοινωνικής ποικιλομορφίας, μπορούν να συμβάλουν στην οικοδόμηση κοινοτικής συνοχής και κοινωνικής εμπιστοσύνης και να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη της διαφορετικότητας για όλο το κοινωνικό σύνολο.

12. Λευκή Βίβλος για τον Διαπολιτισμικό Διάλογο: «Ζώντας μαζί ως ίσοι στην αξιοπρέπεια», Συμβούλιο της Ευρώπης, 2008..

13. Πβ. Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, 2012.

14. Βλέπε: Carrera S. και Vankova Z. (2019), "Human rights aspects of immigrant and refugee integration policies: a comparative assessment in selected Council of Europe member states", τεύχος που δημοσιεύθηκε από τον Ειδικό Εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες.

Το έγγραφο περιγράφει περαιτέρω τις απαιτήσεις που πηγάζουν από τα πρότυπα και τις αξίες που τηρούν τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και οι οποίες θα πρέπει να στηρίζουν τις στρατηγικές διαπολιτισμικής ένταξης. Παρέχει επίσης ένα μενού μέτρων πολιτικής που μπορούν να βοηθήσουν στην κάλυψη αυτών των απαιτήσεων. Επιπλέον, περιγράφει το πλαίσιο, το οποίο μπορεί να διασφαλίσει ότι μια στρατηγική ένταξης είναι εστιασμένη, βασισμένη σε στοιχεία και αποτελεσματική για την επίτευξη της ένταξης.

Ενώ το Συμβούλιο της Ευρώπης καθοδηγεί την έννοια και την πρακτική της διαπολιτισμικής ένταξης, η διαχείριση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας σε έναν παγκοσμιοποιημένο, εξετασμένο κόσμο ενδιαφέρει φυσικά όλες τις ηπείρους (όπως αντικατοπτρίζεται στην εξάπλωση των μελών των Διαπολιτισμικών Πόλεων σε όλες τις ηπείρους). Είναι αλήθεια ότι η Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ, η οποία δημοσιεύθηκε το 2015 και προσδιόρισε 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, επικεντρώνεται σε κοινωνικοοικονομικές και οικολογικές ανησυχίες, με το ζήτημα της μετανάστευσης να εμφανίζεται μόνο στον Στόχο 10 «Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών»: υπό τον υπότιτλο της διευκόλυνσης «προγραμματισμένη και καλά οργανωμένη μετανάστευση». Ωστόσο, δύο συγκεκριμένοι στόχοι στο πλαίσιο του στόχου 10 έχουν ιδιαίτερη σημασία:

10.2: Έως το 2030, ενδυνάμωση και προώθηση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης·

10.3: Εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και μείωση των ανισοτήτων ως προς το αποτέλεσμα, συμπεριλαμβάνοντας την εξάλειψη νόμων, πολιτικών και πρακτικών που προκαλούν διακρίσεις και προωθώντας την κατάλληλη νομοθεσία, πολιτικές και δράση κατά αυτό τον τρόπο.

Επιπλέον, το προοίμιο διευκρινίζει: «Είμαστε αποφασισμένοι να καλλιεργήσουμε ειρηνικές, δίκαιες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες που είναι απαλλαγμένες από φόβο και βία». Και αναγνωρίζει ότι χωρίς αυτήν η αειφόρος ανάπτυξη είναι αδύνατη.

Πιο συγκεκριμένες δεσμεύσεις σε επίπεδο ΟΗΕ περιλαμβάνονται στο Παγκόσμιο Σύμφωνο για Ασφαλή, Ομαλή και Τακτική Μετανάστευση που συμφωνήθηκε το 2018. Οι στόχοι του περιλαμβάνουν:

- ▶ παροχή πρόσβασης των μεταναστών σε βασικές υπηρεσίες,
- ▶ ενδυνάμωση των μεταναστών και των κοινωνιών για να πετύχουν πλήρη ενσωμάτωση και κοινωνική συνοχή,
- ▶ εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων και προώθηση δημόσιου λόγου βασισμένου σε στοιχεία για τη διαμόρφωση αντιλήψεων σχετικά με τη μετανάστευση,
- ▶ επένδυση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης δεξιοτήτων, προσόντων και ικανοτήτων.

Η ανάπτυξη εθνικών σχεδίων διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης θα βοηθήσει έτσι τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να εκπληρώσουν τις δεσμεύσεις τους στον ΟΗΕ και θα στηρίξουν τις προσπάθειες εκείνων των χωρών που ήδη συμμετέχουν στην πολυεπίπεδη αναμόρφωση της διακυβέρνησής τους στον τομέα της μετανάστευσης. Αντίθετα, όπως και με την παγκόσμια διάδοση του δικτύου Διαπολιτισμικών Πόλεων, τέτοιες καινοτομίες στην ευρωπαϊκή ήπειρο μπορεί κάλλιστα να αποδειχθούν ευρύτερου παγκόσμιου ενδιαφέροντος ως παραδείγματα καλής πρακτικής.

Οφέλη πολιτικών καλής διαχείρισης της μετανάστευσης και της ένταξης¹⁵

Υπάρχει ένα αδιάσπαστο και στέρεο σύνολο γνώσεων και έρευνας που φέρνει στοιχεία για τα πολυάριθμα πλεονεκτήματα της καλά διαχειριζόμενης πολιτικής μετανάστευσης και ένταξης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στα πιθανά εμπόδια και μειονεκτήματα της κακής διαχείρισης της μετανάστευσης και των αναποτελεσματικών πολιτικών ένταξης.¹⁶

Οι μετανάστες έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν το εργατικό δυναμικό και να καλύψουν θέσεις τόσο σε ταχέως αναπτυσσόμενους όσο και σε παρακμάζοντες επιχειρηματικούς τομείς· συνεισφέρουν περισσότερους φόρους και κοινωνικές εισφορές από ό,τι λαμβάνουν και ενισχύουν τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας. Γενικά, έχουν θετικές επιπτώσεις στο διεθνές εμπόριο, την τεχνολογική πρόοδο και τις επενδύσεις στις χώρες προέλευσής τους. Σε περιοχές υψηλού εισοδήματος όπως η Ευρώπη, οι μετανάστες ενισχύουν την ανάπτυξη του ΑΕΠ μακροπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι ενσωματώνονται γρήγορα στην αγορά εργασίας. Λιγότερο προφανές, έχει επίσης αποδειχθεί ότι μπορεί να έχουν θετικό αντίκτυπο στους μισθούς όταν οι δεξιότητές τους συμπληρώνουν εκείνες των υπαρχόντων εργαζομένων¹⁷.

Η έρευνα δείχνει επίσης ότι παρόλο που οι επιτυχημένες πολιτικές ένταξης είναι ακριβές βραχυπρόθεσμα, τα κοινωνικά, οικονομικά και δημοσιονομικά τους οφέλη μπορεί να αντισταθμίσουν σημαντικά το βραχυπρόθεσμο κόστος ένταξης.¹⁸

15. Αυτή η ενότητα στοχεύει να παράσχει μια γρήγορη επισκόπηση των πολυάριθμων μελετών που δείχνουν τον θετικό αντίκτυπο της διαφορετικότητας υπό τις συνθήκες καλής διαχείρισης πολιτικών μετανάστευσης και ένταξης. Δεν πρέπει να θεωρείται εξαντλητική. Τα οφέλη της μετανάστευσης και της διαφορετικότητας δεν είναι αυτόματα και μπορεί να εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες.

16. Βλέπε: "The effects of immigration in developed countries: insights from recent economic research", CEPII Policy Brief, Απρίλιος 2018

17. Βλέπε: [Migration Policy Debates](#), OECD, May 2014, and "The effects economic integration of migrants have on the economy of host countries", του Evert-Jan Quak, Institute of Development Studies (IDS), 5 Απριλίου 2019.

18. Βλέπε για παράδειγμα: "Long-term social, economic and fiscal effects of immigration in to the EU: the role of the integration policy", JRC Technical Reports, d'Artis Kancs and Patrizio Lecca, 2017. Άλλες έρευνες δείχνουν ότι η μετανάστευση έχει θετικές επιπτώσεις σε 22 από τις πλουσιότερες οικονομίες του ΟΟΣΑ.

Ένα εμπειριστατωμένο μέρος της έρευνας σχετικά με τον «ρόλο των μεταναστών στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών υποδοχής»¹⁹ αξιολόγησε και μοντελοποίησε τον αντίκτυπο της μετανάστευσης στα κράτη μέλη της ΕΕ κατά τις περιόδους 2000-15 και 2000-19. Τα κύρια ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι καλές μεταναστευτικές πολιτικές που ενισχύουν την εκπαίδευση, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και τελικά την ένταξη των μεταναστών μπορούν να διαδραματίσουν «αποφασιστικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομικής ευημερίας για τις χώρες υποδοχής». Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από έρευνα που δημοσιεύτηκε στο *World Economic Outlook* τον Απρίλιο του 2020 σχετικά με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της παγκόσμιας μετανάστευσης.²⁰ Τα κύρια συμπεράσματα πολιτικής είναι ότι οι πολιτικές ένταξης μπορούν να μεγεθύνουν τις θετικές μακροοικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης και ότι απαιτείται διεθνής συνεργασία για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης προσφύγων.

Ακόμα μία έρευνα των μακροοικονομικών, η οποία καλύπτει τα τελευταία 30 χρόνια στην Ευρώπη επιβεβαιώνει ότι η μετανάστευση έχει ένα θετικό αντίκτυπο στην οικονομία.²¹

Το θετικό δυναμικό της διαφορετικότητας έχει επίσης διερευνηθεί από πολυάριθμες ερευνητικές μελέτες. Υπάρχουν ενδείξεις ότι η διαφορετικότητα μπορεί να ενισχύσει τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες,²² να δημιουργήσει πιο παραγωγικούς εργαζόμενους,²³ πιο ευτυχημένους ανθρώπους²⁴ και πιο ασφαλείς γειτονιές.²⁵ Τέλος, από οικονομική άποψη η πολυγλωσσία αναγνωρίζεται επίσης ευρέως ως πόρος σε σχέση με την ενίσχυση της συνοχής και τον εμπλουτισμό της πολιτιστικής ζωής.²⁶

Ορισμοί για κοινή κατανόηση της ορολογίας που χρησιμοποιείται σε αυτό το έγγραφο²⁷

Λόγω του ότι η διαπολιτισμική προσέγγιση είναι σχετικά καινοφανής και επειδή ορισμένα από τα συναφή ζητήματα έχουν γίνει πολιτικά πολωτικά, είναι χρήσιμο

19. Βλέπε: Noja G.G., Cristea S.M., Yüksel A., Pânzaru C. και Dracea R.M. (2018), "Migrants' role in enhancing the economic development of host countries: empirical evidence from Europe"
20. Βλέπε: *World economic outlook: the great lockdown*, Chapter 4: The macroeconomic effects of global migration Απρίλιος 2020
21. d'Albis H., Boubtane E. και Coulibaly D. (2018), "Macroeconomic evidence suggests that asylum seekers are not a 'burden' for Western European countries", *Science Advances* Vol.4, No.6.
22. Βλέπε: *The other diversity dividend*, Harvard Business Review, των Paul Gompers και Silpa Kovalai, 2018
23. Βλέπε: *Spillovers from immigrant diversity in cities*, των Abigail Cooke και Thomas Kemeny, 2015
24. Βλέπε: *Do individuals smile more in diverse social company?*, των Vivek K. Singh και Saket Hedge (Rutgers University) and Akanksha Atreay (University of Massachusetts)
25. Βλέπε: "There's a myth that white people are safer among other whites", *Yes! magazine*, του Mike Males, 2017.
26. Βλέπε: "Native English speakers being outperformed at GCSE level by those who speak it as second language", *London Evening Standard*, 2018
27. Βλέπε επίσης ICC key terminology

να αποσαφηνιστεί η σχετική γλώσσα. Οι ακόλουθοι ορισμοί δεν προσφέρονται ως «πέτρινη πλάκα» αλλά για να διευκολύνουν την κατανόηση.

Μετανάστης: Σε διεθνές επίπεδο, δεν υπάρχει καθολικά αποδεκτός ο όρος «μετανάστης». Ο Οργανισμός για τη Μετανάστευση (ΔΟΜ) του ΟΗΕ ανέπτυξε έναν ορισμό για δικούς του σκοπούς, ο οποίος δεν προορίζεται να υπονοήσει ή να δημιουργήσει μία νέα νομική κατηγορία. Σύμφωνα με αυτό τον ορισμό, μετανάστης είναι "ένας γενικός ορισμός, που δεν ορίζεται από το Διεθνές Δίκαιο και αντικατοπτρίζει την κοινή αντίληψη ενός ατόμου ο οποίος διαφεύγει από τον τόπο της συνήθους κατοικίας, είτε εντός της χώρας ή εκτός των διεθνών συνόρων, προσωρινά ή μόνιμα, και για διάφορους λόγους. Ο όρος περιλαμβάνει μία σειρά από σαφώς καθορισμένες νομικές κατηγορίες ανθρώπων, όπως εργαζόμενους μετανάστες άνθρωποι των οποίων οι συγκεκριμένοι τύποι μετακίνησης ορίζονται νομικά, όπως οι λαθρομετανάστες, και αυτοί των οποίων να καθοριστούν και τα μέσα μετακίνησης δεν ορίζονται σαφώς από το Διεθνές Δίκαιο όπως οι διεθνείς φοιτητές.»²⁸ Στο παρελθόν, η μετανάστευση έτεινε να είναι μια για πάντα μετακίνηση όπου οι μετανάστες έχαναν την επικοινωνία με τη χώρα καταγωγής τους και προσπαθούσαν να φτιάξουν το σπιτικό τους στη χώρα υποδοχής τους. Σε έναν πιο παγκοσμιοποιημένο και εξατομικευμένο κόσμο, η μετανάστευση συχνά θεωρείται καλύτερα ως μετακίνηση: μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μία μετακινήσεις και δεν συνεπάγεται, δεδομένης της σημερινής τεχνολογίας, την αποκοπή από την οικογένεια.²⁹

Πρόσφυγας: Ο ορισμός πρόσφυγας βρίσκεται στο Άρθρο 1. Α. της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων του 1951 και των περιφερειακών πράξεων για τους Πρόσφυγες (συμπεριλαμβανομένου του Οργανισμού της Αφρικανικής Ενότητας ή της Διακήρυξης της Καρθαγένης του 1984), καθώς και του Καταστατικού της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.³⁰ Πρόσφυγας είναι αυτός που «συνεπεία δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας αυτής, ή αν δεν έχει υπηκοότητα και ευρισκόμενος συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτή»

Τα κράτη υποχρεούνται να αποδέχονται έναν βάσιμο ισχυρισμό του για το καθεστώς πρόσφυγα από οποιοδήποτε άτομο ζητεί άσυλο κατά ή μετά την είσοδό του, σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 για τους

28. Βλέπε: International Organization for Migration, *Glossary on migration*, IML Series No.34, 2019, διαθέσιμο [here](#).
29. Krings T., Moriarty E., Wickham J., Bobek A. και Salamońska J. (2013), *New mobilities in Europe: Polish migration to Ireland post-2004*, Manchester University Press, Manchester.
30. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*.

Πρόσφυγες και του Πρωτοκόλλου του 1967.³¹ Ειδικότερα, είναι υποχρεωμένα να συμμορφώνονται με την αρχή της *μη επαναπρώθησης*, λαμβάνοντας και αξιολογώντας τέτοιους ισχυρισμούς με βάση την ατομική τους περίπτωση, αντί απομακρύνοντας τους αιτούντες ασύλου από τα σύνορά τους.³²

Διαπολιτισμική ένταξη: Το αποτέλεσμα μίας αμφίδρομης διαδικασίας με βάση τη Σύσταση CM/Rec(2015)1 για την διαπολιτισμική ένταξη και το μοντέλο Διαπολιτισμικών Πόλεων, που συνίσταται στην αποτελεσματική, θετική και βιώσιμη διαχείριση της διαφορετικότητας, με βάση την αμοιβαία και συμμετρική αναγνώριση, κάτω από ένα γενικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα.³³ Το 2011 η Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης επιβεβαίωσε ότι ήταν: «μια διαδραστική διαδικασία με βάση την αμοιβαία προθυμία προσαρμογής τόσο των μεταναστών όσο και της κοινωνίας υποδοχής», καλώντας τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν ευκαιρίες για ποικίλες και θετικές αλληλεπιδράσεις.³⁴ Η αμφίδρομη, για ολόκληρη την κοινότητα ουσία της ένταξης είναι ενσωματωμένη στην έννοια της διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης. Επιπλέον, σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον Διαπολιτισμικό Διάλογο (2008) «οι μετανάστες θα πρέπει, όπως όλοι οι άλλοι, να τηρούν τους νόμους και να σέβονται τις βασικές αξίες των ευρωπαϊκών κοινωνιών και την πολιτιστική τους κληρονομιά».

Είναι σημαντικό να ειπωθεί ότι η διαπολιτισμική ένταξη είναι συμπληρωματική με άλλα μέτρα, όπως εκείνα που επιδιώκουν να υποστηρίξουν την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ένταξη των μεταναστών στη νέα χώρα διαμονής τους. Κατά την ανάπτυξη τέτοιων μέτρων, ορισμένα κράτη λαμβάνουν υπόψη άλλες πτυχές, όπως τις ανάγκες της κοινωνικοοικονομικής

και δημογραφικής ανάπτυξης, την αύξηση της ποιότητας ζωής των πληθυσμών τους, την ενίσχυση της ασφάλειας, την ελαχιστοποίηση της ανεργίας για όλα τα μέλη του πληθυσμού, διατήρηση της διά-εθνοτικής και δια-θρησκευτικής ειρήνης, και την προώθηση και διατήρηση των πολιτισμών, γλωσσών της κληρονομιάς των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων.

Ενσωμάτωση: Η ενσωμάτωση είναι ο στόχος των πολιτικών διαπολιτισμικής ένταξης που εκτιμούν τη διαφορετικότητα και στοχεύουν στην παροχή ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών δημιουργώντας συνθήκες για την πλήρη και ενεργό συμμετοχή κάθε μέλους της κοινωνίας με βάση ένα κοινό σύνολο αξιών, μια κοινή αίσθηση του ανήκειν στην πόλη/κοινότητα και μια πλουραλιστική τοπική ταυτότητα.

Διαφορετικότητα: Ιστορικά στην Ευρώπη, η διαφορετικότητα συνδέθηκε σε μεγάλο βαθμό με αυτόχθονες ή με άλλο τρόπο μακραίωνες κοινότητες, όπως μέλη εθνικών μειονοτήτων, Εβραίων ή Ρομά και Ταξιδιωτών.³⁵ Προστατεύονται σύμφωνα με τις συμβάσεις του ΟΗΕ³⁶ και του Συμβουλίου της Ευρώπης³⁷ ως «άτομα που ανήκουν σε τέτοιες κοινότητες, για να διασφαλιστεί ότι μια τέτοια ένταξη γίνεται με αυτοδιάθεση, καθώς και για την προστασία των ατόμων από τις διακρίσεις, την αφομοίωση και την καταπίεση. Αυτή η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά έχει διαμορφωθεί μετά τη μεταπολεμική διασυννοριακή μετανάστευση, χάρη, μεταξύ άλλων, στην ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ενιαίας αγοράς της ΕΕ και στις αφίξεις προσφύγων. Και η διαφορετικότητα σήμερα περιλαμβάνει ζητήματα γύρω από το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου, την ηλικία, το καθεστώς αναπηρίας και ούτω καθεξής. Το αποτέλεσμα είναι μια «υπερποικιλομορφία», η οποία αψηφά απλές και στερεότυπες κατηγοριοποιήσεις. Οι πολιτιστικές ταυτότητες βρίσκονται στον πυρήνα αυτού του εγγράφου. Αλλά το πλεονέκτημα της διαπολιτισμικής προσέγγισης είναι ότι επειδή επικεντρώνεται στα ατομικά δικαιώματα αντί να τα καταλείπει σε μια ομάδα, διασταυρώνεται και συνεργεί με πολιτικές που εστιάζουν σε άλλα ζητήματα διαφορετικότητας.

Ισότητα: Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 για να προωθήσει τους παγκόσμιους κανόνες

31. Βλέπε: www.unhcr.org/uk/1951-refugee-convention.html.

32. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Σύμβαση του 1954 σχετικά με το Καθεστώς των Απάτριδων καθιερώνει τον νομικό ορισμό για τους απάτριδες ως άτομα που δεν θεωρούνται πολίτες ή υπήκοοι σύμφωνα με τη νομοθεσία οποιασδήποτε χώρας. Η ιθαγένεια και η υπηκοότητα ενός ατόμου μπορούν να καθοριστούν με βάση τους νόμους μιας χώρας όπου γεννήθηκε ένα άτομο ή όπου γεννήθηκαν οι γονείς του. Ένα άτομο μπορεί επίσης να χάσει την ιθαγένεια και την υπηκοότητα με διάφορους τρόπους, όπως όταν μια χώρα παύει να υπάρχει ή μια χώρα υιοθετεί νόμους περί ιθαγένειας που εισάγουν διακρίσεις σε βάρος ορισμένων ομάδων. Βλέπε για αναφορά: www.unhcr.org/statelessness.html.

33. Βλέπε επίσης το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την Ένταξη και την Ενσωμάτωση 2021-2027: «Η διαδικασία Ένταξης εμπλέκει την κοινωνία υποδοχής, η οποία θα πρέπει να δημιουργήσει τις ευκαιρίες για την πλήρη οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών. Αναφέρεται επίσης στην προσαρμογή των μεταναστών που έχουν όλοι δικαιώματα και υποχρεώσεις σε σχέση με τη νέα χώρα διαμονής τους» και Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μεταναστών και των κοινωνιών υποδοχής (CM/Rec(2011)1) που επιβεβαιώνει ότι η ένταξη είναι «μια διαδραστική διαδικασία που βασίζεται στην αμοιβαία προθυμία προσαρμογής τόσο των μεταναστών όσο και της κοινωνίας υποδοχής» και ζητεί από τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν ευκαιρίες για ποικίλες και θετικές αλληλεπιδράσεις.

34. Βλέπε: [Recommendation CM/Rec\(2011\)1 on interactions between migrants and receiving societies](http://www.unhcr.org/refugees/2011/01/11011101.html)

35. Ο όρος «Ρομά και Ταξιδιώτες» χρησιμοποιείται στο Συμβούλιο της Ευρώπης για να περιλάβει την ποικιλομορφία των ομάδων που καλύπτονται από τις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα αυτό: αφενός α) Ρομά, Σίντι/Μανούς, Calé, Kaale, Romanichals, Boyash/Rudari; β) Βαλκάνιοι Αιγύπτιοι (Αιγύπτιοι και Ασκάλι). γ) Ανατολικές ομάδες (Dom, Lom και Abdal). και, από την άλλη πλευρά, ομάδες όπως οι Ταξιδιώτες, οι Γενίσοι και οι πληθυσμοί που προσδιορίζονται με τον διοικητικό όρο «Gensdunoyage», καθώς και άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως Τσιγγάνοι. Το παρόν είναι μια επεξηγηματική υποσημείωση, όχι ένας ορισμός των Ρομά ή/και Ταξιδιωτών.

36. Βλέπε τη Διακήρυξη για τα δικαιώματα των προσώπων που ανήκουν σε εθνικές ή εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές μειονότητες του 1992.

37. Βλέπε τη Σύμβαση Πλαίσιο του 1994 για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων [Framework Convention for the Protection of National Minorities](http://www.unhcr.org/refugees/2011/01/11011101.html)

της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου. Όλα βασίζονται στην ιδέα ότι το άτομο είναι κάτοχος δικαιωμάτων και ότι κάθε άτομο πρέπει να απολαμβάνει την ισότητα της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Η διαπολιτισμική ένταξη ως προσέγγιση πολιτικής καταπολεμά όλες τις μορφές διακρίσεων και μισαλλοδοξίας, ιδίως το έγκλημα μίσους, όχι μόνο με δικαστική και μη δικαστική προσφυγή, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση του κοινού, αλλά και με την προώθηση του «πλεονεκτήματος της διαφορετικότητας» διασφαλίζοντας ότι τα ταλέντα όλων των μελών της κοινωνίας – συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διαφορετικά μπορεί να βρεθούν στο περιθώριο – αξιοποιούνται πλήρως.

Αλληλεπίδραση: Η αλληλεπίδραση, στη βάση της ισότητας, είναι ένα καθοριστικό χαρακτηριστικό της διαπολιτισμικής προσέγγισης της ένταξης. Ορισμένα μοντέλα υποθέτουν ότι οι νεοαφιχθέντες θα αφομοιωθούν σε ένα κυρίαρχο ήθος ή θα κρατηθούν ξεχωριστά από την κοινότητα υποδοχής – κανένα από τα δύο δεν προάγει την ενσωμάτωση ή τη συνοχή. Υποστηριζόμενη από τη θεωρία της επαφής, η αλληλεπίδραση αφορά τη δημιουργία συνθηκών για θετικές και εποικοδομητικές καθημερινές συναντήσεις μεταξύ ανθρώπων διαφορετικού υπόβαθρου και τρόπου ζωής σε ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού, κατανόησης και συνεργασίας. Για να έχουν νόημα, τα σχέδια διαπολιτισμικής ένταξης πρέπει επομένως να μεταφράζονται στο δρόμο και στο χώρο εργασίας, στο σχολείο και ούτω καθεξής, όπου τα άτομα συμμετέχουν σε καθημερινές συναντήσεις.

Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση: Όπως συζητείται λεπτομερέστερα παρακάτω, τα σχέδια διαπολιτισμικής ένταξης πρέπει να περιλαμβάνουν όχι μόνο την κεντρική κυβέρνηση αλλά και τις περιφερειακές και τοπικές αρχές και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Πρέπει επίσης να έχουν ένα στοιχείο από κάτω προς τα πάνω και να συνεπάγονται τη δημιουργία συμμετοχικών διαδικασιών που επιτρέπουν τη συν-δημιουργία πολιτικών, τη συνεργασία και το συντονισμό μεταξύ όλων των σχετικών δημόσιων αρχών, σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, και – ιδανικά – με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, σε τομείς κοινής αρμοδιότητας ή κοινού ενδιαφέροντος. Πράγματι, η κύρια πηγή καλών πρακτικών μέχρι σήμερα στη διαπολιτισμική ένταξη ήταν οι δήμοι που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Διαπολιτισμικές Πόλεις, λόγω της εγγύτητάς τους με την καθημερινή ζωή των πολιτών. Ωστόσο, θα πρέπει να επιδιωχθεί η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση της διαφορετικότητας και της μετανάστευσης για να διασφαλιστεί η συνοχή της πολιτικής, η ανταλλαγή γνώσεων και πόρων, η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και η αμοιβαία μάθηση. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο εγκαθιδρύεται η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση μπορεί να διαφέρει πολύ από τη μια χώρα στην άλλη.

Συμμετοχή: Η κάθετη διαδικασία πολυεπίπεδης διακυβέρνησης πρέπει να συμπληρωθεί από μια οριζόντια διαδικασία συμμετοχής του κοινού στον σχεδιασμό, την παράδοση και την αξιολόγηση των σχεδίων διαπολιτισμικής ένταξης, σύμφωνα με την ευρύτερη

σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή των πολιτών στην τοπική δημόσια ζωή.³⁸ Αυτή η συμμετοχή, από μεμονωμένα άτομα και μέσω Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, είναι απαραίτητη για να ταιριάζει με την πολυπλοκότητα της «διαφορετικότητας της διαφορετικότητας», για να δημιουργήσει μια αίσθηση συμμετοχής, ειδικά από την πλευρά των ατόμων και των οργανώσεων με μειονοτικό υπόβαθρο και να κερδίσει ευρεία συμμετοχή του κοινού στα σχέδια διαπολιτισμικής ένταξης.

Διατομεακότητα: Η έννοια της διατομεακότητας³⁹ αναγνωρίζει ότι κάθε άτομο έχει μια σύνθετη ταυτότητα που το καθιστά μοναδικό.⁴⁰ Επομένως, είναι πολύ απίθανο να θεωρούν τον εαυτό τους ότι ορίζεται εξ ολοκλήρου από μια πτυχή της σύνθεσής του. Ένα άτομο από μειονοτικό υπόβαθρο μπορεί να βιώσει αποκλεισμό ή στιγματισμό λόγω της εθνικότητάς του, του φύλου του, του αντιλαμβανόμενου σεξουαλικού του προσανατολισμού ή κάποιου συνδυασμού αυτών. Πιο θετικά, αυτή η πολυπλοκότητα της ταυτότητας επιτρέπει να γίνονται ταυτίσεις με άλλα άτομα – για παράδειγμα για λόγους φύλου – που περνούν τις κοινωνικές διαχωριστικές γραμμές. Αυτό είναι απαραίτητο για να επιτευχθεί η «αλληλεγγύη μεταξύ αγνώστων», στο όνομα μιας κοινής ανθρωπότητας που η διαπολιτισμική ένταξη είναι τόσο δυνατή όσο και επιθυμητή. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε αυτό το πλαίσιο οι δημόσιες αρχές να αποφεύγουν την ομογενοποίηση των μειονοτικών κοινοτήτων και να αγνοούν την εσωτερική τους διαφορετικότητα. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων ορίζει τη διατομεακότητα ως «αναλυτικό εργαλείο για τη μελέτη, την κατανόηση και την αντιμετώπιση των τρόπων με τους οποίους το φύλο και το γένος διασταυρώνονται με άλλα προσωπικά χαρακτηριστικά/ταυτότητες, και πώς αυτές οι διασταυρώσεις συμβάλλουν σε μοναδικές εμπειρίες διακρίσεων».⁴¹ Αυτός ο ορισμός ισχύει εξίσου για κάθε μορφή διάκρισης.

Τέλος, σε ορισμένες χώρες, τα έγγραφα πολιτικής ή η νομοθεσία μπορεί να αναφέρονται σε εθνικές ή πολιτιστικές κοινότητες ως μέλη του συνολικού πληθυσμού που μοιράζονται διαφορετικά εθνικά, πολιτιστικά, γλωσσικά ή θρησκευτικά χαρακτηριστικά, ενώ δείχνουν επίσης αλληλεγγύη και σεβασμό για τις κοινές αξίες και παραδόσεις της πλειονότητας του πληθυσμού. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι η διαπολιτισμική ολοκλήρωση δεν θεωρεί τις ίδιες τις κοινότητες ως στόχους πολιτικών: στοχεύει μάλλον στις κοινωνίες ως

38. Βλέπε: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?-ObjectId=09000016807954c3. Η σύσταση ορίζει τον «πολίτη» ως «κάθε άτομο (συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, αλλοδαπών κατοίκων) που ανήκει σε τοπική κοινότητα»

39. Ο όρος «διατομεακότητα» επινοήθηκε το 1989 από την Kimberlé Crenshaw, Αμερικανίδα καθηγήτρια νομικής και κορυφαία αρχή στον τομέα των πολιτικών δικαιωμάτων, της μαύρης φεμινιστικής νομικής θεωρίας και της φυλής, του ρατσισμού και του νόμου. Το έργο της ήταν θεμελιώδες στον τομέα της κριτικής θεωρίας της φυλής, ένας άλλος από τους όρους που επινόησε.

40. Βλέπε: Maalouf A. (2000), *Onidentity*, Vintage, New York
41. <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1263>

φορείς ένταξης και επιδιώκει να ενδυναμώσει τα άτομα με την πολύπλευρη και εξελισσόμενη ταυτότητά τους να συμμετέχουν ενεργά σε όλους τους τομείς της κοινωνίας.

Πολυπολιτισμικότητα: Αυτό είναι ένα άλλο θεωρητικό και πολιτικό μοντέλο που αναγνωρίζει την αξία της διαφορετικότητας για την κοινωνία, καθώς και τη σημασία του πολιτισμού και των ταυτοτήτων στη διαδικασία ένταξης, ιδιαίτερα των μειονοτικών ομάδων. Δημιουργεί τις προϋποθέσεις για πολιτιστικές πρακτικές και μετάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς από την πλειονότητα και τις μειονότητες, σε μια προσπάθεια προώθησης της ισότητας και της μη διάκρισης. Ωστόσο, δίνοντας υπερβολική έμφαση στις διαφορές και κατηγοριοποιώντας τις ομάδες κατά εθνικότητα, φυλή ή θρησκεία, αποτυγχάνει να αποτρέψει τον διαχωρισμό διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων και να οικοδομήσει διαπολιτισμική εμπιστοσύνη και συνοχή.

Μέτρα ένταξης για μετανάστες (μερικές φορές ονομάζονται επίσης μέτρα προσαρμογής, μέτρα εναρμόνισης ή εισαγωγικά προγράμματα): μέτρα για την υποστήριξη της «προσαρμογής των μεταναστών που έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις σε σχέση με τη νέα χώρα διαμονής τους», επιτρέποντας έτσι να συμμετέχουν ενεργά σε όλους τους τομείς της ζωής στην κοινωνία και να συμβάλλουν στην ένταξή τους και στην κοινοτική συνοχή⁴².

42. Βλέπε: [EU Action plan on Integration and Inclusion 2021-2027](#).



Ενότητα I

Σκεπτικό και στόχοι μιας στρατηγικής διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης

Αυτό το έγγραφο εισηγείται ένα πλαίσιο αρχών και στόχων καθώς και ένα αριθμό πολιτικών πράξεων σαν βάση για ολιστικές, πολυεπίπεδες πολιτικές ένταξης χωρίς αποκλεισμούς. Αυτού του είδους πολιτικές θα αποτελέσουν ένα μέσο επίτευξης, μεταξύ άλλων, των σχετικών Στόχων Βιώσιμων Ανάπτυξης (συγκεκριμένα του Στόχου 10: Μειωμένες ανισότητες και του Στόχου 11: Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες), της Ατζέντας 2030 των ΗΕ, και των στόχων των Παγκόσμιων Συμφώνων για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες.

Τι είναι η διαπολιτισμική ένταξη;

Η διαπολιτισμική ένταξη είναι μία έννοια πολιτικής που βασίζεται σε ιδέες και πρακτικές διαπολιτισμού όπως περιγράφεται στη Σύσταση CM/Rec(2015)1 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη-μέλη για τη διαπολιτισμική ένταξη. Αυτό το διεθνές πρότυπο αναγνωρίζει «ότι ένα συμπαγές σώμα έρευνας τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως έχει επιδείξει την αξία της διαφορετικότητας για τον άνθρωπο και την κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή, την οικονομική ανάπτυξη, την παραγωγικότητα, την δημιουργικότητα και την καινοτομία και το ότι αυτά τα οφέλη της διαφορετικότητας μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο με την προϋπόθεση ότι υπάρχουν επαρκείς πολιτικές για την πρόληψη των συγκρούσεων και την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής». Τονίζει ότι οι νέες προσεγγίσεις στη διαχείριση της διαφορετικότητας μπορούν «να διορθώσουν τις ελλείψεις των πολιτικών του παρελθόντος και να επιτρέψουν την πραγματοποίηση των πλεονεκτημάτων της διαφορετικότητας» και ότι μια τέτοια προσέγγιση – διαπολιτισμικής ένταξης – αναπτύχθηκε μέσω μιας διαδικασίας δομημένης αναθεώρησης πολιτικής, μάθησης από ομοτίμους και αξιολόγησης στο πλαίσιο του προγράμματος Διαπολιτισμικές Πόλεις του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η σύσταση βασίζεται στην εμπειρία των Διαπολιτισμικών Πόλεων και οικοδομεί ένα ευρύ φάσμα μέσων και προτύπων του Συμβουλίου της Ευρώπης στους τομείς της πολιτιστικής διαφορετικότητας, της προστασίας των μειονοτικών πολιτισμών, της διαπολιτισμικής ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών, της προσαρμογής των εκφράσεων της πολιτιστικής διαφορετικότητας στην χάραξη πολιτικής, της θεσμικής πρακτικής, συμπεριλαμβανομένης της πολυγλωσσίας, της διαπολιτισμικής

εκπαίδευσης, του ρόλου των μέσων ενημέρωσης στην καλλιέργεια μιας κουλτούρας αναγνώρισης και αμοιβαιότητας και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των μεταναστών και των κοινωνιών υποδοχής. Λαμβάνεται επίσης υπόψη η επίτευξη των αποτελεσμάτων ισότητας στην κατάσταση και την εμπειρία διαφορετικών ομάδων στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων της καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και της πρόληψης της ρητορικής μίσους. Επιπλέον, η σύσταση αναγνωρίζει ότι «οι πόλεις βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της ένταξης και της διαχείρισης της διαφορετικότητας, είναι εργαστήρια καινοτόμων πολιτικών και ότι συμβάλλουν σημαντικά στην κοινωνική συνοχή υιοθετώντας μια διαπολιτισμική προσέγγιση για την ένταξη και τη διαχείριση της διαφορετικότητας». Τέλος, η εισήγηση καλεί τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να ενσωματώσουν τη διαπολιτισμική ένταξη στην επικράτειά τους.

Επιπλέον, αδιάσειστα ερευνητικά στοιχεία⁴³ καταδεικνύουν την αξία μιας διαπολιτισμικής προσέγγισης στις πολιτικές διαφορετικότητας στη συνοχή της κοινότητας και την χρηστή διακυβέρνηση.

Γιατί χρειάζεται η διαπολιτισμική ένταξη;

Μια σειρά από μελέτες έχουν δείξει ότι οι πόλεις που υιοθετούν πολιτικές διαπολιτισμικής ένταξης έχουν καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά τις αντιλήψεις των κατοίκων για τη συνοχή, την εμπιστοσύνη στη διοίκηση, την ασφάλεια, την ποιότητα των υπηρεσιών, την ευημερία, την χρηστή διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη. Η διαπολιτισμική ένταξη μπορεί να βοηθήσει τις πολιτικές σε εθνικό επίπεδο να επιτύχουν μια στροφή προς μια πιο δυνατή κατεύθυνση ενσωμάτωσης.

Οι βασικές αρχές της διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης είναι η ισότητα, η αναγνώριση της διαφορετικότητας, η υποστήριξη για θετική αλληλεπίδραση και η δραστηριοποίηση και ενεργό συμμετοχή στα κοινά. Εννοούμενες ως στόχοι πολιτικής, αυτές οι αρχές συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του πλήρους φάσματος των προκλήσεων της διαφορετικότητας και στη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου της πολιτικής και της λαϊκής δράσης στον

43. Migration Policy Group (2016), "How the Intercultural integration approach leads to a better quality of life in diverse cities".

τομέα της ισότητας. Βοηθούν επίσης στο σχεδιασμό μιας συνολικής προσέγγισης για τη διαφορετικότητα και την ένταξη γενικά – όχι μόνο σε σχέση με την ένταξη των μεταναστών – με εφαρμογή σε άλλους τομείς πολιτικής που σχετίζονται με τη διαφορετικότητα με τους οποίους ήδη διασταυρώνεται η διαπολιτισμικότητα, όπως η εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η καταπολέμηση των διακρίσεων, η ισότητα των φύλων και η ισότητα όσον αφορά τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Κατά τον σχεδιασμό πολιτικών ένταξης, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι στόχος τέτοιων πολιτικών είναι να επιτρέψουν την δραστηριοποίηση και την ενεργό συμμετοχή του πολίτη, ιδίως για τα άτομα μεταναστευτικής καταγωγής. Να διασφαλίσουν το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και την ισότητα και αξιοπρέπεια όλων των μελών της κοινωνίας και να βοηθήσουν στην οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, συνεκτικών και ευημερουσών, χάρη στα οφέλη της διαφορετικότητας.

Τα βασικά λειτουργικά στοιχεία της διαπολιτισμικής ένταξης ενός πλαισίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ισότητας είναι: η προώθηση μιας πλουραλιστικής κοινής ταυτότητας, μέσω ενός δημόσιου λόγου που αναγνωρίζει την αξία της διαφορετικότητας και καθιστά τη ρητή ισότητα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου ως θεμελιώδεις αξίες για όλους· ο καταμερισμός της εξουσίας μεταξύ ανθρώπων διαφορετικού υπόβαθρου αλλά και μεταξύ δημόσιων θεσμών και της κοινωνίας των πολιτών· η ενθάρρυνση της πολιτιστικής ανάμιξης και της θετικής αλληλεπίδρασης μέσα στους θεσμούς και τον δημόσιο χώρο· η ενεργή συμμετοχή και συνδημιουργία δημόσιων πολιτικών· και η δημιουργία πολιτιστικά ικανών θεσμών, δεκτικών στην καινοτομία μέσω διαφορετικών εισροών, καθώς και ανθεκτικών και δημιουργικών όσον αφορά τις πολιτιστικές συγκρούσεις.

Αυτά τα στοιχεία πέραν της διαπολιτισμικής ένταξης πέρα από την κλασική προσέγγιση κατά των διακρίσεων: η προσέγγιση που περιγράφεται απαιτεί ενεργή παρέμβαση από τις δημόσιες αρχές στην περιθωριοποίηση των κοινοτήτων (ή την πρόληψη της περιθωριοποίησης), επιδιώκοντας τη διασφάλιση ενός πολιτιστικού μείγματος σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα δημοσίων φορέων και της ανάπτυξης μιας κουλτούρας διαφορετικότητας και διάθεσης για αλλαγή, όχι μόνο για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών αλλά ως πηγή δυναμισμού, καινοτομίας, προσαρμοστικότητας και ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η διαπολιτισμική ένταξη αντιμετωπίζει την διαφορετικότητα στο πνεύμα του αμοιβαίου οφέλους, ως δυνατότητα που πρέπει να υλοποιηθεί και όχι ως πρόβλημα που πρέπει να ελαχιστοποιηθεί. Στοχεύει στην οικοδόμηση πιο συνεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών προωθώντας την αμοιβαία κατανόηση και την ειρηνική συνύπαρξη, συμβάλλοντας έτσι στην αποτροπή της εξάπλωσης όλων των μορφών εξτρεμιστικών ιδεολογιών και ριζοσπαστικοποίησης που μπορεί να οδηγήσει σε βία.⁴⁴

44. Βλέπε, για παράδειγμα: [EU Action Plan on Integration and Inclusion 2021-2027](#).

Το περιεχόμενο οποιασδήποτε στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης θα είναι φυσικά προσαρμοσμένο – όχι μόνο επειδή τα κράτη και τα εδάφη διαφέρουν ως προς την ιστορία, τη δημογραφία, τη συνταγματική και θεσμική τους δομή και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, αλλά και επειδή εάν η προετοιμασία της στρατηγικής είναι γνήσια τεκμηριωμένη και συμμετοχική, θα συμπεριλάβει αυτές τις συγκεκριμένες πληροφορίες για κάθε χώρα.

Παρόλα αυτά, οποιαδήποτε στρατηγική διαπολιτισμικής ένταξης θα πρέπει:

- ▶ τη Δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου
- ▶ και τη συμμόρφωση με αυτές τις συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, 45 τη Σύμβαση για τη Συμμετοχή των Αλλοδαπών στη Δημόσια Ζωή σε τοπικό επίπεδο⁴⁶, και πολλές άλλες σχετικές, τις οποίες έχουν επικυρώσει τα κράτη μέλη. Μια τέτοια στρατηγική πρέπει επομένως να ενσωματώνει την αναγνώριση της ισότητας της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας όλων των ατόμων εντός της κοινωνίας ή που βρίσκονται στην επικράτεια της, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς⁴⁷
- ▶ Να **βασίζεται στην κατανόηση της ανθρωπίνης κινητικότητας** ως πραγματικότητα και ως προβολή των πληθυσμιακών αλλαγών της χώρας σε μία μεσοπρόθεσμη προοπτική. Θα πρέπει επίσης να εξετάσει την υπόθεση, με βάση ιστορικά στοιχεία, ότι όσοι έχουν μετακομίσει σε άλλη χώρα είναι δυνητικά εκεί για να μείνουν.⁴⁸ Μια τέτοια προέκταση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις παγκόσμιες μετακινήσεις πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένης της μετανάστευσης και της επιστροφής μεταναστών υπηκόων στη χώρα τους, του ασύλου, της οικογενειακής επανένωσης και εργατικής μετανάστευσης. Θα

45. Βλέπε: [Full list \(coe.int\)](#) με επιφυλάξεις και δηλώσεις

46. Βλέπε: [Full list \(coe.int\)](#)

47. Huddleston T.(2016), “[Time for Europe to get migrant integration right](#)”, έγγραφο για τον Επίτροπο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης.

48. Το κόστος της υπόθεσης ότι οι άνθρωποι δεν θα μείνουν (από επιλογή ή με εξαναγκασμό) έχει υψηλότερο κόστος από την άποψη της χαμένης ευκαιρίας ένταξης και του χαμένου ανθρωπίνου δυναμικού, από το κόστος της υπόθεσης ότι οι άνθρωποι θα μείνουν και δεν μένουν. Το πορτογαλικό «Στρατηγικό σχέδιο για τη μετανάστευση 2015-2020» τονίζει ξεκάθαρα: «Μελέτες δείχνουν τη θετική επίδραση της μετανάστευσης στα δημόσια οικονομικά και πώς οι μετανάστες είναι καθαροί συνεισφέροντες. Αλλά ο αντίκτυπος μπορεί επίσης να μετρηθεί από άλλες πτυχές. Παράλληλα με τις επενδύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και ανάπτυξης των δημόσιων υποδομών και των πολιτικών απασχόλησης, οι επενδύσεις στις μεταναστευτικές πολιτικές συμβάλλουν άμεσα στην καινοτομία, στη διαχείριση και κινητοποίηση ταλέντων, στην τεχνολογική πρόοδο, στην προσέλκυση πλούτου, στο πολιτιστικό άνοιγμα και στην αύξηση των προσόντων και της κινητικότητας του ανθρωπίνου κεφαλαίου.»

πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα του κράτους να διασφαλίζει την πρόσβαση σε υπηρεσίες και δικαιώματα για τους νεοαφιχθέντες και να διευκολύνει την κοινωνική ένταξη και τις θετικές διαπολιτισμικές σχέσεις. Αυτό είναι απαραίτητο για να καθησυχαστούν οι πολίτες ότι οι οικονομικές και πολιτιστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τη δυναμική του πληθυσμού τυγχάνουν της καλύτερης διαχείρισης προς το κοινό συμφέρον, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις διεθνείς δεσμεύσεις και τις ηθικές επιταγές.

- ▶ **Να διακατέχεται από το πνεύμα της κοινής ευθύνης:** πρόκειται για μια πολύπλευρη προσέγγιση στην οποία θα πρέπει να συμμετέχουν οι δημόσιοι φορείς και όλοι οι πολίτες, αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε ατομικό, κοινωνικό και συλλογικό επίπεδο. Επιμερισμός ευθύνης σημαίνει πολλαπλή εστίαση στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μεταναστών για την προσπάθεια γλωσσικής, οικονομικής και κοινωνικής ένταξης και στις προσπάθειες όλων των πολιτών να κατανοήσουν, να σεβαστούν και να αναγνωρίσουν τη διαφορετικότητα σε ένα κοινό πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Είναι επίσης ευθύνη της δημόσιας διοίκησης να διασφαλίζει την πρόσβαση στα δικαιώματα, να αποτρέπει τις διακρίσεις, να παρέχει τα απαραίτητα ρυθμιστικά πλαίσια, στρατηγικές πολιτικής και πόρους και να επαινεί δημόσια τη διαφορετικότητα ως πλεονέκτημα, να τη διαχειρίζεται αποτελεσματικά και να δημιουργεί προϋποθέσεις για την αξιοποίηση των θετικών δυνατοτήτων της. Κοινή ευθύνη σημαίνει επίσης ότι όλα τα θεσμικά όργανα –εθνικά, περιφερειακά και τοπικά– που αναμένεται να συμβάλουν στη διαπολιτισμική ολοκλήρωση θα πρέπει επίσης να έχουν αναγνωρισμένη εξουσία και πόρους για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
- ▶ **να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των πολιτών:** η συμμετοχή των πολιτών, των ΜΚΟ και άλλων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών, όπως των επιχειρήσεων, κατά τη σύλληψη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της στρατηγικής, θα πρέπει να διασφαλίζει ότι όσοι προέρχονται από το εξωτερικό δεν είναι απλώς οι ηγέτες της κοινότητας, αλλά αντανακλούν, στο βαθμό που όπως είναι ευλόγως εφικτό, την πλούσια ποικιλομορφία μεταξύ μεταναστών και προσφύγων. Επιπλέον, η δυνατότητα συμμετοχής και διαβούλευσης των πολιτών θα αποφέρει το πρόσθετο όφελος της δημιουργίας αισθήματος ιδιοκτησίας που θα εξασφαλίσει την υποστήριξη και τη δέσμευση των πολιτών για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής.
- ▶ **να προωθεί μια κουλτούρα καινοτομίας στη δημόσια διοίκηση σε όλα τα επίπεδα:** να ενθαρρύνονται οι δοκιμές και ο πειραματισμός (και να επιτρέπεται η αποτυχία) μέσω μοντέλων ή πιλοτικών πρωτοβουλιών των οποίων ο αντίκτυπος να αξιολογείται και να αναλύεται κριτικά, μεταξύ

άλλων μέσω συμμετοχικής ανατροφοδότησης, και όπου οι επιτυχημένοι πλοηγοί να ενημερώνουν για τις νέες πολιτικές. Οι έλεγχοι και η αξιολόγηση της διαπολιτισμικής ενσωμάτωσης θα πρέπει να εισαχθούν για πολιτικές σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να αξιολογηθεί εάν ενθαρρύνουν τη μίξη, την αλληλεπίδραση και τον πλουραλισμό.

- ▶ **να διασφαλίζει τη διαφάνεια και την αποτελεσματική επικοινωνία** μεταξύ των διαφορετικών θεσμών και επιπέδων διακυβέρνησης και προς το ευρύτερο κοινό. Αυτό θα πρέπει να εξασφαλίσει έναν ενημερωμένο δημόσιο διάλογο και την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής. Η διαβούλευση με τους εκλογείς και τις ομάδες που στοχεύουν σε συγκεκριμένες δημόσιες πολιτικές πρέπει να καταστεί υποχρεωτική.



Ενότητα II

Αρχές μίας στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης

Οι τέσσερις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης που αναφέρονται στην Ενότητα I αποσκοπούν στην επίτευξη ίσου σεβασμού για όλους ως άτομα που δικαιούνται ελευθερία και υπευθυνότητα, πολιτισμική αμοιβαιότητα και προθυμία αποδοχής του υβριδισμού ως παράγοντα αλλαγής και προαγωγό του πλεονεκτήματος της διαφορετικότητας, σε ένα κλίμα δυναμικής δημοκρατικής δέσμευσης.

Από τη σκοπιά της χάραξης πολιτικής, το «πλεονέκτημα της διαφορετικότητας» υποδηλώνει μια στροφή στον τρόπο κατανόησης της διαφορετικότητας, σε έναν τρόπο στον οποίο η διαχείρισή της γίνεται ως περιουσιακό στοιχείο. Προϋποθέτει ότι η ποικιλομορφία μπορεί να αποτελέσει πηγή καινοτομίας που αποφέρει πολύτιμα οφέλη σε οργανισμούς, κοινότητες και επιχειρήσεις, όταν διαχειρίζεται με ικανότητα και με το πνεύμα της ένταξης. Έχει επίσης ως αποτέλεσμα πολιτικές που ξεκλειδώνουν τις δυνατότητες της διαφορετικότητας, ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα τους κινδύνους που σχετίζονται με την ανθρωπινή κινητικότητα και τις διαφορετικές ταυτότητες. Η διαπολιτισμική ένταξη επικεντρώνεται στο πώς η πολιτιστική ποικιλομορφία που σχετίζεται με τους νεοαφιχθέντες μετανάστες, τους απογόνους τους και τα μέλη μακροχρόνιων μειονοτήτων θα ωφελήσει την ευρύτερη κοινότητα.

Διασφάλιση της ισότητας

Η ισότητα και η έλλειψη διακρίσεων αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες των δημοκρατικών κοινωνιών και απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική επιβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, η ισότητα διευκολύνει τις σχέσεις αμοιβαιότητας, σεβασμού και αλληλεγγύης μεταξύ πολιτών διαφορετικού υπόβαθρου, επιτρέποντας σε όλους να έχουν πλήρη πρόσβαση σε δικαιώματα, πόρους και ευκαιρίες.

Πρέπει να υπάρχουν νομικά και πολιτικά πλαίσια που να εγγυώνται την ισότητα όλων των κατοίκων ενός κράτους μέλους ενώπιον του νόμου και την ελευθερία από διακρίσεις και μισαλλοδοξία σε όλους τους τομείς, υιοθετώντας την αμερόληπτη μεταχείριση από τις δημόσιες υπηρεσίες και να αντιμετωπίζουν κάθε μορφή ρατσισμού

και ξενοφοβίας.⁴⁹ Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση τόσο των άμεσων όσο και των έμμεσων διακρίσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στις συστημικές διακρίσεις, με βάση την «ορατή» διαφορετικότητα καθώς και την ανισότητα που υποκινείται από πολιτισμικές διαφορές, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό και ταυτότητα φύλου και άλλα προστατευόμενα χαρακτηριστικά.⁵⁰ Οποτε είναι απαραίτητο, τα θετικά μέτρα θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τα διαρθρωτικά μειονεκτήματα και τις ανισότητες για τις μειονοτικές ομάδες.⁵¹

Οι πολιτικές ένταξης θα πρέπει να επιδιώκουν να εξαλείψουν όλες τις ανισότητες και τις άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις⁵², για παράδειγμα στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την στέγαση, την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα, την οικογενειακή ζωή και τα πολιτικά δικαιώματα, μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών κατοίκων (με την πιθανή επιφύλαξη μιας

49. Αυτή η απαίτηση είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου 12 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το οποίο δεν έχει ακόμη επικυρωθεί από την πλειοψηφία των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλ. Πλήρης κατάλογος υπογραφών και επικυρώσεων [Full list of signatures and ratifications (coe.)] τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και άλλα σχετικά μέσα, τα οποία εφαρμόζονται αποτελεσματικά από ισχυρούς εθνικούς φορείς ισότητας που υποστηρίζονται από άλλους φορείς παρακολούθησης της ισότητας σε τοπικό επίπεδο και στην κοινωνία των πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) έχει παράσχει κατευθυντήριες γραμμές, μεταξύ άλλων, σχετικά με τις νομοθετικές (GPR No. 7) και διοικητικές (GPR No. 2) απαιτήσεις αυτού, καθώς και την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους (GRP No. 15)

50. Βλέπε: [ICC Policy Research and Policy brief on Identifying and Preventing Systemic Discrimination at the Local Level](#)

51. Βλέπε: ECRI GPR No. 7 για την εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων.

52. Η ECRI συνιστά στα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα απαραίτητα νομοθετικά και άλλα μέτρα και να διασφαλίσουν ότι αυτά συμμορφώνονται με την απαγόρευση διακρίσεων, άμεσα ή έμμεσα, με βάση λόγους που καλύπτονται από την εντολή της ECRI για πρόσβαση σε στέγαση, υγειονομική περίθαλψη, απασχόληση και εκπαίδευση. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνεται να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη δέουσα αντιμετώπιση θεμάτων διατομεακότητας, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με το φύλο. Κατά την άποψη της ECRI, η αποτυχία αντιμετώπισης αυτών των ζητημάτων μπορεί να οδηγήσει στην απομόνωση των ενδιαφερομένων και να εμποδίσει την οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς.

λογικής διάρκειας διαμονής),⁵³ συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών χωρίς έγγραφα, καθώς και μεταξύ της «πλειονότητας» και των «μειονοτήτων» (μεταναστών δεύτερης γενιάς, εθνικών μειονοτήτων, κ.λπ.). Θα πρέπει να εφαρμοστούν ολιστικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση όλων των μορφών ρητορικής μίσους.

Οι πολιτικές για την ισότητα των φύλων θα πρέπει να αναγνωριστούν ως κεντρικές από αυτή την άποψη και ως θετική πηγή για την επιδίωξη της ένταξης.⁵⁴ Οι πολιτικές για την ισότητα των φύλων και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου θα πρέπει επίσης να βρίσκονται στο επίκεντρο της αντιμετώπισης άλλων ανισοτήτων, «ιδίως εκείνων που συμβαίνουν όταν λειτουργούν ταυτόχρονα δύο ή πολλαπλοί λόγοι και αλληλεπιδρούν με αδιάσπαστο τρόπο, παράγοντας διακριτές και συγκεκριμένες μορφές διακρίσεων», με την επιφύλαξη των νομικών πλαισίων και της νομικής πρακτικής.⁵⁵ Ταυτόχρονα, η διαφάνεια και η κουλτούρα κατά των διακρίσεων θα πρέπει να προωθηθούν στο σύνολο της κοινωνίας, μεταξύ άλλων με την τόνωση της δέσμευσης και της συμμετοχής στην κοινωνικοπολιτική σφαίρα δυσπρόσιτων ομάδων.

Εκτός από τα κατάλληλα νομικά πλαίσια και τους μηχανισμούς δικαστικής και μη-δικαστικής προστασίας, είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστεί η «συμβολική» ισότητα – ο τρόπος με τον οποίο απεικονίζονται διαφορετικές ομάδες της κοινωνίας στα νομικά και πολιτικά κείμενα και στον πολιτικό και θεσμικό λόγο. Θα πρέπει να αποφεύγεται η γλώσσα που εστιάζει στην «πλειονότητα» και τις «μειονότητες», ή στην πολιτισμική διαφορά ως παράγοντας κοινωνικών ασθενειών ή συγκρούσεων. Κατά γενικό κανόνα, οι πολιτικές ένταξης μεταναστών και προσφύγων θα πρέπει να προάγουν την αμοιβαία αναγνώριση και τον σεβασμό μεταξύ όλων των μελών της κοινωνίας ως βάση για πραγματική ισότητα και αίσθηση του ανήκιν.⁵⁶

Η ισότητα βρίσκεται στο επίκεντρο της διαπολιτισμικής προσέγγισης για εγγενείς κανονιστικούς λόγους. Αλλά η μη διάκριση και η ένταξη είναι επίσης καθοριστικής σημασίας σε κοινωνίες όπου η διαφορετικότητα διαχειρίζεται ορθά. Πολύ συχνά, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες εργάζονται

στην αγορά εργασίας σε επίπεδο πολύ χαμηλότερο από το ταλέντο, την εμπειρία και τα προσόντα τους, ενώ άλλοι βρίσκουν την ένταξή τους στην αγορά εργασίας μπλοκαρισμένη ή καθυστερημένη. Οι εθνοτικές, έμφυλες και κοινωνικές ανισότητες μπορεί να επιδεινωθούν, με αλληλεπιδραστικό τρόπο, εντείνοντας την ανισότητα και τις χαμένες ευκαιρίες. Η ισότητα ως δρόμος για την πλήρη αξιοποίηση των ταλέντων όλων των ατόμων εντός της κοινωνίας – συμπεριλαμβανομένων των ταλέντων στα οποία η κοινωνία υποδοχής μπορεί να είναι ανεπαρκής, δημιουργώντας έτσι ζήτηση μετανάστευσης – παρέχει επομένως ένα κοινωνικό όφελος για όλους.

Εκτίμηση της διαφορετικότητας

Οι στρατηγικές διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης θα πρέπει να αναγνωρίζουν την αξία της διαφορετικότητας για την ανθεκτικότητα των κοινωνιών στις κρίσεις, τον δυναμισμό και την ικανότητά τους για πρόοδο και να προβλέπουν δράσεις και πόρους για τη διατήρηση της πολιτιστικής διαφορετικότητας σε όλες τις μορφές της.

Οι στρατηγικές θα πρέπει επίσης να στοχεύουν στην προώθηση της αναγνώρισης της διαφορετικότητας σε κάθε κοινωνία. Αυτό βασικά απαιτεί από τα άτομα να αποκτήσουν την ικανότητα να μην επικεντρώνονται στον εαυτό τους, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν σε κριτική αυτοαξιολόγηση και να δουν τον κόσμο από την οπτική γωνία των άλλων, με την πιθανή μάθηση και εμπλουτισμό που μπορεί να φέρει αυτό. Η αναγνώριση της διαφορετικότητας ως πόρου ενισχύει επίσης τις αξίες της αξιοπρέπειας και της κοινωνικής δικαιοσύνης που είναι θεμελιώδεις για μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς.

Οι στρατηγικές διαπολιτισμικής ένταξης θα πρέπει να ενθαρρύνουν τον πολιτικό και θεσμικό λόγο να αναφέρεται σε αυτό το θετικό δυναμικό και θα πρέπει να προβλέπουν επικοινωνιακές δράσεις για τη μετάδοση γεγονότων σχετικά με τη συμβολή ατόμων από διαφορετικά υπόβαθρα και προοπτικές στην κοινωνία, στο παρελθόν και στο παρόν, καταπολεμώντας την παραπληροφόρηση, τα στερεότυπα και τις φήμες.

Το δυναμικό των νεοαφιχθέντων τείνει να υποτιμάται, επειδή, όπως αναφέρθηκε, συχνά βρίσκουν καθυστερημένη την είσοδό τους σε παραγωγικά επαγγέλματα και στη συνέχεια περιορίζονται σε θέσεις για τις οποίες έχουν υπερπροσόντα. Αυτό συνδέεται αφενός με την πολυπλοκότητα της απόκτησης αδειών εργασίας και, αφετέρου, με την αργή και δύσκολη αναγνώριση των προσόντων από τη χώρα προέλευσης, ιδιαίτερα για τους πρόσφυγες που συχνά να φτάνουν χωρίς τα σχετικά έγγραφα. Προκειμένου να αποφευχθεί η απώλεια ταλέντων και να προωθηθεί η ταχεία και πλήρης ένταξη και η γνήσια ιδιότητα του πολίτη, όλες οι υπηρεσίες θα πρέπει να προσπαθήσουν να οικοδομήσουν την υποστήριξή τους στα προσόντα και τις δυνατότητες των ατόμων και

53. Τα σχετικά πρότυπα περιλαμβάνουν: τη Σύσταση CM/Rec(2011)2 της Επιτροπής Υπουργών για την επικύρωση των δεξιοτήτων των μεταναστών τη Σύσταση CM/Rec(2008)10 της Επιτροπής Υπουργών για τη βελτίωση της πρόσβασης μεταναστών και ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο στην απασχόληση τη Σύσταση CM/Rec(2008)4 της Επιτροπής Υπουργών για την ενίσχυση της ένταξης των παιδιών μεταναστών και μεταναστών. Σύσταση Rec(2006)18 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τις υπηρεσίες υγείας σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία τη Σύσταση Rec(2004)2 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την πρόσβαση των αλλοδαπών στην απασχόληση στο δημόσιο τομέα.

54. Σύμφωνα με τη Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ισότητα των Φύλων: «Η ισότητα των φύλων συνεπάγεται ίσα δικαιώματα για γυναίκες και άνδρες, κορίτσια και αγόρια, καθώς και την ίδια προβολή, ενδυνάμωση, ευθύνη και συμμετοχή, σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής».

55. Βλέπε: Fredman S. (2016), *Intersectional discrimination in EU gender equality and non-discrimination*.

56. Σύσταση CM/Rec(2011)1 της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ μεταναστών και κοινωνιών υποδοχής. Σύσταση CM/Rec(2015)1 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη για τη διαπολιτισμική ένταξη.

όχι σε στερεότυπες αντιλήψεις για τα ελλείμματα που μπορεί να έχουν.⁵⁷

Ενώ οι πολιτικές θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται σε ανάγκες και καταστάσεις συγκεκριμένων ομάδων σε μια δεδομένη στιγμή (π.χ. υποχρεωτικά και επιδοτούμενα μαθήματα γλώσσας για νεοφερμένους που έχουν ανάγκη, έως ότου κατακτήσουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής), ταυτόχρονα θα πρέπει να επιτρέπουν προσαρμογές και εξαιρέσεις για την κάλυψη των επιμέρους ιδιαιτεροτήτων μέσω μιας διαφοροποιημένης, εξατομικευμένης προσέγγισης (π.χ. απαλλαγή από το υποχρεωτικό μάθημα γλώσσας για νεοφερμένους που έχουν ήδη κατακτήσει τη γλώσσα της χώρας υποδοχής).

Μεγάλο μέρος της συζήτησης γύρω από τη γλώσσα και την ένταξη περιορίζεται στους νεοφερμένους που μαθαίνουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής τους, και είναι σαφές ότι αυτό είναι απαραίτητο για να απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες ζωής, να αλληλεπιδρούν ουσιαστικά με τους συμπολίτες τους και να γίνουν πλήρη μέλη της κοινωνίας. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν περιοχές στις οποίες χρησιμοποιείται παραδοσιακά μια γλώσσα διαφορετική από αυτή ολόκληρης της χώρας. Είναι σημαντικό οι νεοεισπλέοντες που κατοικούν σε σχετικές περιοχές να μάθουν επίσης την τοπική γλώσσα με σκοπό τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

Ομοίως, η διγλωσσία, ακόμη και η πολυγλωσσία, όχι μόνο προάγει την επικοινωνία σε μια ποικιλόμορφη κοινωνία, αλλά διευρύνει επίσης τους προσωπικούς ορίζοντες και μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικά οφέλη κατά τις συναλλαγές σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Η ανάπτυξη τέτοιων πολυγλωσσικών ικανοτήτων θα πρέπει να αποτελεί σκοπό οποιασδήποτε εθνικής στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης από την προσχολική έως τη δια βίου μάθηση, για ολόκληρο τον πληθυσμό.⁵⁸ Οι μητρικές γλώσσες των μεταναστών θα πρέπει να τιμώνται ως πλεονέκτημα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, όπως και στον πολιτισμό, τον τουρισμό και τις επιχειρήσεις, και ακόμα και οι μη φυσικοί ομιλητές θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να τις γνωρίζουν και να τις μαθαίνουν.

Οι δημόσιοι αξιωματούχοι, ακόμη και όταν είναι διαπολιτισμικά ικανοί, σε ορισμένες περιπτώσεις θα χρειαστεί να συνεργαστούν όχι μόνο με διερμηνείς αλλά και με πολιτιστικούς διαμεσολαβητές που μπορούν να βοηθήσουν την επικοινωνία με διαφορετικούς χρήστες με αξιοπρεπή και υποστηρικτικό τρόπο, ενώ δεν μετατρέπουν αυτούς τους διαμεσολαβητές σε «φρουρούς της

κοινότητας».⁵⁹ Οι θεσμοί θα πρέπει να οργανώνονται με αρκετή ευελιξία ώστε να διασφαλίζονται θεσμικές προσαρμογές που λαμβάνουν υπόψη τις πρακτικές συνέπειες της διαφοράς.

Ενώ μια ποικιλόμορφη κοινωνία θα είναι πολύ πιο ζωντανή και πλουσιότερη εάν αυτή η διαφορετικότητα αντιμετωπιστεί σωστά, φυσικά θα υπάρξουν προστριβές και μέρος της διαδικασίας διαχείρισης είναι να διασφαλιστεί ότι δεν θα κλιμακωθούν σε συγκρούσεις. Και εδώ, η διαπολιτισμική ικανότητα όλων των υπαλλήλων του δημοσίου και των υπηρεσιών, καθώς και η προσφυγή σε πολιτιστικούς μεσολαβητές μπορεί να διαδραματίσουν χρήσιμο ρόλο στο να επιτραπεί η αναγνώριση διαφορετικών προοπτικών μέσω του διαλόγου στη βάση της ισότητας. Επιπλέον, οι διαπολιτισμικά ικανοί αξιωματούχοι και οι εξειδικευμένοι μεσολαβητές όχι μόνο θα είναι σε θέση να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις συγκρούσεις, αλλά θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για το πλεονέκτημα της διαφορετικότητας – την ικανότητα των θεσμών, των επιχειρήσεων και των οργανισμών να επωφεληθούν από τις διαφορετικές προοπτικές, δεξιότητες και εμπειρίες των διαφορετικών πολιτών και εργαζομένων.

Υπάρχουν πολλά που μπορούν να κάνουν οι δημόσιες αρχές για την προώθηση της διαφορετικότητας σε ολόκληρη την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας διοίκησης και του ιδιωτικού τομέα. Οι δικές τους πολιτικές προσλήψεων μπορούν να περιλαμβάνουν θετική δράση για την προώθηση διαφορετικών υποβάθρων εργατικού δυναμικού, προσλαμβάνοντας από την ευρύτερη δυνατόν δεξαμενή σε ισότιμη βάση. Τα χρονοδιαγράμματα δημοσίων συμβάσεων μπορούν να ευνοήσουν εταιρείες που έχουν εγγραφεί σε χάρτες διαφορετικότητας ή άλλους δείκτες δέσμευσης. Τα συνδικάτα μπορούν να υποστηριχθούν στις προσπάθειές τους να αντιμετωπίσουν κάθε μορφή μισαλλοδοξίας στο χώρο εργασίας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί ώστε η πρόσληψη μεταναστών να γίνεται υπό ίσους όρους και να μην έχει ως αποτέλεσμα μείωση μισθών ή κοινωνικής προστασίας.

Προώθηση ουσιαστικής αλληλεπίδρασης

Η ουσιαστική και θετική αλληλεπίδραση αποτελεί προϋπόθεση για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και σχέσεων μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών προελεύσεων

57. Βάσει της Σύμβασης της Λισαβόνας για την Αναγνώριση, το Συμβούλιο της Ευρώπης δρομολόγησε το Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Προσόντων για τους Πρόσφυγες, ένα πιλοτικό έργο που δοκιμάζεται επιτυχώς από ορισμένα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης

58. Όπως εγκρίθηκε από το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΕΠΑ) του 2001 (https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cult/dv/esstcomeurframlangeuredsys/esstcomeurframlangeuredsys.pdf)

59. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα ROMED του Συμβουλίου της Ευρώπης/ΕΕ σημείωσε επιτυχία στην εκπαίδευση των διαμεσολαβητών Ρομά με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εργασίας των μεσολαβητών του σχολείου, της υγείας, της απασχόλησης και της κοινότητας, καθώς και στην υποστήριξη καλύτερης επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ Ρομά και δημοσίων ιδρυμάτων (σχολείο, πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης, γραφεία απασχόλησης, τοπικές αρχές κ.λπ.). Βλέπε επίσης τη Σύσταση CM/Rec(2012)9 προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη διαμεσολάβηση ως αποτελεσματικό εργαλείο για την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. (https://cesie.org/media/SERCo_Roma-mediators-Guide_GR.pdf)

ή ταυτοτήτων, καθώς και για την πραγματοποίηση του πλεονεκτήματος της διαφορετικότητας.

Από καιρό έχει καθιερωθεί από την κοινωνική επιστήμη ότι ο διαχωρισμός υπονομεύει την κοινωνική εμπιστοσύνη, την αλληλεγγύη και τη συνοχή. Η προώθηση της κοινωνικής και πολιτιστικής ανάμειξης είναι επομένως απαραίτητη αλλά όχι επαρκής. Θα πρέπει να καταβληθεί συνεχής και αποτελεσματική προσπάθεια για να έρθουν διαφορετικοί κάτοικοι σε ουσιαστική επαφή στο πλαίσιο εκπαιδευτικών, πολιτιστικών, αθλητικών, επιχειρηματικών και άλλων δραστηριοτήτων και εποικοδομητικών ανταλλαγών/συζητήσεων σχετικά με κοινούς στόχους και τις αρχές της αξιοπρέπειας και της ειρήνης.

Το επίπεδο διαπροσωπικής εμπιστοσύνης, αλληλεγγύης και συνοχής μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς εξαρτάται από τη συνεχή, ουσιαστική επαφή μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών καταβολών και από μια κοινή, όχι διαχωρισμένη, δημόσια σφαίρα.⁶⁰ Αυτό απαιτεί από τις δημόσιες αρχές να εφαρμόζουν ένα «διαπολιτισμικό φακό» στη δουλειά τους, κοιτάζοντας εκ νέου τις πολιτικές και τα προγράμματά τους με το βλέμμα στο εάν ενθαρρύνουν ή όχι τη διαπολιτισμική ανάμειξη, την αλληλεπίδραση και την εμπιστοσύνη.⁶¹ Ειδικά στους τομείς της στέγασης, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας, των κοινωνικών υπηρεσιών και του πολεοδομικού σχεδιασμού, είναι κρίσιμο να προωθηθεί η ανάμειξη και η ουσιαστική αλληλεπίδραση στον δημόσιο χώρο αντί να αφήσουμε τον διαχωρισμό να συμβεί άθελά μας μέσω μιας προσέγγισης *laissez-faire*.

Πιο συγκεκριμένα, όλα τα παιδιά πρέπει να φοιτούν σε ένα καλό, τοπικό, δημόσιο σχολείο, όπου μπορούν να φοιτούν μαζί με παιδιά διαφορετικών πολιτιστικών καταβολών και προελεύσεων και να μπορούν να διδαχθούν από ένα διαφορετικό σώμα δασκάλων, αντί να διχάζονται *de facto* ανά εθνικότητα, γλώσσα ή/και τάξη.⁶² Η κοινωνική στέγαση θα πρέπει επίσης να είναι υψηλής ποιότητας και προσβάσιμη σε όλους και να ενσωματώνεται σε γειτονιές μεικτού εισοδήματος και μεικτού πολιτισμού, αντί να γκετοποιηθεί και να υποβιβάζεται σε στιγματισμένες γειτονιές.

Όλες οι περιοχές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με χαμηλότερο εισόδημα και ευάλωτους κατοίκους, θα πρέπει να προσφέρουν δημόσιες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και ευκαιρίες για πλούσιες κοινοτικές και πολιτιστικές εμπειρίες. Αυτό σημαίνει επίσης αναπόφευκτα την υποστήριξη διαπολιτισμικών έργων στον αθλητικό και πολιτιστικό χώρο, καθώς και στην κοινωνική καινοτομία και επιχειρηματικότητα, τα οποία όχι μόνο

μπορούν να φέρουν άτομα διαφορετικής καταγωγής κοντά, αλλά και να δημιουργήσουν κοινωνικά δίκτυα και αμοιβαία αναγνώριση.⁶³

Η διαδικασία χάραξης πολιτικής θα πρέπει να διεξάγεται με συμμετοχικό και χωρίς αποκλεισμούς τρόπο, αποφεύγοντας στερεότυπες ιδέες για τη διαφορετικότητα, τη μετανάστευση και τις μειονοτικές ομάδες. Αυτό απαιτεί μια εξατομικευμένη προσέγγιση στη χάραξη πολιτικής (όπως περιγράφεται παραπάνω), αλλά και πολιτικές βασισμένες σε γεγονότα που διεγείρουν τη συνεχή δημόσια ενημέρωση και συζήτηση και καλλιεργούν την κριτική σκέψη, βοηθώντας στην εξάλειψη της παραπληροφόρησης και των ψευδών αντιλήψεων.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν πρόκειται για συστήματα επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης. Δεν υπάρχει πιο ευαίσθητος τομέας όσον αφορά το εάν τα άτομα μεταναστών ή μειονοτικής καταγωγής αισθάνονται «σαν στο σπίτι τους» στην κοινωνία της οποίας αποτελούν μέρος, από το πώς αντιμετωπίζονται από τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης και επιβολής του νόμου, ειδικά την αστυνομία. Η σοβαρότητα, αφενός, με την οποία αντιμετωπίζονται τα εγκλήματα μίσους και υποστηρίζονται τα θύματα και αφετέρου, η ανταπόκριση προς τους κοινωνικά περιθωριοποιημένους και αποκλεισμένους είναι κρίσιμοι παράγοντες. Η κοινοτική αστυνόμευση που βασίζεται σε ισχυρές διαπολιτισμικές ικανότητες είναι σε αυτό το πλαίσιο απαραίτητη.⁶⁴ Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην καταγγελία και τη δίωξη πράξεων που εισάγουν διακρίσεις ή/και βίαιες πράξεις από αστυνομικούς.

Το ρεπορτάζ των μέσων ενημέρωσης είναι επίσης εξαιρετικά ευαίσθητο, ιδιαίτερα όταν μεμονωμένες εγκληματικές πράξεις απεικονίζονται στερεότυπα ως εγγενείς συμπεριφορές μειονοτήτων ή κοινοτήτων μεταναστών. Η διαπολιτισμική στρατηγική θα πρέπει επίσης να εμπλέκει τις ενώσεις δημοσιογράφων και τις οργανώσεις μέσων ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινοτικών μέσων ενημέρωσης, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι η κάλυψη τέτοιων θεμάτων είναι ενημερωμένη και όσο το δυνατόν πιο αντικειμενική, μέσω, μεταξύ άλλων, της διαφοροποίησης του συντακτικού τους προσωπικού και διασφαλίζοντας τη συμπερίληψη της πολυμορφίας σε όλη την παραγωγή και διανομή περιεχομένου.⁶⁵

60. Βλέπε: *Integration of young refugees in the EU* (FRA2019), Ειδικά το κεφάλαιο για τη στέγαση που καλύπτει υποσχόμενες τοπικές πρακτικές που βοηθούν την κοινωνική ένταξη μέσω ολοκληρωμένων πολιτικών στέγασης

61. Βλέπε: <https://edoc.coe.int/en/living-together-diversity-and-freedom-in-europe/10261-the-intercultural-city-step-by-step-revised-edition-greek-version.html>, Συμβούλιο της Ευρώπης (2021), σελ.39.

62. Βλέπε: *PISA 2015: results in focus*, OECD (2018); *Integrating students from migrant backgrounds in to schools in Europe: national policies and measures*, Eurydice Report, European Commission/EACEA/Eurydice(2019).

63. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης *Framework Convention for the Protection of National Minorities και τη White Paper on Intercultural Dialogue*

64. Βλέπε: the Council of Europe (2019), “*Manual on intercultural community policing*”.

65. Σύσταση CM/Rec(2007)2 της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και την πολυμορφία του περιεχομένου των μέσων ενημέρωσης. (<https://rm.coe.int/1680595b32>) Δήλωση της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με το ρόλο των κοινοτικών μέσων ενημέρωσης στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και του διαπολιτισμικού διαλόγου (2009). Το έργο Media ne project του Συμβουλίου της Ευρώπης ανέπτυξε ένα χρήσιμο εργαλείο αυτοπαρακολούθησης για την ένταξη της διαφορετικότητας στα μέσα ενημέρωσης.

Ενεργός συμμετοχή και δραστηριοποίηση του πολίτη

Μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς εξαρτάται από το αίσθημα της ατομικής πολιτότητας, που βασίζεται σε ένα σαφές πλαίσιο δικαιωμάτων και ευθυνών, και σε μια προσωπική αίσθηση ότι ανήκει σε μια ολόκληρη κοινότητα, έτσι ώστε τα άτομα να αισθάνονται ότι είναι συμπολίτες με κοινές αξίες. Μια τέτοια αίσθηση μπορεί να μην την συμμερίζονται ορισμένοι νεοαφιχθέντες ή κάποιοι μετανάστες δεύτερης ή και τρίτης γενιάς. Η ιθαγένεια είναι προϋπόθεση για τα πλήρη δικαιώματα του πολίτη και συμβολική αναγνώριση του ανήκειν. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να επιδιωχθεί η διευκόλυνση της πρόσβασης των νεοαφιχθέντων στην ιθαγένεια, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ιθαγένεια του 1997.⁶⁶ Το δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές, σύμφωνα με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Συμμετοχή των Αλλοδαπών στη Δημόσια Ζωή σε τοπικό επίπεδο,⁶⁷ είναι επίσης προσδιοριστικός παράγοντας για την ιθαγένεια.

Ωστόσο, η διαφορετική ευαισθησία και το γενικό πλαίσιο των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης καθιστούν δύσκολη τη συμφωνία για έναν κοινό ορισμό και θέση του δικαίου της ιθαγένειας σε εθνικό επίπεδο, όπως φαίνεται από το γεγονός ότι οι παραπάνω συμβάσεις έχουν επικυρωθεί από περιορισμένο μόνο αριθμό χωρών. Ένας τρόπος για να αντιμετωπιστεί αυτή η πρόκληση θα ήταν να επικεντρωθούμε όχι στην επίσημη ιθαγένεια αλλά στη διεύρυνση των δικαιωμάτων συμμετοχής που παραδοσιακά συνοδεύονται από αυτήν, ξεκινώντας από το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική και κοινωνική ζωή τόσο για τους αλλοδαπούς κατοίκους όσο και για τους ημεδαπούς.

Είναι επίσης αλήθεια ότι η εθνικότητα και τα δικαιώματα ψήφου από μόνα τους δεν εγγυώνται τη συμμετοχή των μεταναστών τόσο στην πολιτική όσο και στην κοινωνική ζωή. Δεν έχουν όλοι οι μετανάστες την ίδια ευκαιρία ή δεν επιθυμούν να αποκτήσουν την ιθαγένεια της χώρας διαμονής τους. Ως εκ τούτου, τα κράτη θα πρέπει να διερευνήσουν και να δοκιμάσουν εναλλακτικές μορφές συμμετοχής που θα επιτρέψουν σε αλλοδαπούς κατοίκους και – ευρύτερα – σε μη πολίτες να συμμετέχουν στη διαμόρφωση τουλάχιστον των τοπικών πολιτικών που επηρεάζουν τη ζωή της κοινότητας στην οποία ζουν. Αυτές οι εναλλακτικές μπορούν να λάβουν τη μορφή διαβουλευτικών φόρουμ, μόνιμων στρογγυλών τραπέζων για κοινή δημιουργία, εφαρμογή και αξιολόγηση τοπικών πολιτικών, συμμετοχικό προϋπολογισμό και συμμετοχική ανάπτυξη πολιτικών.

Το να ανήκει σε μια τοπική κοινότητα συνεπάγεται την ύπαρξη ενός σταθερού δεσμού μεταξύ του

ατόμου και της κοινότητας. Η σύσταση της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών στην τοπική δημόσια ζωή ορίζει τον πολίτη ως «κάθε άτομο (συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, αλλοδαπών κατοίκων) που ανήκει σε μια τοπική κοινότητα».⁶⁸ Το κείμενο επίσης συνιστά μέτρα που μπορεί να παρθούν ώστε οι πολίτες να συμμετέχουν πιο άμεσα στη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων, διασφαλίζοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα αυτής της διαχείρισης». Αυτές οι σκέψεις θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την προετοιμασία, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση οποιασδήποτε στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία υιοθέτησή της.

Πώς λειτουργεί η διαπολιτισμική προσέγγιση

Το διαπολιτισμικό πρότυπο έχει μια ιδιαίτερη «λογική παρέμβασης».⁶⁹ Υπερβαίνει (ενώ απορροφά τα καλύτερα στοιχεία) τα προηγούμενα, αντιτιθέμενα πρότυπα για τη διαχείριση της πολιτισμικής πολυμορφίας, αυτά της

αφομοίωσης και της πολυπολιτισμικότητας. Το πρώτο ήταν επίσημα τυφλό στην διαφορετικότητα των παγκοσμιοποιημένων και εξατομικευμένων κοινωνιών (αν και αυτό θα μπορούσε να σημαίνει και αμερόληπτο), ενώ το δεύτερο θα μπορούσε άθελά του να καλλιεργήσει «παράλληλες κοινωνίες» (ενώ πραγματικά επιδιώκει να αξιοποιήσει τη διαφορετικότητα). Κανένα από τα δύο δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις αναδυόμενες εντάσεις της νέας χιλιετίας, σκιάζοντας ξενοφοβική και φονταμενταλιστική βία. Εξ ου και η απόφαση των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2005 να αναζητήσουν καθοδήγηση σχετικά με την πολιτική και τις καλές πρακτικές, όπως διατυπώθηκε στη Λευκή Βίβλο για τον Διαπολιτισμικό Διάλογο του 2008.⁷⁰

Η εγκυρότητα του διαπολιτισμικού προτύπου δοκιμάστηκε με επιτυχία μέσω του προγράμματος Διαπολιτισμικές Πόλεις, όπως συμφωνήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στη σύστασή της το 2015. Λειτουργεί επαναπροσδιορίζοντας τη σχέση μεταξύ του εαυτού και του άλλου σε μια κοινωνία που αναγνωρίζεται ως ποικιλόμορφη αλλά με αυτή την ποικιλομορφία να γίνεται κατανοητή με όρους ατομικής μοναδικότητας και όχι ομαδικών στερεοτύπων. Αυτή η σχέση πρέπει να βασίζεται στην ισότητα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και πρέπει να είναι τέτοια που να ενθαρρύνει τον θετικό διάλογο – εξ ου και οι αρχές που περιγράφονται παραπάνω.

Όπως σε όλους τους τομείς πολιτικής, η διασύνδεση μεταξύ των στοιχείων της καλής χάραξης πολιτικής είναι απαραίτητη, έτσι ώστε η πολιτική να ξεκινά από τον ορισμό του προβλήματος, να δημιουργεί σαφή,

66. Βλέπε: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/03/European_Convention_on_Citizenship.pdf για το κείμενο της Σύμβασης και [Full list \(coe.int\)](https://www.coe.int) τον κατάλογο υπογραφών και επικυρώσεων.

67. Βλέπε: <https://rm.coe.int/168007bd26> για το κείμενο της Σύμβασης, and [Full list \(coe.int\)](https://www.coe.int) για τον κατάλογο επιγραφών και επικυρώσεων.

68. Βλέπε: [Recommendation CM/Rec \(2018\)4](https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/03/European_Convention_on_Citizenship.pdf)

69. Βλέπε: Sanderson I. (2000), "Evaluating the effectiveness of policy responses to social exclusion", Percy-Smith J.(ed.), *From exclusion to inclusion: policy responses to social exclusion in the UK*, Open University Press, Buckingham.

70. Βλέπε: https://www.he.duth.gr/sharedhistories/images/human/WhitePaper_ID_GreekVersion.pdf

επιθυμητά αποτελέσματα και να ακολουθεί μια ρητή λογική παρέμβασης για την υλοποίησή τους, επιτρέποντας έτσι τα συνακόλουθα προγράμματα και έργα να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται με μεικτές μεθόδους⁷¹. Αυτό αναπτύσσεται στο πλαίσιο που παρουσιάζεται αργότερα.

Υλοποίηση – πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση θα πρέπει να εφαρμόζεται καθ' όλη τη διάρκεια της στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης, από την εκτίμηση των αναγκών έως τη σύλληψη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της στρατηγικής. Δεδομένου ότι πολλές αρμοδιότητες και ευθύνες μοιράζονται μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης σε διαφορετικές χώρες, απαιτείται πολυεπίπεδη διακυβέρνηση για την επίτευξη περαιτέρω συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών διοικήσεων, καλύτερης εφαρμογής δημόσιων πολιτικών και μεγαλύτερης συνοχής. Κανένα επίπεδο δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνο του τις τρέχουσες προκλήσεις και –με πλήρη σεβασμό στις αντίστοιχες αρμοδιότητες κάθε επιπέδου– οι συντονισμένες ενέργειες από τις εθνικές κυβερνήσεις και τις περιφερειακές και τοπικές αρχές είναι κρίσιμες για το σχεδιασμό πολιτικών λύσεων που αντανακλούν τις ανάγκες των πολιτών .

Η προώθηση μιας πολυεπίπεδης και πολυπαραγοντικής προσέγγισης θα πρέπει να βελτιώσει τα αποτελέσματα της δημόσιας πολιτικής, διευκολύνοντας την καινοτομία, τη συμμετοχή και την αίσθηση του ανήκειν. Επομένως, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση θα πρέπει να επιδιωχθεί για τη διασφάλιση της συνέπειας των πολιτικών, της ανταλλαγής γνώσεων και πόρων, της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και της αμοιβαίας μάθησης.

Ξεπερνώντας τα παραδοσιακά μοντέλα από πάνω προς τα κάτω (συγκεντρωτικά) ή από κάτω προς τα πάνω (τοπικά), η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στοχεύει στην προώθηση της αλληλεπίδρασης και του συντονισμού μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, εμπλέκοντάς τα σε έναν συνολικό συντονισμό πολιτικής. Με τη συνεργασία, οι δημόσιες αρχές μπορούν να συνδυάσουν την εμπειρογνομosύνη τους για να επωφεληθούν από τη διαδικασία σχεδιασμού των δημόσιων πολιτικών, καθώς και από την εφαρμογή και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους. Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση θα μπορούσε να μετατοπιστεί από την εξουσία που ορίζεται από μια κατανομή αρμοδιοτήτων (δηλαδή συντάγματα, καταστατικά) στην εξουσία με βάση τους πόρους, τις ικανότητες και τις στρατηγικές.

Σε αποκεντρωμένες χώρες, οι περιφερειακές αρχές μπορούν να έρθουν σε επαφή με τις εθνικές αρχές και να παρέχουν τεχνική ή/και οικονομική υποστήριξη στις τοπικές αρχές, ενώ οι τελευταίες μπορούν να έρθουν σε επαφή με τις τοπικές κοινότητες και να παρέχουν τοπική γνώση που μπορεί να καθορίσει τη βιωσιμότητα των στρατηγικών διαπολιτισμικής ένταξης και των μέσων τους. Σε μη αποκεντρωμένες χώρες, οι εθνικές και τοπικές αρχές, καθώς και οι ενώσεις/εθνικές αντιπροσωπείες των

τοπικών κυβερνήσεων, θα πρέπει επίσης να βελτιώσουν τους θετικούς δεσμούς τους για την ενίσχυση των δημοσίων πολιτικών.

Μία πολυεπίπεδη προσέγγιση μπορεί να:

- ▶ βοηθήσει στον εντοπισμό και την ευθυγράμμιση των στρατηγικών αναγκών και στόχων όλων των επιπέδων διακυβέρνησης σε σχέση με τη διαπολιτισμική ένταξη
- ▶ διασφαλίσει την συνοχή μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών σχεδίων για διαπολιτισμική ένταξη
- ▶ διασφαλίσει τη συμπληρωματικότητα των δράσεων και τη συγκέντρωση πόρων, δεξιοτήτων και εμπειρογνομosύνης μέσω διαφορετικών μέσων ή δράσεων για να προχωρήσουν περαιτέρω οι περιορισμένοι πόροι, εκμεταλλεόμενοι τις οικονομίες κλίμακας
- ▶ επιφέρει αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων.
- ▶ ενθαρρύνει την ανταλλαγή εμπειρογνομosύνης, δεξιοτήτων, γνώσεων και τεχνογνωσίας για την καλύτερη επίτευξη κοινών στόχων.
- ▶ βελτιώσει την επικοινωνία των στόχων, αποφεύγοντας τη σύγχυση και διασφαλίζοντας συνεκτική επικοινωνία με το ευρύ κοινό.
- ▶ διευκολύνει πιο συνεπή συστήματα παρακολούθησης και αναφοράς, για να διασφαλίσει ότι τα σχέδια παρακολουθούνται με μεγαλύτερη συνοχή σε διαφορετικά επίπεδα και
- ▶ ενθαρρύνει τη συνεπή συμμετοχή των κοινωνικών παραγόντων και της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης και εφαρμογής της στρατηγικής.

Για να είναι επιτυχής, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση απαιτεί ένα σύνολο στοιχείων, όπως περιγράφεται παρακάτω, αν και διαμορφώνονται διαφορετικά σε κάθε χώρα.

- ▶ Πολιτικός διάλογος: πρέπει να αναπτυχθούν διαρθρωτικά ή ad hoc μέσα για τη διευκόλυνση του πολιτικού διαλόγου και της δέσμευσης μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διοίκησης. Αυτά θα πρέπει να επεκταθούν πέρα από τα καθιερωμένα συστήματα πρόσβασης των περιφερειών και των εξέχων πόλεων σε εθνικό επίπεδο, μέσω κοινοβουλευτικών συνελεύσεων, τοπικών δικτύων ή άτυπων συνεδριάσεων. Οι περιφερειακές κυβερνήσεις θα πρέπει να προωθήσουν παρόμοιους μηχανισμούς στην επικράτειά τους για να διευκολύνουν τη συνεργασία με τις τοπικές αρχές.
- ▶ Συντονισμός πολιτικής: πρέπει να αναπτυχθούν μόνιμα μέσα για τη διευκόλυνση της συνοχής, της συνεργασίας και του συνεταιρισμού στην ανάπτυξη διαπολιτισμικών στρατηγικών. Αυτά τα μέσα θα πρέπει επίσης να σχεδιαστούν ώστε να εγγυώνται ότι η διαπολιτισμική προσέγγιση (διασφάλιση της ισότητας, εκτίμηση της διαφορετικότητας, ενθάρρυνση της θετικής

71. Sanderson 2000, όπ. π.

αλληλεπίδρασης και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά) αποτελεί οριζόντιο ζήτημα σε όλες τις δημόσιες πολιτικές.

- ▶ Κοινωνική συμμετοχή: χώροι στους οποίους οι κοινωνικές οντότητες και η κοινωνία των πολιτών θα μπορούσαν να συναντηθούν για να συζητήσουν και να εντοπίσουν προκλήσεις και ανάγκες που πρέπει να προωθηθούν.

Ενώ αναγνωρίζονται οι εθνικές ιδιαιτερότητες, μπορούν να εντοπιστούν τα βασικά χαρακτηριστικά μιας ιδανικής προσέγγισης για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση της διαπολιτισμικής ένταξης. Η εθνική στρατηγική θα πρέπει να αναπτυχθεί με διαβουλευτικό και συμμετοχικό τρόπο, με εύρος και βάθος δέσμευσης όπως αυτή που προσφέρουν οι νομοθετικές επιτροπές στη Σουηδία.⁷²

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή στρατηγικών διαπολιτισμικής ένταξης θα πρέπει να είναι μια αμοιβαία επιχείρηση μεταξύ όλων των επιπέδων διακυβέρνησης και θα πρέπει να περιλαμβάνουν πραγματική και ουσιαστική συμμετοχή του κοινού. Στην ιδανική περίπτωση, θα πρέπει να διευκολύνονται από έναν «κόμβο» – κατά προτίμηση έναν ανεξάρτητο φορέα εμπειρογνομώνων με κάποια ερευνητική ικανότητα και ισχυρή εντολή συντονισμού. Αυτός ο κόμβος θα συντονίζει τη συνδρομή διαφορετικών υπουργείων, καθώς και περιφερειακών και τοπικών αρχών και συμμετοχικών πλατφόρμων, προκειμένου να επινοηθεί μια στρατηγική που να βασίζεται σε στοιχεία και να υποστηρίζεται σε όλο το πολιτικό φάσμα και επομένως να είναι βιώσιμη με την πάροδο του χρόνου. Η Ύπατη Επιτροπή Μετανάστευσης (ACM) στην Πορτογαλία είναι ένα καλό παράδειγμα ενός τέτοιου κόμβου. Οι φορείς ισότητας και άλλοι παρόμοιοι πολιτικοί θεσμοί θα μπορούσαν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση ως ειδικές πηγές καθοδήγησης για τη θεσμική πρακτική που προάγει την ισότητα και αποτρέπει τις διακρίσεις.

Ο κόμβος θα διενεργεί αξιολόγηση αναγκών και θα αναλύει πώς μπορούν να επιδιωχθούν με καινοτόμο τρόπο οι κοινοί στόχοι. Τα δεδομένα θα προέρχονται από ανεξάρτητες και αντικειμενικά αξιόπιστες πηγές και θα είναι διαθέσιμα σε όλα τα επίπεδα. Μια προσέγγιση σε επίπεδο βάσης θα βοηθούσε στον εντοπισμό του τι λειτουργεί και στη διαβίβαση των πληροφοριών αυτών στο κράτος.

Ο κόμβος θα παρέχει επίσης ευκαιρίες στις περιφερειακές και τοπικές αρχές να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στρατηγικής: δεν θα παρέχουν απλώς ανατροφοδότηση στο κεντρικό επίπεδο, αλλά θα αναγνωρίζεται η τεχνογνωσία και η εμπειρία τους, επιτρέποντάς τους να συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων. Ο κόμβος θα μπορούσε να προσφέρει μια εθνική στρατηγική-πλαίσιο που θα δίνει τον τόνο για τις περιφερειακές και τοπικές αρχές. Θα είναι όλες συμπληρωματικές, ώστε να βοηθά η μία την άλλη, επιτρέποντας έτσι να επιδιώκουν τους ίδιους απώτερους στόχους. Η χρηματοδότηση θα προέρχεται κυρίως από

το κρατικό επίπεδο, με συνεισφορές από περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για τα θέματα που εμπίπτουν πιο άμεσα στην άμεση αρμοδιότητά τους.

Ένας τέτοιος κόμβος θα άλλαζε τη δυναμική που κάνει τις πόλεις αποδέκτες οδηγιών από κρατικό επίπεδο και θα προωθούσε τη χάραξη πολιτικής από μία προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω σε έναν πιο οριζόντιο τρόπο εργασίας.

Το στοιχείο της ευρείας συμμετοχής του κοινού θα μπορούσε να διασφαλιστεί με μία συμβουλευτική πλατφόρμα στην οποία θα συμμετέχουν οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και δημόσιοι φορείς, με επίσημες, τακτικές συναντήσεις όσον αφορά την ανάπτυξη στρατηγικών, όπως το Φινλανδικό Πολυπολιτισμικό Συμβουλευτικό Συμβούλιο.

Τα τοπικά (και περιφερειακά) επίπεδα δεν θα πρέπει απλώς να έχουν στρατηγικές που είναι παράγωγα των εθνικών στρατηγικών, αλλά θα πρέπει να το εμπλουτίζουν με περισσότερη «επί τόπου» ιδιαιτερότητα και γνώση. Τα οριζόντια δίκτυα ανάλογα με την αυτονομία των τοπικών αρχών – είναι εξίσου πολύτιμα μεταξύ των δήμων, ιδίως για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Υπάρχει επίσης ανάγκη συμμετοχής εκπροσώπων μεταναστών και προσφύγων ως ενεργών παραγόντων σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ άλλων μέσω κοινών φορέων σε δημοτικό επίπεδο για τη συμπαράγωγή των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών διαπολιτισμικών στρατηγικών.

Τα απαραίτητα στοιχεία και δεδομένα πρέπει να προέρχονται από ανεξάρτητη πηγή, αντικειμενικά αξιόπιστη και διαθέσιμη σε όλα τα επίπεδα – να μην δεσμεύονται από την εθνική κυβέρνηση ή να χειραγωγούνται πολιτικά. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση θα μπορούσαν να γίνουν από τον συντονιστικό κόμβο, του οποίου η γραμματεία μπορεί να περιλαμβάνει αποσπασμένους εμπειρογνώμονες. Η χρηματοδότηση σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να περιλαμβάνει απεριόριστους πόρους για πιλοτικά έργα, τα οποία μπορούν να τονώσουν την καινοτομία σε μελλοντικές στρατηγικές επαναλήψεις – μεταξύ άλλων μέσω μικρο-έργων επί τόπου που τροφοδοτούν τη μακροπολιτική μέσω του ρόλου των δήμων στο σχεδιασμό της εθνικής στρατηγικής.

Τέλος, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δυνατότητα βραχυπρόθεσμων αποσπάσεων προσωπικού σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Αυτό θα εξασφαλίσει βραχυπρόθεσμη κινητικότητα μεταξύ των επιπέδων, επιτρέποντας στους δημόσιους λειτουργούς να κατανοούν καλύτερα τα αντίστοιχα πλαίσια και περιορισμούς, καθώς και να ανταλλάσσουν γνώσεις και καλές πρακτικές.

72. See: www.government.se/how-sweden-is-governed/swedish-legislation---how-laws-are-made/



Ενότητα III

Πίνακας πολιτικής διαπολιτισμικής ένταξης

Ο ακόλουθος πίνακας περιέχει έναν κατάλογο μέτρων που έχουν ληφθεί από ορισμένες πολιτείες, περιφέρειες και πόλεις που οι αρχές μπορούν να θεωρήσουν ως παραδείγματα κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης τους για διαπολιτισμική ένταξη.

ΓΔισαφάλιση της ισότητας	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
<p>▶ Η νομοθεσία και η πολιτική θα πρέπει να αναθεωρηθούν και – όπου απαιτείται – να τροποποιηθούν για να διασφαλιστεί η πρόσβαση χωρίς διακρίσεις στην εκπαίδευση, την υγιεινολογική περιθαλψη, τη στέγαση, την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και την εθελοντική εργασία για όλους όσους διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια ενός κράτους.</p> <p>▶ Η νέα και η υφιστάμενη νομοθεσία και άλλα κανονιστικά κείμενα θα πρέπει να αξιολογηθούν ως προς τη δυνατότητά τους να λαμβάνουν υπόψη την διαφορετικότητα και ως προς τον αντίκτυπό τους στην ισότητα και τη μη διάκριση. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τον σωρευτικό αντίκτυπο διαδοχικής ή παρόμοιας νομοθεσίας ή πολιτικών.</p> <p>▶ Οι κανόνες οικογενειακής επανένωσης θα πρέπει να εγγυώνται το ανθρώπινο δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή και να επιδιώκουν την εξέλιξη των αδικαιολογητων εμποδίων στην απόλαυση αυτού του δικαιώματος.</p> <p>▶ Οι βασικές δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να βασίζονται στην αρχή της καθολικής παροχής και να διασφαλίζουν ότι όλοι οι κάτοικοι, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν έχουν έγκυρη άδεια παραμονής, έχουν πρόσβαση τουλάχιστον σε στέγαση, υγεία και εκπαίδευση. Η αρχή της ελάχιστης στέγασης θα πρέπει να θεωρείται ως προϋπόθεση για την de facto συμπεριληψη.</p> <p>▶ Οι νόμιμα νεοαφιχθέντες θα πρέπει να έχουν γρήγορα πρόσβαση στην αγορά εργασίας και να τους παρέχεται άμεση, κατά προτίμηση δωρεάν, πρόσβαση σε μαθήματα γλώσσας.</p>	<p>▶ Οι φορείς και οι θεσμοί για την ισότητα θα πρέπει να ενισχύονται όταν χρειάζεται και να έχουν ισχυρές και ανεξάρτητες εντολές, καθώς και επαρκείς πόρους για την πρόωση της διαφορετικότητας και της ισότητας, την παρακολούθηση και την καταπολέμηση των διακρίσεων για όλους τους λόγους, συμπεριλαμβανομένης της εθνικότητας, της ορατής διαφορετικότητας, του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου, της θρησκείας και της γλώσσας. Θα πρέπει να είναι σε θέση να προτείνουν μέτρα πολιτικής για την αντιμετώπιση των συστημικών άμεσων και έμμεσων διακρίσεων και, στο μέτρο του δυνατού, να ενισχύσουν την παρουσία τους στο πεδίο μέσω της δημιουργίας τοπικών γραφείων.</p> <p>▶ Οι εργαζόμενοι στη δημόσια διοίκηση και στις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών, των επαγγελματιών επιβολής του νόμου, νομικών και παρανομικών, θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να αναγνωρίζουν τις διακρίσεις και τα εγκλήματα μίσους, μεταξύ άλλων για λόγους εθνοτικού, φυλετικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα, ιδίως μέσω προσωπικών συναντήσεων με τα θύματα προκειμένου να κατανοήσουν τον αντίκτυπο και τις συνέπειες για την ατομική και συλλογική ευημερία.</p>	<p>▶ Κατάλληλες στρατηγικές επικοινωνίας θα πρέπει να αναπτύσσονται παράλληλα με την προετοιμασία πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς. Θα πρέπει να επιδιώκουν να υπογραμμίσουν τα πλεονεκτήματα της πολικομορφίας για το κοινωνικό σύνολο-θα πρέπει επίσης να στηρίζονται στους πολλαπλασιαστές και στα δίκτυα των πολιτών για να προωθήσουν το άνοιγμα και την κατανόηση των διαπολιτισμικών πολιτικών.</p> <p>▶ Τα μηνύματα από τις δημόσιες αρχές πρέπει να καθιστούν σαφή την αξία των πολυραλίστικων κοινωνιών όπου η αξιοπρέπεια, η ένταξη και η κοινωνική δικαιοσύνη έχουν σημασία και όπου ο ρατσισμός, η ρητορική μίσους και οι διακρίσεις είναι μη αποδεκτές.</p> <p>▶ Οι πολιτικοί ηγέτες θα πρέπει να καταδικάζουν δημόσια την πολιτική ρητορική μίσους μετά από κάθε περιστατικό. Θα πρέπει να δημιουργηθούν αποτελεσματικοί ρυθμιστικοί και συν- ή αυτο-ρυθμιστικοί μηχανισμοί για τα μέσα ενημέρωσης, τα πολιτικά κόμματα, τα κοινοβούλια, τα δημοτικά συμβούλια και άλλους βασικούς παράγοντες.</p> <p>▶ Οι πολιτικοί ηγέτες θα πρέπει να δίνουν ευκαιρίες σε άτομα από διαφορετικές κοινότητες να ηγούνται, να επιδείξουν συμμετοχή και να προωθήσουν την κατανόηση μεταξύ των κοινοτήτων.</p> <p>▶ Θα πρέπει να προωθηθεί ο συνεχής, ενημερωμένος δημόσιος διάλογος σχετικά με τις θεμελιώδεις αξίες της ισότητας και της μη διάκρισης, σχετικά με τη μεταναστευτική, την ένταξη και την διαφορετικότητα, καθώς και σχετικές δημόσιες πολιτικές, ιδίως σε τοπικό επίπεδο.</p>	<p>Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών</p> <p>Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν η καινοτομία και οι πολυμερείς συνεργασίες για την επίτευξη των στόχων ισότητας, μεταξύ άλλων με τον ιδιωτικό τομέα, όσον αφορά την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση, τη στέγαση, την υγεία, τον πολιτιστικό τομέα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν και να καταγγελθούν αποτελεσματικά οι φήμες και η ρητορική μίσους. Θα πρέπει να θεσπιστούν συμμετοχικές διαδικασίες που θα επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή.</p>	

Διασφάλιση της ισότητας	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές, πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
<p>▶ Des stratégies globales devraient être mises en place pour combattre le discours de haine et les infractions motivées par la haine, notamment par des mesures de sensibilisation du public, de formation, d'éducation aux médias, d'autorégulation et de corégulation avec les médias et les intermédiaires sur internet, des mesures administratives et, en cas de discours illicites de haine, des mesures d'enquêtes et de poursuites pénales.</p> <p>▶ Des mesures obligatoires de planification et d'audit en matière d'égalité et de diversité devraient être instaurées pour les institutions publiques et les organisations privées qui reçoivent des fonds publics par le biais de subventions ou de marchés publics.</p> <p>▶ Une perspective intersectorielle devrait être intégrée dans les politiques, les programmes et les initiatives institutionnelles pour répondre aux besoins et aux enjeux spécifiques des personnes souffrant de désavantages multiples.</p> <p>▶ Les politiques, les projets et les autres mesures devraient faire l'objet d'une analyse adéquate au regard de leur impact sur l'égalité entre hommes et femmes.</p>	<p>▶ Θα πρέπει να παρέχεται αποτελεσματική πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση σε όλους τους κατοίκους. Τα σχολεία σε πολιτιστικά ποικίλους και κοινωνικά μειονεκτούσες περιοχές θα πρέπει να διαθέτουν πόρους για να επιτύχουν οριστά και να λειτουργούν ως φορείς ένταξης και θα πρέπει να παρέχεται υποστήριξη σε εκπαιδευτικούς για να αναπτύξουν την κριτική σκέψη, να προωθήσουν κοινές αξίες και να υιοθετήσουν αποτελεσματικές στρατηγικές κατά του ρατσισμού, του αποκλεισμού και της ρητορικής μίσους. Τα σχολεία θα πρέπει να δίνουν όσο το δυνατόν περισσότερο τη δυνατότητα στα παιδιά μεταναστών να συνεχίσουν να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα.</p> <p>▶ Θα πρέπει να προσφέρεται κατάρτιση καταπολέμησης των φημών και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ασφαλής διαπολιτισμικός χώρος/περιβάλλον στα σχολεία.</p> <p>▶ Η ισότητα στην απασχόληση και τις ευκαιρίες σταδιοδρομίας θα πρέπει να διασφαλιστεί, μεταξύ άλλων, μέσω της διαπολιτισμικής κατάρτισης ικανοτήτων για το προσωπικό και τους διευθυντές ανθρώπινου δυναμικού, τη δημιουργία ετικετών διαφορετικότητας, βραβείων κ.λπ.</p> <p>▶ Οι εργοδότες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα θα πρέπει να υποστηρίξουν για την ανάπτυξη διαπολιτισμικών χώρων εργασίας που αποτρέπουν ενεργά τις διακρίσεις και ενθαρρύνουν το πλεονέκτημα της διαφορετικότητας.</p>	<p>▶ Θα πρέπει να διεξαχθεί έρευνα για τα οικονομικά οφέλη της μετανάστευσης και να γίνει αναφορά στην οικονομική συμβολή των μεταναστών στην εθνική και τοπική οικονομία στον δημόσιο διάλογο.</p>		

Διασφάλιση της ισότητας	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Η εκπαίδευση σε θέματα (κατά των) διακρίσεων και (κατά της) ρητορικής μίσους και εγκλημάτων μίσους θα πρέπει να περιλαμβάνει έμμεσες μορφές και συνειδητή προκατάληψη, π.χ. αυτά που προκύπτουν από υπάρχουσες προκαταλήψεις και στερεότυπα, ή αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων με βάση την τεχνητή νοημοσύνη, και να τα αντιμετωπίζουν με τρόπο αποτρεπτικό, να δίνουν τους αίτιους και να επιδιορθώνουν την προκατάληψη που υφίστανται τα θύματα. ▶ Θα πρέπει να πραγματοποιηθεί παρακολούθηση και επανόρθωση για διαδικτυακή και πολιτική ρητορική μίσους που μπορεί να έχει ισχυρό αρνητικό αντίκτυπο στη συνοχή της κοινότητας. ▶ Οι δημόσιες διοικήσεις πρέπει να εξουσιοδοτηθούν να εντοπίζουν παράγοντες ευπάθειας που αφορούν ειδικά τις γυναίκες μεταναστρίες και πρόσφυγες και να προσφέρουν υποστήριξη και προστασία όπου απαιτείται. 		
Εκτίμηση της διαφορετικότητας	<p>Νομοθεσία και πολιτική</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Θα πρέπει να εισαχθεί ένα νομικό πλαίσιο που να απαιτεί από τις δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα να ενσωματώσουν την διαφορετικότητα στο σχεδιασμό πολιτικής, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι καλύπτονται διαφορετικές ανάγκες και περιλαμβάνονται διαφορετικές προοπτικές για την αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της πολιτικής. 	<p>Θεσμικές πρακτικές και συστήματα</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Η διαφορετικότητα θα πρέπει να γίνει κριτήριο δημόσιας οικονομικής στήριξης για εταιρείες άνω ενός συγκεκριμένου μεγέθους. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ενθαρρυνθούν ενεργά να διευρύνουν το εργατικό τους δυναμικό μέσω προγραμμάτων αντιστοιχίας δεξιοτήτων, εκπαίδευσης για τη διαφορετικότητα για επαγγελματίες ανθρώπινου δυναμικού, διαπολιτισμικής κατάρτισης για διευθυντικά στελέχη, ελέγχων διαφορετικότητας και άλλων δράσεων. 	<p>Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Οι τοπικές αρχές θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να υιοθετήσουν εργαλεία (π.χ. χάρτες) που αναγνωρίζουν την ίση αξιοπρέπεια όλων των πολιτών και προάγουν την ισότητα, την αλληλεγγύη και τις κοινές αξίες μεταξύ όλων των κατοίκων. 	<p>Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Τα συνδικάτα καθώς και οι εκπαιδευτικές, πολιτιστικές, επαγγελματικές και επιχειρηματικές οργανώσεις πρέπει να υποστηρίξουν για να προσεγγίσουν κατοίκους μεταναστευτικής καταγωγής και να 'διαφοροποιήσουν' τα μέλη και την ηγεσία τους και να αναπτύξουν ευαίσθητους ως προς την διαφορετικότητα προσεγγίσεις για την κάλυψη των αναγκών όλων των μελών.

Εκτίμηση της διαφορετικότητας	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές, πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
<p>▶ Η υποστήριξη της ένταξης θα πρέπει να βασίζεται σε μια ενδελεχή αξιολόγηση των προσόντων, της εμπειρίας, των αναγκών και των φιλοδοξιών των ατόμων και να είναι προσαρμοσμένη ώστε να παρέχει μια αποτελεσματική οδό προς την οικονομική ανάπτυξη, την προσωπική ανάπτυξη και την ενεργό συμμετοχή του πολίτη. Αυτή η βοήθεια θα πρέπει να παρέχεται από τις κύριες υπηρεσίες και όχι από υπηρεσίες που προορίζονται για νεοαφιχθέντες/μετανάστες.</p> <p>▶ Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να συγκεντρώνουν και να βασίζονται σε ποιοτικές στατιστικές και σε έρευνες σχετικές με τις στάσεις και τις συμπεριφορές απέναντι στη μετανάστευση και τη διαφορετικότητα, για να σχεδιάσουν συγκεκριμένες πολιτικές βασισμένες σε τεκμηριωμένα στοιχεία με βάση πραγματικές ανάγκες.</p>	<p>▶ Οι δημόσιες αρχές θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας παρατηρητηρίων ή άλλων ανεξάρτητων φορέων για την παρακολούθηση της προόδου προς τη συμβίωση σε πολυμορφικές κοινωνίες.</p> <p>▶ Οι δημόσιοι φορείς σε όλους τους τομείς και τις υπηρεσίες θα πρέπει να θέτουν ετήσιους στόχους απασχόλησης για τη διαφοροποίηση του προσωπικού τους σε όλα τα επίπεδα, ώστε να ορίζεται η τάση για ευκαιρίες απασχόλησης για τους μετανάστες. Θα μπορούσαν να το κάνουν παρέχοντας συγκεκριμένα προγράμματα πρακτικής άσκησης ή στόχους για μετανάστες/μειονότητες</p> <p>▶ Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλο το προσωπικό εκπαιδεύεται σε βασικές διαπολιτισμικές ικανότητες, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται επαρκώς στις διαφορετικές ανάγκες των χρηστών και να καινοτομεί ακούγοντας διαφορετικές απόψεις και εμπειρίες.</p> <p>▶ Οι νεοαφιχθέντες θα πρέπει να υποστηρίζονται στην είσοδο αγοράς εργασίας, π.χ. με τη δημιουργία κόμβων καινοτομίας με επίκεντρο την ποικιλομορφία σε εθνικό επίπεδο και οι οποίοι θα συνδέουν ντόπιους και μετανάστες για να ξεκινήσουν καινοτόμα επιχειρηματικά έργα (για κέρδος ή ως κοινωνικές επιχειρήσεις). Θα πρέπει να διερευνηθούν προγράμματα που επιτρέπουν στους μετανάστες να αναλαμβάνουν επιχειρήσεις που χρειάζονται διαδοχή, ιδίως σε μικρές πόλεις και αγροτικές περιοχές.</p>	<p>▶ Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα, μέσω αλλαγών κατάρτισης και διαχείρισης, να εφαρμόζουν έναν διαπολιτισμικό φρακό σε νέες πολιτικές και να ενθαρρύνουν την εμφάνιση μιας δημιουργικής και ευέλικτης γραφειοκρατίας, ικανής να βρίσκει αποτελεσματικές λύσεις στις προκλήσεις αξιοποιώντας το δυναμικό καινοτομίας ενός ποικιλόμορφου πληθυσμού.</p> <p>▶ Η επένδυση στη διαπολιτισμική ικανότητα(της διαφορετικότητας) των δημοσίων υπαλλήλων, των εκπαιδευτικών και των επαγγελματιών των υπηρεσιών, καθώς και εκείνων στα συστήματα επιβολής του νόμου και δικαιοσύνης θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής ένταξης.</p> <p>▶ Η διαπολιτισμική διαμεσολάβηση θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε σχολεία, γειτονιές, υπηρεσίες και επιχειρήσεις, είτε μέσω της προσλήψης ειδικευμένων διαμεσολαβητών είτε μέσω της κατάρτισης του προσωπικού σε δεξιότητες διαμεσολάβησης.</p> <p>▶ Τα δημόσια ιδρύματα θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις γλωσσικές και πολιτιστικές ικανότητες του πληθυσμού στην εκπαίδευση, στον εργασιακό χώρο, στην πολιτιστική ζωή και στη διαδικασία χάραξης πολιτικής.</p>	<p>▶ Θα πρέπει να εξεταστούν διεξοδικά καινοτόμες προσεγγίσεις για την αναγνώριση των προσόντων των μεταναστών, όπως το Διαβατήριο Προσόντων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Οι υπηρεσίες απασχόλησης θα πρέπει να αξιολογούν τις δεξιότητες και την εμπειρία των μεταναστών και να αιτούντων τις δεξιότητες με τους τοπικούς εργοδότες.</p>	

Εκτίμηση της διαφορετικότητας	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικά/πρακτικά και ισουστήματα	Πολιτισμό, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
	<p>▶ Η έννοια της διαφορετικότητας ως κοινής αξίας θα πρέπει να ενσωματωθεί στις βασικές αρχές των εκπαιδευτικών συστημάτων και σε όλα τα σχετικά μαθήματα του προγράμματος σπουδών. Η πολυπληθικότητα θα πρέπει να υιοθετηθεί στα προγράμματα σπουδών της ιστορίας. Τα ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών θα πρέπει να αναπτύσσονται ή να ενσωματώνουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως ορίζοντα προσέγγιση⁷³.</p> <p>▶ Πρέπει να επιδιωχθούν η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και η καταπολέμηση του εκπαιδευτικού διαχωρισμού⁷⁴. Η πολυμορφία στους μαθητές, και τους εκπαιδευτικούς ανά πολιτιστικό και κοινωνικό υπόβαθρο πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, ως βασικός παράγοντας της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς.</p> <p>▶ Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν ως μέσο για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών στη ζωή και την ενσωμάτωση η έγκαιρη εγγραφή των παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στην προσχολική εκπαίδευση, η χαρτογράφηση του γλωσσικού τους επιπέδου σε νεαρή ηλικία, η σταθευμένη υποστήριξη για την απόκτηση γλωσσικών και άλλων δεξιοτήτων στην προσχολική εκπαίδευση και η κατάλληλη υποστήριξη των παιδιών κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τη μείωση των διαφορών στις επιδόσεις και των ποσοστών σχολικής εγκατάλειψης των παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.</p>	<p>▶ Όπου είναι δυνατόν, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να συνεργάζονται με τις οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων και να διεξάγουν, όποτε είναι απαραίτητο, ανάλυση αναγκών σε τομείς με υψηλό ποσοστό μικρής ηλικίας εργατικού δυναμικού και να αναπτύσσουν κατάλληλα προγράμματα μαθητείας που να είναι προσβάσιμα και από μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων ασύλου.</p> <p>▶ Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ενασχόληση των μέσων ενημέρωσης με την διαφορετικότητα, για παράδειγμα μέσω της κατάρτισης των δημοσίων λειτουργών που ασχολούνται με θέματα διαφορετικότητας, της παροχής κινήτρων για την πρόσληψη μειονοτικών υπαλλήλων από τα μέσα ενημέρωσης και της στήριξης των μειονοτικών μέσων ενημέρωσης.</p>		

73. Στην Τσεχική Δημοκρατία, το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Πλαίσιο περιλαμβάνει, μεταξύ των διαθεματικών μαθημάτων, την πολυπολιτισμική εκπαίδευση για την εξοικείωση των μαθητών με τους διαφορετικούς πολιτισμούς, τις παραδόσεις και τις αξίες άλλων εθνικοτήτων που ζουν στη χώρα. Στην Ιρλανδία, οι μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να παρακολουθήσουν το μάθημα Civic, Social and Political Education (CSPE), ένα μάθημα Junior Certificate για την ενεργό ιδιότητα του πολίτη που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις κοινωνικές ευθύνες. Σε αυτό το μάθημα, οι φοιτητές ασχολούνται με θέματα όπως η ισότητα των φύλων, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, η διαπολιτισμικότητα, οι μειονότητες και οι καταστάσεις σύγκρουσης. Πηγή: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (2017), *Together in the EU: promoting the participation of migrants and their descendants*, σελ. 43

74. Για παράδειγμα, στη Δανία, υπάρχουν σχέδια για τη διανομή των παιδιών μεταναστών σε όλες τις περιοχές με τη λειτουργία λεωφορείων. Στην Ιταλία, μια υπουργική εγκύκλιος που τέθηκε σε ισχύ το 2010-11 απαιτεί την ανακατανομή των μαθητών χωρίς ιταλική υπηκοότητα μεταξύ των τάξεων που ιδρύονται σε κάθε σχολείο, ώστε να μην υπερβαινει το όριο του 30% των αλλοδαπών μαθητών σε κάθε τάξη. Πηγή: ό.π., σελ. 40.

Εκτίμηση της διαφορετικότητας	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικά/πρακτικά και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και ιδιόμοσος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
		<p>Θεσμικά/πρακτικά και συστήματα</p> <p>▶ Τα εκπαιδευτικά συστήματα θα πρέπει να προάγουν μια δημοκρατική κουλτούρα και εκπαίδευση για την ενεργό συμμετοχή του πολίτη και να εξετάσουν την εφαρμογή συμμετοχικών στρατηγικών για να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή μαθητών από μειονότητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Επίσης, τα σχολεία θα πρέπει να υποστηρίζουν τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και άλλα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αποτελεσματικής συμμετοχής.</p> <p>▶ Θα πρέπει να υποστηριχθεί η αξιοποίηση του δυναμικού των μεταναστών και των προσφύγων μέσω της επιχειρηματικότητας, καθώς και η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.</p> <p>▶ Η πολυγλωσσία στην εκπαίδευση και στο δημόσιο χώρο πρέπει να προωθείται έντονα. Η διευκόλυνση της εκμάθησης των γλωσσών της πατρίδας (μητρικές γλώσσες) θα πρέπει να θεωρείται ως ευνοϊκός παράγοντας για τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα και ένας τρόπος διαφύλαξης της διαφορετικότητας στην κοινωνία.</p> <p>▶ Θα πρέπει να αναγνωριστούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν πολλές μετανάστριες στην πρόσβαση στην εκμάθηση γλωσσών και στην επαγγελματική μάθηση και κατάρτιση και να εφαρμοστούν μέτρα για τη διασφάλιση πραγματικής ίσης πρόσβασης στη μάθηση και στις επαγγελματικές ευκαιρίες.</p>		

Πρώτη ουσιαστικής αλληλεπίδρασης	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές, πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Οι επενδύσεις σε διαχωρισμένες και χαμηλού εισοδήματος γειτονιές θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα όσον αφορά τις υποδομές και τη συνδεσιμότητα με την ευρύτερη αστική περιοχή, καθώς και τις δεξιότητες και τις ικανότητες των ανθρώπων, προσφέροντας υψηλής ποιότητας κατάρτιση, υπηρεσίες, εκπαίδευση, ευκαιρίες εκμάθησης γλωσσών και πολιτιστικές δραστηριότητες που θα συμβάλουν στην προσέλευση πολιτών από άλλες γειτονιές, αποφεύγοντας παράλληλα τις αρνητικές επιπτώσεις του εξευγενισμού στην κοινοτική συνοχή. ▶ Η ανάπτυξη και η εφαρμογή μιας προσέγγισης κοινοτικής χορηγίας για την υποδοχή και την ένταξη μεταναστών και προσφύγων θα πρέπει να επιτραπεί μέσω της υιοθέτησης της σχετικής νομοθεσίας και μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και της ανάπτυξης ικανοτήτων για τις κοινότητες, χορηγών. ▶ Πρέπει να παρασχεθεί υποστήριξη (τεχνολογία, οικονομικοί πόροι) για κοινοτικές ομάδες που υποδέχονται πρόσφυγες με βάση το μοντέλο κοινοτικής χορηγίας. ▶ Ο χωροταξικός σχεδιασμός, ειδικά σε αστικά πλαίσια θα πρέπει να ενθαρρύνει θετικές ευκαιρίες για αλληλεπίδραση και να παρέχει ασφαλείς χώρους για διάλογο, αντί να ενθαρρύνει χωριστούς, ιδιωτικοποιημένους τρόπους ζωής. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Όλες οι νέες πολιτικές θα πρέπει να ελέγχονται ως προς τον αντίκτυπό τους στον διαχωρισμό, τον εξευγενισμό⁷⁵ και την κοινωνική ένταξη και να διασφαλίζουν ότι είναι χωρίς αποκλεισμούς, ανοικτές τόσο στους μετανάστες όσο και στους αυτόχθονες και ότι δεν θέτουν εμπόδια στη διαπολιτισμική πρόσβαση και χρήση. ▶ Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η έρευνα σχετικά με τα χωρικά εμπόδια στη διαπολιτισμική αλληλεπίδραση σε δημόσιους χώρους. ▶ Τα σχολεία και η εκπαιδευτική κοινότητα θα πρέπει να υποστηρίζονται από την ανάπτυξη πολιτικών και δεξιοτήτων για τη χωρίς αποκλεισμούς πολιότητα. ▶ Η εκπαιδευτική κοινότητα θα πρέπει να συνεχίσει να επανεξετάζει, από κοινού με τις μειονοτικές ομάδες, την εκπροσώπηση των διαφόρων ομάδων στα σχολικά βιβλία, ώστε να αφαιρεθούν τυχόν εναπομείναντα αποσπάσματα που θα μπορούσαν να καλλιέργησουν προκαταλήψεις και να προωθήσουν περαιτέρω τη χρήση διαφορετικών οπτικών γωνιών στη διδασκαλία της ιστορίας. Η διδασκαλία της ιστορίας έχει ζωτικό ρόλο στην αντιμετώπιση των σημειωμένων πολιτικών, πολιτιστικών και κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, ιδίως εκείνων που θέτει η αυξανόμενη διαφορετικότητα των κοινωνιών και η ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων στην Ευρώπη. Όπου κρίνεται απαραίτητο, η διδασκαλία της ιστορίας θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει το ρόλο που διαδραμάτισαν οι κρατικές αρχές στο παρελθόν στην ανάπτυξη εγκληματικών πρακτικών ή βίας σε τυχόν πρώην αποικίες. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ο δημόσιος λόγος θα πρέπει να καλλιεργεί μια πλουραλιστική συλλογική ταυτότητα και να προωθεί τη διαφορετικότητα. ▶ Η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την ιστορία και τον αντίκτυπο της μετανάστευσης θα πρέπει να ενισχύεται μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης, πολιτιστικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, βιβλιοθηκών, μουσείων, θεάτρων, φεστιβάλ κ.λπ. που ενθαρρύνουν την ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών πολιτιστικών καταβολών. ▶ Θα πρέπει να διατεθούν πόροι σε προγράμματα διαπολιτισμικών επαφών και τοπικές πρωτοβουλίες που ενθαρρύνουν τη θετική αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων διαφορετικού εθνο-πολιτισμικού υπόβαθρου. ▶ Θα πρέπει να δημιουργηθούν διαπολιτισμικές ομάδες εργασίας και ομάδες μεταξύ των εργοδοτών για την προώθηση της κατανόησης του οικονομικού δυναμικού ενός πολυγλωσσού εργατικού δυναμικού, καθώς και για την ικανότητα πρόσληψης και διαχείρισης διαφορετικών ταλέντων. ▶ Θα πρέπει να υποστηριχθούν δημόσιες/πολιτιστικές εκδηλώσεις και σχολικά προγράμματα που χρησιμοποιούν ποικιλία γλωσσών σε γραπτή και προφορική μορφή, καθώς και δραστηριότητες που εξοικειώνουν τον πληθυσμό με τα βασικά στοιχεία πολλών γλωσσών που υπάρχουν στη χώρα. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να παρακινήθουν να υποστηρίξουν την έγκαιρη ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας – που θα διευκολύνεται με την ελαχιστοποίηση της περιόδου ανामοής μετά την αίτηση ασύλου – συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης του αλμματος που μπορεί να συνεπάγεται αυτό για ορισμένες γυναίκες πρόσφυγες. ▶ Οι ομάδες της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να υποστηριχθούν για την εφαρμογή στρατηγικών κατά των φημών σε ολόκληρη τη χώρα. 	

75. Βλέπε: Intercultural Cities Policy study and Policy brief on gentrification

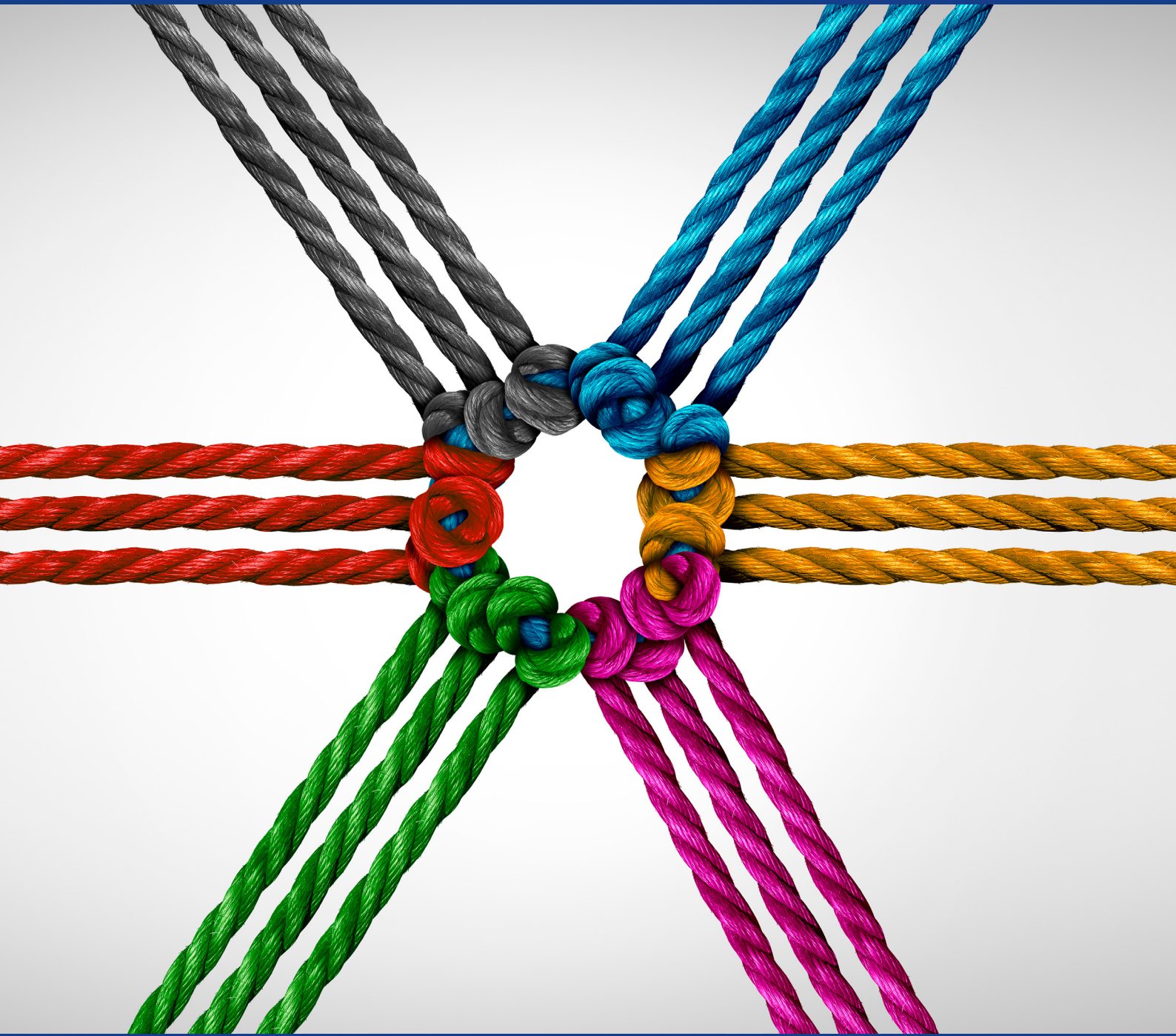
	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές, πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
<p>Πρωώθηση ουσιαστικής αλληλεπίδρασης</p>		<p>► Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να παρακολουθούν στενά κάθε διαχωρισμό μαθητών με μειονοτικό υπόβαθρο στα σχολεία και να βοηθούν, εάν χρειάζεται, τις τοπικές αρχές στην εξεύρεση εφαρμοσίμων λύσεων.</p> <p>► Θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή διαπολιτισμικές στρατηγικές αστυνόμευσης της κοινότητας⁷⁶ που εννοούν προληπτικές, συμμετοχικές προσεγγίσεις και προσεγγίσεις ολοκληρης της κοινότητας για την αστική ασφάλεια.</p>	<p>► Δημόσιες συζητήσεις, συνομιλίες, διαβουλεύσεις κ.λπ. πρέπει να γίνονται τακτικά σε χώρους όπου συναναστρέφονται άνθρωποι διαφορετικών καταβολών και καταγωγής, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, κέντρα γειτονιάς κ.λπ.</p> <p>► Θα πρέπει να υιοθετηθούν συμμετοχικές στρατηγικές κατάρτισης μυθων και κατά των προκαταλήψεων, όπως οι στρατηγικές⁷⁷ κατά των φημών.</p> <p>► Θα πρέπει να προωθηθεί η υπεύθυνη πολιτική ηγεσία, η εποικοδομητική συζήτηση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η ευρύτερη δημόσια συζήτηση για θέματα διαφορετικότητας, με βάση αντικειμενικές πληροφορίες και πολλαπλές προοπτικές.</p>	
<p>Ενεργός συμμετοχή και δραστηριοποίηση του πολίτη</p>	<p>Νομοθεσία και πολιτική</p> <p>► Όπου είναι δυνατόν, η νομοθεσία θα πρέπει να αναθεωρηθεί ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αλλοδαποί κάτοικοι μπορούν να ψηφίζουν στις τοπικές εκλογές μετά από ορισμένα χρόνια διαμονής (π.χ. το πολύ πέντε χρόνια).</p> <p>► Κατά περίπτωση, η νομοθεσία θα πρέπει να αναθεωρηθεί ώστε να καταστεί δυνατή η ταχεία, ομαλή και οικονομικά προσιτή απόκτηση της ιθαγένειας της χώρας υποδοχής.</p>	<p>Θεσμικές πρακτικές και συστήματα</p> <p>► Όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να προφέρονται προπαρασκευαστικά μαθήματα για τεστ υπηκοότητας σε ενήλικες μετανάστες. Η παροχή γλωσσικών μαθημάτων σε ενήλικες μετανάστες είναι επίσης το κλειδί για την επιτυχή ένταξη στην αγορά εργασίας και σε μια πιο μακροπρόθεσμη προοπτική για επιτυχία σε εξετάσεις για την απόκτηση αδειών μακροχρόνιας διαμονής ή ιθαγένειας, καθώς αυτές σχεδόν πάντα περιλαμβάνουν απαίτηση για γνώση της γλώσσας/ των γλωσσών της χώρας υποδοχής.</p>	<p>Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος</p> <p>► Θα πρέπει να πραγματοποιούνται τακτικές συνεδριάσεις και κινητικότητα με δημοτικά συμβούλια, ΜΚΟ και άλλους οργανισμούς/ θεσμούς που φαίνονται καθοριστικοί για την εξασφάλιση επαρκούς ροής πληροφοριών, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και τη δικτύωση/ συνεργασίες με κοινότητες μεταναστών.</p>	<p>Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών</p> <p>► Θα πρέπει να παρέχεται υποστήριξη σε έργα, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο, τα οποία θα ενθαρρύνουν και δίνουν τη δυνατότητα στους πολυπογραφημένους μετανάστες να ψηφίζουν και να συμμετέχουν στις εκλογές, με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και στις εύλωτες ομάδες.</p>

76. Βλέπε: Διαπολιτισμικές Πόλεις "Manual on community policing"; διαθέσιμο στα αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά και ουκρανικά.

77. Βλέπε: www.coe.int/en/web/interculturalcities/anti-rumours

Ενεργός συμμετοχή και δραστηριοποίηση του πολίτη	Νομοθεσία και πολιτική	Θεσμικές, πρακτικές και συστήματα	Πολιτισμός, επικοινωνία και δημόσιος λόγος	Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών
	<p>▲ Ηδιακυβέρνησητηςδιαφορετικότητας θα πρέπει να ενισχυθεί με τη θέσπιση προτύπων για την εκπροσώπηση των μεταναστών και των μειονοτήτων στα διοικητικά συμβούλια φορέων όπως τα συνδικάτα, τα σχολικά συμβούλια, τα συμβούλια γειτονιάς, τα συμβούλια επιχειρήσεων κ.λπ.</p> <p>▲ Θα πρέπει να συσταθούν διαπολιτισμικά συμβούλια που θα εμπλέκουν σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης τις διαπολιτισμικές κοινότητες και τους αυτόχθονες για να λειτουργούν ως συμβουλευτικά σώματα για θέματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα, τη μετανάστευση, την ένταξη και τη διαφορετικότητα, προς το συμφέρον των αρμονικών διαπολιτισμικών κοινωνιών.</p>	<p>▲ Θα πρέπει να δημιουργηθούν συμμετοχικοί φορείς ή πλατφόρμες για να συν-σχεδιάζουν, να εφαρμόζουν και να παρακολουθούν την εφαρμογή των στρατηγικών ένταξης, με τη συμμετοχή μιας σειράς ενδιαφερομένων από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, την κοινωνία των πολιτών (συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων μεταναστών/προσφύγων), την ακαδημαϊκή κοινότητα τους και κοινωνικούς εταίρους.</p> <p>▲ Θα πρέπει να δημιουργηθούν εκπαιδευτικές ενότητες για τους υπαλλήλους των εθνικών και τοπικών αρχών που θα επικεντρώνονται στη σημασία και τους μηχανισμούς της κοινωνικής καινοτομίας και συμμετοχής ως εργαλεία για τη δημόσια διαχείριση.</p> <p>▲ Οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και όλα τα άλλα μέλη της κοινωνίας θα πρέπει να ενδυναμωθούν και να τους δοθεί η δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαμόρφωση πολιτικών, καθώς και στο σχεδιασμό και την παροχή υπηρεσιών ως μέσο για την αξιοποίηση του πλεονεκτήματος της διαφορετικότητας και την αποφυγή της αντίληψης ότι ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων είναι μόνο αποδέκτες κοινωνικής υποστήριξης και όχι συνεισφέροντες.</p>	<p>▲ Θα πρέπει να αναπτυχθούν εργαλεία προσέγγισης για τη συμμετοχή διαφορετικών κατοίκων, και ιδίως νεοεισρχθέντων στη δημόσια συζήτηση. Αυτά θα μπορούσαν να είναι ομάδες κοινωνικής δικτύωσης ή διαδικτυακά κοινοτικά φόρουμ για την προώθηση της συμμετοχής δυσπρόσιτων ομάδων. Να τονιστεί ότι οι χώροι αυτοί θα είναι ανοιχτοί και θα είναι όλοι ευπρόσδεκτοι και να διασφαλιστούν επαρκή μέσα για την πρόληψη και την επιβολή κυρώσεων σε εκφράσεις μισαλλοδοξίας, προκαταλήψεων και μίσους.</p>	<p>▲ Θα πρέπει να παρέχεται υποστήριξη σε έργα, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο, τα οποία θα ενθαρρύνουν και δίνουν τη δυνατότητα στους πολίτες να συμμετέχουν σε πολιτογραφημένους μετανάστες να ψηφίζουν και να συμμετέχουν στις εκλογές, με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και στις ευάλωτες ομάδες.</p> <p>▲ Θα πρέπει να υποστηρίζονται η κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των πρωτοβουλιών που ασχολούνται με την ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα και την ένταξη, συμπεριλαμβανομένων των ενώσεων μειονοτικών ομάδων (ιδίως εκείνων των οργανώσεων που εστιάζουν στη διαφορετικότητα των μελών τους και λειτουργούν ως «διαπολιτισμικοί σύνδεσμοι»).</p> <p>▲ Οι μετανάστες και οι μειονότητες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να δραστηριοποιούνται σε ενώσεις της κοινωνίας των πολιτών (τόσο σε πολιτιστικές όσο και σε γενικές ενώσεις).</p> <p>▲ Οι σύλλογοι πρέπει να εκπαιδεύονται ώστε να προσεγγίζουν τους μετανάστες και τις μειονότητες και να επωφελούνται από τις δεξιότητες και τις προοπτικές τους στη διαμόρφωση των δραστηριοτήτων τους.</p> <p>▲ Θα πρέπει να προωθηθεί μια συλλογική προσέγγιση που θα φέρνει σε επαφή επαγγελματίες της εκπαίδευσης, γονείς, κοινωνικές υπηρεσίες και την τοπική κοινότητα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και τη διασφάλιση της εκπαιδευτικής επιτυχίας των μαθητών.</p>

	Législation et politique	Pratiques et systèmes institutionnels	Culture, communication et discours public	Engagement de la société civile
Ενεργός συμμετοχή και δραστηριοποίηση του πολίτη		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Θα πρέπει να παρέχεται υποστήριξη σε πλατφόρμες τοπικού και εθνικού επιπέδου για τη διαβουλευτική και συμμετοχική χάραξη πολιτικής ανοιχτής τόσο σε πολίτες όσο και σε αλλοδαπούς κατοίκους, διασφαλίζοντας ότι συμμετέχουν πλήρως σε όλα τα στάδια και σε όλα τα επίπεδα της διαδικασίας χάραξης πολιτικής. ▶ Οι νεοαφιθέντες και άτομα με ξένες ρίζες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις εσωτερικές δομές διαχείρισης και λήψης αποφάσεων των οργανισμών που λαμβάνουν δημόσιους πόρους (ΜΚΟ κ.λπ.). 		



Δομή της στρατηγικής για την διαπολιτισμική ένταξη

Ενώ η ουσία κάθε εθνικής πολυεπίπεδης στρατηγικής διαπολιτισμικής ένταξης, εξορισμού, θα σχεδιαστεί από το ίδιο το κράτος μέλος, το μοντέλο για ένα τέτοιο σχέδιο μπορεί να είναι κοινό σε όλα τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και θα πρέπει να βασίζεται στις βέλτιστες πρακτικές για τη χάραξη πολιτικής

Κάθε αποτελεσματική δημόσια πολιτική, ανεξάρτητα από το περιεχόμενό της, μπορεί να λεχθεί ότι έχει ορισμένα στοιχεία όπως προσδιορίζονται σε αυτή τη δομή των 10 σημείων:⁷⁸

1. Τεκμηριωμένη ανάλυση της κατάστασης που πρέπει να αντιμετωπιστεί, υπό το πρίσμα της ισότητας, της διαφορετικότητας, της αλληλεπίδρασης και της συμμετοχής,
2. πρωταρχικός στόχος είναι ο προσδιορισμός του αναμενόμενου αποτελέσματος και τα πλεονεκτήματα του για ολόκληρη την κοινωνία,
3. ένα σύνολο ειδικών στόχων οι οποίοι θα υλοποιήσουν τον σκοπό αυτό αν επιτευχθούν,
4. νομοθεσία, πολιτικές, προγράμματα, έργα και πρωτοβουλίες, που υπάρχουν ήδη ή αναπτύσσονται από κοινού με τους χρήστες για την εφαρμογή τους,
5. τις δομές/μηχανισμούς που απαιτούνται για την παροχή συνεκτικού πλαισίου και την προώθηση της πλήρους και αποτελεσματικής εφαρμογής της στρατηγικής,
6. ορισθέντες φορείς για την ανάληψη ευθύνης, συμπεριλαμβανομένης της συμπαράγωγής από τους χρήστες,
7. την κλίμακα και την πηγή των πόρων που απαιτούνται για την εφαρμογή,
8. τα μέσα και το σχέδιο επικοινωνίας της πολιτικής και με ποιον,
9. ρυθμίσεις για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς της, και
10. τα μέσα επανεξέτασης και αναθεώρησης της πολιτικής υπό το πρίσμα αυτό.

Ενώ αυτές είναι οι απαιτήσεις για τη χάραξη πολιτικής βέλτιστων πρακτικών γενικά, είναι ιδιαίτερα σημαντικές για μια πρόκληση όπως η διαπολιτισμική, χωρίς

78. Τα 10 στοιχεία του μοντέλου αντιστοιχούν στην ακολουθία καθορισμού της ημερήσιας διάταξης (1), έναρξης (2), λήψης αποφάσεων (3), εφαρμογής (4-8), αξιολόγησης (9) και αναθεώρησης (10), που προσδιορίστηκε από τους Andrew J. Jordan και Andrea Lenschow (2008) Edward Elgar, Cheltenham, UK. Αυτό το πρότυπο πολιτικής έχει χρησιμοποιηθεί με πολλά μέλη του ICC στη χάραξη δημοτικών διαπολιτισμικών στρατηγικών, π.χ. αυτό για τη Βαλέτα: www.coe.int/en/web/interculturalcities/valletta.

αποκλεισμούς ένταξη, λόγω του σύνθετου, οριζόντιου και εκτενούς χαρακτήρα της. Επομένως, για παράδειγμα, στο πορτογαλικό στρατηγικό σχέδιο μετανάστευσης εμπλέκονται 12 υπουργεία. Η εθνική Ύπατη Αρμοστεία για τη Μετανάστευση (ACM) είναι ένας σημαντικός δημόσιος οργανισμός, υπό την Προεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, που συμμετέχει στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση τεκμηριωμένης πολιτικής σε αυτό τον τομέα. Ομοίως στο Κεμπέκ το 2015, 25 τμήματα συμμετείχαν στην ανάπτυξη της στρατηγικής Together, we are Québec intercultural integration strategy.

Αυτό που μπορεί επίσης να είναι κοινό είναι η δέσμευση για ευρεία συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό, την υλοποίηση, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της στρατηγικής. Ενώ μόνο τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι τοπικές αρχές και οι εξειδικευμένες ΜΚΟ θα θέλουν να εμπλακούν στη λεπτομέρεια ή θα αισθάνονται σίγουροι για να το κάνουν, το μοντέλο προσφέρεται για τη συμμετοχή ολόκληρης της κοινωνίας στη συζήτηση για τα μεγάλα ζητήματα: τις προκλήσεις, τα οφέλη και τον επακόλουθο σκοπό και στόχους. Αυτό από μόνο του είναι το κλειδί για την αύξηση της ποιότητας του δημόσιου και πολιτικού λόγου σχετικά με τις προκλήσεις και τις θετικές δυνατότητες της ολοκλήρωσης και τη διασφάλιση ότι η στρατηγική θα έχει ευρεία νομιμότητα και ισχυρή έλξη στην πράξη. Διαφορετικά, υπάρχει ο κίνδυνος να συμμετέχουν πραγματικά μόνο οι ΜΚΟ μεταναστών και προσφύγων και η ευθύνη των πολιτών και των οργανώσεων της ευρύτερης κοινωνίας για τη διαπολιτισμική ενσωμάτωση να μην αναγνωρίζεται. Το πρώτο σχέδιο ένταξης της Γερμανίας προέκυψε το 2007 μετά από μια σειρά συνόδων κορυφής για την ένταξη (Integrationsgipfel), οι οποίες «έφεραν την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τους μετανάστες, ιδιαίτερα τους μουσουλμάνους, μαζί στο ίδιο τραπέζι για πρώτη φορά». Αυτό αντανάκλωσε μια ευρύτερη μετατόπιση απόψεων μακριά από έναν εθνο-πολιτισμικό ορισμό του «συνταγματικού πατριωτισμού». Αντικατόπτριζε επίσης μια άμβλυση των κομματικών εντάσεων σχετικά με την έννοια της ενσωμάτωσης, με εκπροσώπους διαφορετικών κομμάτων να την περιγράφουν ως διμερή διαδικασία, προβάλλοντας απαιτήσεις τόσο από την κοινωνία υποδοχής όσο και από τους νεοαφιχθέντες.⁷⁹

Η συμμετοχή ως βασικό χαρακτηριστικό μιας ανοιχτής διακυβέρνησης συνεπάγεται τη δημιουργία διαύλων για άμεσο και συμμετοχικό διάλογο με βασικούς

79. Williams H. (2014), "Changing the national narrative: evolution in citizen ship and integration in Germany, 2000-10", *Journal of Contemporary History* Vol.49, No.1, pp.54-74.

κοινωνικούς φορείς, καθώς και πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση χώρων αλληλεπίδρασης και συνυπευθυνότητας των πολιτών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή διαπολιτισμικής στρατηγικής. Η ενθάρρυνση της συμμετοχής προϋποθέτει επίσης την παροχή μέσων και κατάρτισης ικανοτήτων σε δημόσιους λειτουργούς που βρίσκονται σε πιο άμεση επαφή με τις διαφορετικές κοινότητες του πληθυσμού. Επιπλέον, η αποτελεσματική συμμετοχή πολιτιστικά διαφορετικών κοινοτήτων συχνά περιπλέκεται πιο πολύ από τα συγκεκριμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες ρυθμίσεις για να ληφθούν υπόψη αυτές οι ιδιαιτερότητες, με την αντιμετώπιση της γλωσσικής πολυμορφίας, την αύξηση της ευελιξίας χρόνου, το άνοιγμα ευρύτερης ποικιλίας διαύλων πρόσβασης σε πληροφορίες, τη διευκόλυνση της προσβασιμότητας και κατανόησης των διαδικασιών, την παροχή μεσολάβησης και επαγγελματικής διευκόλυνσης των συζητήσεων κ.λπ.⁸⁰

Μια αποτελεσματική εθνική στρατηγική διαπολιτισμικής ένταξης θα πρέπει αναπόφευκτα να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία του μοντέλου, αναγνωρίζοντας τη διασύνδεσή τους. Σε καθένα από αυτά τα 10 σημεία, παρατίθενται κατωτέρω πέντε κοινές απαιτήσεις, των οποίων προηγείται η αιτιολόγησή τους. Όσα προτείνονται εδώ προέρχονται από καλές πρακτικές που προκύπτουν από υφιστάμενες εθνικές και δημοτικές στρατηγικές.

Η διαδικασία ανάπτυξης στρατηγικής θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη συμμετοχή όλων των σχετικών κοινωνικών παραγόντων σε όλα τα στάδια, συμπεριλαμβανομένων των κατώτερων επιπέδων διακυβέρνησης, των κοινωνικών οργανώσεων και των πολιτών, με την πλούσια από την εμπειρία τους γνώση. Υπό αυτή την έννοια, η διαδικασία χάραξης, εφαρμογής και παρακολούθησης της στρατηγικής είναι σχεδόν εξίσου σημαντική με τα αποτελέσματα που επιδιώκει να επιτύχει. Αυτός ο βασικός ρόλος για τη διαρκή συμμετοχή του κοινού θα διασφαλίσει ότι η στρατηγική είναι σχετική, δυναμική και εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου.

Η στρατηγική θα πρέπει επίσης να βασίζεται σταθερά σε αντικειμενικά στοιχεία, βασιζόμενη σε επίσημες στατιστικές, αλλά και αναγνωρίζοντας την αξία των ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων στον ακαδημαϊκό χώρο και πέραν αυτού. Θα πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία για τη δημογραφική πολυμορφία καθώς και δεδομένα ερευνών για τη στάση του κοινού σε συναφή ζητήματα. Θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ανισότητα στην αγορά εργασίας και τις κοινωνικές συνθήκες, τις διαφορετικές επιδόσεις στην εκπαίδευση, τον διαχωρισμό στη στέγαση, τη συχνότητα εγκλημάτων μίσους και ούτω καθεξής. Η στρατηγική θα πρέπει με τη σειρά της να συλλέγει σχετικά δεδομένα συνεχώς για την υλοποίηση των αποτελεσμάτων της, έτσι ώστε και οι τάσεις να προσφέρουν μια κινούμενη εικόνα.

Επιπλέον, ένα πρότυπο διαπολιτισμικής στρατηγικής θα πρέπει να ενσωματώνει την προοπτική του φύλου, καταρρίπτοντας τα στερεότυπα και τα κοινωνικοπολιτισμικά πρότυπα που δημιουργούν

άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών, και να λαμβάνει υπόψη τις πολλαπλές και διατομεακές διακρίσεις που υφίστανται οι γυναίκες. Μια ισορροπημένη προσέγγιση των φύλων θα πρέπει να ενσωματωθεί στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής τόσο από εγκάρσια σκοπιά (σε όλες τις προγραμματισμένες δράσεις) όσο και από ειδική σκοπιά (όταν αντιμετωπίζονται οι ειδικές καταστάσεις των μεταναστριών). Σε αυτόν τον τομέα, η πόλη του Μπιλμπάο (Ισπανία) μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης. Το πρόγραμμα Women, Health and Violence βασίζει τον στρατηγικό του άξονα στην ενδυνάμωση των μεταναστριών μέσω της πρόληψης της βίας λόγω φύλου, της προώθησης των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων και υγείας και της δημιουργίας καναλιών επικοινωνίας με τις κοινότητες των γυναικών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Αυτό βοηθά στην ευαισθητοποίηση και στην ενημέρωση των γυναικών μέσα και από το περιβάλλον τους, με το λεγόμενο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα που διασφαλίζει τον αντίκτυπο σε μεγαλύτερο αριθμό γυναικών που διαφορετικά θα έμεναν στην άκρη. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει περαιτέρω μια στρατηγική γραμμή που στοχεύει στη συνολική πρόληψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.⁸¹

Στην ιδανική περίπτωση, μια πολυεπίπεδη στρατηγική διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης θα πρέπει να περιλαμβάνει, με τη σειρά, τα ακόλουθα.

Μια ανάλυση βασισμένη σε τεκμηριωμένα στοιχεία του προβλήματος που πρέπει να επιλυθεί

Η στρατηγική θα πρέπει να ξεκινά από τις βασικές προκλήσεις διαφορετικότητας και ένταξης που προσδιορίζονται σαφώς από εμπειρογνώμονες και επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα, όπως εκδηλώνονται στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Τα στερεότυπα και οι ψευδείς υποθέσεις σχετικά με τον αριθμό των μεταναστών και τον αντίκτυπό τους βρίθουν σε όλη την κοινωνία και επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων προς μια κατεύθυνση που απομακρύνεται από μια περιεκτική, διαπολιτισμική προσέγγιση. Μια στατιστικά ακριβής αναπαράσταση της πραγματικής δημογραφικής πολυμορφίας της χώρας είναι επίσης σημαντική για να αποτραπεί η ανάπτυξη του ρατσισμού, της ρητορικής μίσους και των ξενοφοβικών κινήματων.

Ομοίως, απαιτούνται στοιχεία για τη μέτρηση της έκτασης της ανισότητας που μπορεί να υπόκεινται τα μέλη των μειονοτικών κοινοτήτων (διαφοροποιημένα ανά φύλο) στην απασχόληση και σε άλλους τομείς, και τα οποία εάν αντιμετωπιστούν μέσω μέτρων θετικής δράσης θα μπορούσαν να αποτυπώσουν καλύτερα τα ταλέντα τους. Θα ήταν επίσης σημαντικό να γνωρίζουμε τους βαθμούς διαχωρισμού στη στέγαση και τη σχολική εκπαίδευση. Επιπλέον, η συστηματική συλλογή δεδομένων για εγκλήματα μίσους, διαφορετικά από τα σχετικά εγκλήματα (π.χ.

80. Βλέπε: *L'implementación de procesos participativos interculturales en el ámbito local* [Η εφαρμογή συμμετοχικών διαπολιτισμικών διαδικασιών στην τοπική σφαίρα], RECI/KALEIDOS.

81. Για περισσότερες πληροφορίες (στα ισπανικά) βλέπε: www.bilbao.eus/cs/Satellite?c=Page&cid=1279167082824&language=en&pageid=1279167082824&pagename=Bilbaonet%2F-Page%2FBIO_Listado.

επίθεση), καθώς και δεδομένα ρητορικής μίσους και η ενθάρρυνση από την αστυνομία για πλήρη αναφορά από τα θύματα είναι μεγάλης σημασίας για την κατανόηση της έκτασης της πρόκλησης της μισαλλοδοξίας.

Η έρευνα θα πρέπει επίσης να παρουσιάζει στοιχεία για τα οφέλη της διαφορετικότητας. Το 2008, μια μελέτη από το Ίδρυμα Bertelsmann διαπίστωσε ότι εάν η Γερμανία είχε επενδύσει στην ενδυνάμωση των μεταναστών για να επιτύχουν στην παιδεία και να εισέλθουν στην αγορά εργασίας με ποσοστά συγκρίσιμα με τους γηγενείς Γερμανούς, αντί για πόρους που αφιερώνονται στην ευημερία και τη βοήθεια των μεταναστών, το γερμανικό κράτος θα είχε εξοικονόμηση έως και 15,6 δισ. Ευρώ.⁸²

Η Νορβηγική Διεύθυνση Ένταξης και Διαφορετικότητας δημοσιεύει μια συνολική έκθεση για την κατάσταση ένταξης και συμμετοχής του μεταναστευτικού πληθυσμού χρησιμοποιώντας διάφορους δείκτες (βλέπε: www.imdi.no/om-imdi/rappporter/2020/indikatorer-for-integrering-2020/).

Η βάση για αυτήν την έκθεση προέρχεται από την Στατιστική Υπηρεσία της Νορβηγίας, η οποία παρέχει στις αρχές σχετικά στατιστικά στοιχεία. Η εθνική κυβέρνηση (Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας - Τμήμα Ένταξης) χρηματοδοτεί την παραγωγή στατιστικών που παρακολουθούν την κατάσταση για τους μετανάστες σε διάφορες μεταβλητές όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η στέγαση, το εισόδημα, οι συμπεριφορές κ.λπ. μέσω της Στατιστικής Υπηρεσίας Νορβηγίας. (SSB) (βλέπε: www.ssb.no/en/).

Η OBITen είναι μια κοινή πρωτοβουλία του Cabildo της **Τενερίφης** (Ισπανία) και του Πανεπιστημίου La Laguna, που ξεκίνησε το 2001 για την προώθηση της επιστημονικής έρευνας σχετικά με τις μεταναστευτικές μετακινήσεις στο νησί της Τενερίφης. Δίνει προτεραιότητα στην ανάγκη εφαρμογής μιας τεκμηριωμένης προσέγγισης για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών για τη διαφορετικότητα. Από τη δημιουργία της, η OBITen έχει δώσει στις δημόσιες αρχές πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τον προσανατολισμό της δημόσιας πολιτικής και των πόρων. Η OBITen οργανώνει τακτικά τεχνικά σεμινάρια για την εμπάθωση της κατανόησης των μεταναστευτικών ροών, της διαχείρισης της διαφορετικότητας και της διαπολιτισμικότητας. Έχει πλέον αποκτήσει βασικό ρόλο στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαπολιτισμικής στρατηγικής του Cabildo. Τα θετικά αποτελέσματα της ίδρυσης του OBITen έδειξαν τα οφέλη του μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού που βασίζεται στη συμμετοχή των πολιτών. Είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του προγράμματος Together in the Same Direction, το οποίο πλέον αποτελεί τη διαπολιτισμική στρατηγική του Cabildo. Η στρατηγική εφαρμόζεται από κοινού

82. Βλέπε: Fritschi T. and Jann B. (2008), *Social costs of insufficient integration of immigrants in Germany*, Bertelsmann Foundation, Gütersloh, Germany; Και "Integration: what works?", ερευνητική έκθεση της Vidhya Ramalingam για το Ινστιτούτο Στρατηγικού Διαλόγου με την υποστήριξη του Open Society Institute.

από την τοπική αρχή, το πανεπιστήμιο και την κοινωνία των πολιτών, αλλά χρηματοδοτείται πλήρως από το Cabildo και την Περιφερειακή Κυβέρνηση των Καναρίων Νήσων.

Τέλος, το Τοπικό Παρατηρητήριο Μετανάστευσης του Δημοτικού Συμβουλίου του **Μπιλμπάο** (Ισπανία) πραγματοποιεί τακτικά ένα βαρόμετρο αντιλήψεων για τη μετανάστευση.

Αυτό ενσωματώνει μια συγκεκριμένη ανάλυση των κύριων στερεοτύπων, προκαταλήψεων και φημών που διατηρεί ο πληθυσμός σε σχέση με τη μετανάστευση και τη διαφορετικότητα στο δήμο.

Βασικά στοιχεία:

- α. προσδιορισμός της δημογραφικής διαφορετικότητας της χώρας, των διακυμάνσεων και των τάσεων της
 - β. καθορισμός του πού οι υφιστάμενες πολιτικές αποτυγχάνουν να δώσουν τη δυνατότητα στους μετανάστες/μειονοτικούς πληθυσμούς να υλοποιήσουν τις προσδοκίες και τις δυνατότητές τους, και του γιατί (να εντοπίσει το κενό ισότητας). Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην αξιολόγηση βασικών τομέων ένταξης, όπως η απασχόληση, η υγεία, η εκπαίδευση και η στέγαση, με σκοπό τη διαπίστωση τυχόν ζητημάτων που καθορίζουν τη μειονεκτική θέση. Η προοπτική του φύλου θα πρέπει να αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της αξιολόγησης.
 - γ. εντοπισμός των πηγών πραγματικών ή λανθάνοντων διαπολιτισμικών τριβών και εξέταση της εμπειρίας των μειονοτικών ομάδων σε βασικές σχέσεις με την ευρύτερη κοινωνία και τους θεσμούς της, καθώς και με οργανισμούς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα·
 - δ. χαρτογράφηση των θεσμών και των οργανισμών που είναι επιφορτισμένοι με την αντιμετώπιση του χάσματος ισότητας και των διαπολιτισμικών τριβών και των λύσεων που έχουν αναπτυχθεί μέχρι τώρα (αποτελεσματικά ή όχι)·
 - ε. εντοπισμός παραδειγμάτων αριστείας όπου σε συγκεκριμένους οργανισμούς ή περιοχές το χάσμα ευκαιριών και επιτευγμάτων είναι μικρότερο και η κοινωνική εμπιστοσύνη μεταξύ των εθνικών και πολιτισμικών διαφορών είναι υψηλότερη και μελέτη των προσεγγίσεων που συνέβαλαν σε αυτό το αποτέλεσμα·
- στ. αξιολόγηση των ανεξάρτητων ερευνών ευρέως για να διασφαλίζεται ότι τα στοιχεία αυτά είναι αντικειμενικά·
- ζ. εξασφάλιση ότι σε αυτό το κρίσιμο αρχικό στάδιο η φωνή των μειονοτικών ΜΚΟ θα ακούγεται, καθώς και των κυρίαρχων ΜΚΟ με επαρκή εμπειρογνομοσύνη, και η αξιολόγηση τυχόν ειδικών αναγκών που προκύπτουν από τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι επιλέγουν να εκφράσουν την ταυτότητά τους.

Ένας γενικός σκοπός που σχετίζεται προκλήσεις διαπολιτισμικής ένταξης

Ο σκοπός της στρατηγικής θα πρέπει να πηγάζει από τους παραπάνω παράγοντες και προκλήσεις της ισότητας και της διαφορετικότητας. Είναι επομένως κρίσιμο να έχουμε έναν ισχυρό, απλό στόχο που να ταιριάζει σαφώς στο εθνικό πλαίσιο και να αντιμετωπίζει ανοιχτά τις προφανείς προκλήσεις. Θα πρέπει όμως να αποτελεί μια θετική επιβεβαίωση –τη λύση– αναγνωρίζοντας τα οφέλη για την κοινωνική συνοχή, την επιβεβαίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την οικονομική ανάπτυξη, τη δημογραφική ζωτικότητα, τις ανθρωπιστικές υποχρεώσεις, την ασφάλεια και την ευημερία και γενικά το πλεονέκτημα της διαφορετικότητας που πρέπει να ληφθεί υπόψη από την στρατηγική. Αυτό δεν είναι θέμα δημιουργίας πολιτικών περιστροφών – η ακεραιότητα στην αντιμετώπιση θεμάτων ολοκλήρωσης είναι απαραίτητη. Σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτική ηγεσία έχει να κάνει με την προσφορά ενός εναλλακτικού μηνύματος προσανατολισμένου στο μέλλον, εξισορροπώντας τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της διαφορετικότητας και της ισότητας, που οι περισσότεροι πολίτες –όχι μόνο μέλη μειονοτικών κοινοτήτων– πιστεύουν ότι μπορούν να αποδεχθούν.

Ένα τέτοιο όραμα θα πρέπει να βασίζεται σε ισχυρά στοιχεία για την αξία της διαφορετικότητας και της ισότητας για την κοινωνική και οικονομική πρόοδο. Η διαπολιτισμική προσέγγιση της ένταξης προσφέρει βασικά επιχειρήματα για ένα τέτοιο όραμα: για παράδειγμα, μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την Ομάδα Μεταναστευτικής Πολιτικής, που συσχετίζει τις επιδόσεις των πόλεων στον Δείκτη Διαπολιτισμικών Πόλεων και τον Δείκτη Ποιότητας Ζωής στις Ευρωπαϊκές Πόλεις, βρήκε μια ισχυρή στατιστική σύνδεση μεταξύ των τοπικών διαπολιτισμικών πολιτικών και της τοπικής ευημερίας και αποκάλυψε ότι οι διαπολιτισμικές πολιτικές δεν αποξενώνουν τους ψηφοφόρους. Οι πόλεις με ισχυρότερες διαπολιτισμικές πολιτικές, ειδικά για την ενσωμάτωση της διαπολιτισμικότητας, είναι πιο πιθανό να έχουν πληθυσμούς που πιστεύουν ότι οι ξένοι είναι καλοί για την πόλη τους και ότι οι τοπικές υπηρεσίες και οι δημόσιοι θεσμοί είναι αξιόπιστοι και αποτελεσματικοί. Όταν οι πολίτες πιστεύουν στο κοινωνικό τους πλαίσιο, είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν και να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην ανάπτυξή του.⁸³

Μια ανοιχτή κοινωνία θα ανανεώνεται συνεχώς από εκείνους που προσελκύνονται από τις ευκαιρίες της και συμβάλλουν στη ζωντάνια της. Μια συνεκτική κοινωνία θα είναι μια κοινωνία στην οποία όλα τα μέλη της θα μπορούν να αισθάνονται πιο ασφαλή – και θα μπορούν να επενδύουν περισσότερο σε κοινωνικά προγράμματα με λιγότερους πόρους που εξαντλούνται από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Στην **Ελβετία**, το Cantonal Integration Program (PIC 2018-2021) καθώς και το Agenda for Integration

83. Migration Policy Group (2017), "How the intercultural integration approach leads to a better quality of life in diverse cities"; έγγραφο για το δίκτυο ICC.

Switzerland (AIS) παρέχουν το πλαίσιο για τις πολιτικές και τα μέτρα ένταξης, συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων γλώσσας. Το καντόνι του Neuchâtel (μέλος του προγράμματος Διαπολιτισμικών Πόλεων) σημείωσε μεγάλη επιτυχία στην εφαρμογή τους με τη δημιουργία μαθημάτων γλώσσας· ένα πρόγραμμα παιδείας στις ΤΠΕ· ανάπτυξη ικανοτήτων για την επαγγελματική ένταξη των μεταναστών· τη δημιουργία ενός δικτύου «συμβούλων κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης» που παρέχουν ατομική και εξατομικευμένη παρακολούθηση για άτομα με υπόβαθρο ασύλου· δράσεις που συνδέονται με τη στήριξη της γονεϊκότητας και της πρώιμης παιδικής ηλικίας (προώθηση της πρόσβασης σε εγκαταστάσεις παιδικής μέριμνας, ενίσχυση της πολυγλωσσίας γονέων και παιδιών)· επιδοτήσεις για μέτρα για την προώθηση της συμβίωσης, την κατανόηση του τόπου ζωής και τη συμμετοχή των μεταναστών στην τοπική κοινότητα· κατάρτιση σε θέματα διαφορετικότητας για επαγγελματίες σε διαφορετικούς τομείς (υγεία, αστυνομία, απασχόληση, κοινωνική και επαγγελματική καθοδήγηση, προσχολική ηλικία)· συνεργασία των πόλεων του καντονίου για συντονισμό της υποδοχής των νεοαφιχθέντων· εισαγωγή μιας διαδικασίας βασισμένης στην ιθαγένεια (ενθαρρυντική παρά εξαναγκαστική) για την απόκτηση της ιθαγένειας· τη δημιουργία συστήματος πληροφοριών για τους μετανάστες για πρώτη φορά, ιδίως στη γλώσσα προέλευσης· συντονισμός μέτρων ευαισθητοποίησης για θέματα ρατσισμού και διακρίσεων (συμπεριλαμβανομένης της Εβδομάδας Δράσης κατά του Ρατσισμού)· ο συντονισμός μιας «Κοινότητας για την Ένταξη και την Πολυπολιτισμική Συνοχή», η οποία συγκεντρώνει εκπροσώπους κοινοτήτων μεταναστών καθώς και φορείς που ασχολούνται με την ένταξη των μεταναστών.

Το Κρατικό Συμβούλιο του Καντονίου Neuchâtel αποφάσισε επίσης να συμπεριλάβει τη διαφορετικότητα ως πόρο στο τρέχον νομοθετικό του πρόγραμμα. Αυτή η φιλοδοξία του Κρατικού Συμβουλίου στοχεύει να επιβεβαιώσει την ιστορική δέσμευση του καντονίου στη διαπολιτισμικότητα, αλλά και να ενισχύσει τον υποδειγματικό χαρακτήρα των τοπικών αρχών όσον αφορά τη διαχείριση της διαφορετικότητας. Ένα από τα εμβληματικά μέτρα του καντονίου είναι η εφαρμογή ενός οδικού χάρτη για ένα ανοιχτό και ισότιμο κράτος. Αυτός ο οδικός χάρτης είναι οριζόντιος (καθώς αφορά τελικά το σύνολο της διοίκησης του καντονίου και αρκετούς δήμους του καντονίου) και ενδεδειγμένος, καθώς βασίζεται σε τρεις άξονες:

- 1) αποτίμηση της διαφορετικότητας με υποδειγματικό τρόπο.
- 2) αποτίμηση της διαφορετικότητας διασφαλίζοντας ίση πρόσβαση στα οφέλη.
- 3) αποτίμηση της διαφορετικότητας αντανακλώντας την ως εργοδότη.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η πόλη του Neuchâtel υλοποιεί δράσεις υπέρ της ένταξης και της διαφορετικότητας σε δημοτικό επίπεδο. Το 2018

εφάρμοσε μια πολιτική διαπολιτισμικής ένταξης, τα θεμέλια της οποίας βασίζονται στα πλαίσια πολιτικής της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και του καντονιού Neuchâtel, καθώς και σε διεθνή πρότυπα και αναφορές. Στόχος της πολιτικής διαπολιτισμικής ένταξης της πόλης Neuchâtel «είναι η προώθηση της κοινωνικής συνοχής, της ίσης αξιοπρέπειας και ευημερίας για όλα τα άτομα που ζουν στο δήμο, δημιουργώντας τις απαραίτητες συνθήκες, μέσω των πολιτικών επιλογών του δήμου, για τη διατήρηση αρμονικών σχέσεων με βάση την αμοιβαία κατανόηση».

Η κύρια αρχή της Πολιτικής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της πόλης του Ρέικιαβικ (Ισλανδία) βασίζεται στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στη νομοθεσία και στην αρχή της ισότητας. Οι αρχές της ισότητας και της καταπολέμησης των διακρίσεων βρίσκονται επίσης στο άρθρο 65 του ισλανδικού Συντάγματος. Ορίζουν ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να απολαμβάνουν ανθρώπινα δικαιώματα, είναι ίσοι έναντι του νόμου και δεν πρέπει να υφίστανται διακρίσεις λόγω ορισμένων ιδιοτήτων ή άλλων μη αντικειμενικών λόγων. Όταν λαμβάνονται αποφάσεις που ενδέχεται να έχουν διαφορετικό αντίκτυπο στους ανθρώπους λόγω ορισμένων ιδιοτήτων ή άλλων μη αντικειμενικών λόγων, η πόλη του Ρέικιαβικ πρέπει να συμβουλευτεί τις οργανώσεις που καταπολεμούν τις διακρίσεις στην πράξη. Η Πολιτική Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στοχεύει στην ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία και δηλώνει ότι η συνεισφορά κάθε ανθρώπου πρέπει να εκτιμάται. Η πόλη έχει υιοθετήσει διάφορα μοντέλα και πολιτικές για τη διαπολιτισμική ένταξη. Ένας από τους στόχους της πόλης είναι να επιτρέψει σε όλους τους κατοίκους της να απολαμβάνουν μια ποικιλόμορφη, ζωντανή κουλτούρα και μια κοινότητα στην οποία η γνώση, το ανοιχτό μυαλό, η ισότητα και ο αμοιβαίος σεβασμός χαρακτηρίζουν τις σχέσεις μεταξύ ανθρώπων διαφορετικής καταγωγής. Όλα τα ιδρύματα της πόλης πρέπει να προσαρμοστούν σε μια διαπολιτισμική κοινωνία και να εφαρμόσουν την Πολιτική της για τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου στα σχέδια εργασίας τους σε όλα τα επίπεδα.

Το Δημοτικό Σχέδιο του Δημοτικού Συμβουλίου του Μπιλμπάο αναλαμβάνει τη δέσμευση για την ιθαγένεια και τη διαφορετικότητα – ως στόχο της στρατηγικής του – μια δέσμευση για «ανάπτυξη μιας διαπολιτισμικής κοινωνίας, στην οποία οι διαφορές μπορούν να προσαρμοστούν σε ένα πλαίσιο ισότητας και στο οποίο η διαφορετικότητα των πόρων του καθενός προάγεται, για να προσθέσουμε και να συμβάλουμε μαζί στην ανάπτυξη της

Βασικά στοιχεία:

- α. διευκόλυνση του τακτικού δημόσιου διαλόγου σχετικά με το πώς αντιμετωπίζονται καλύτερα οι προκλήσεις της διαπολιτισμικής ένταξης και οι ευκαιρίες που προσφέρονται.

- β. ορισμός ενός στόχου για τη στρατηγική που επιβεβαιώνει θετικά την ένταξη ως αμφίδρομη διαδικασία που βασίζεται στην ίση πρόσβαση σε δικαιώματα και ευκαιρίες χωρίς διακρίσεις, δράσεις για την εξάλειψη των μειονεκτημάτων και των ανισοτήτων για όλες τις ομάδες και αποφέρει οφέλη σε ολόκληρη την κοινωνία.
- γ. αποφυγή ενός υπερβολικά φιλόδοξου οράματος που δεν μπορεί να λειτουργήσει στην πράξη.
- δ. υιοθέτηση μιας γλώσσας ισότητας και ένταξης, μεταφέροντας το μήνυμα ότι οι διακρίσεις οδηγούν σε απώλεια ταλέντων και ανθρώπινου δυναμικού, ενώ η διαφορετικότητα και η ισότητα οδηγούν σε ευημερία και καλύτερη ζωή για όλους.
- ε. διασφάλιση της συμφωνίας με άλλες βασικές στρατηγικές, π.χ. αειφόρος ανάπτυξη και αναπτυξιακή συνεργασία και
- στ.εστίαση στα οφέλη της διαφορετικότητας για ολόκληρη την κοινωνία.

Ένα σύνολο βοηθητικών στόχων για επίτευξη αυτού του σκοπού

Ένας σαφής και επιτακτικός σκοπός πρέπει να αναλύεται σε ένα διακριτό σύνολο καθορισμένων στόχων μέσω των οποίων θα υλοποιηθεί - ή να εκφράζεται σε μια σαφή θεωρία αλλαγής. Εάν αυτή η διαδικασία διατύπωσης ενός σκοπού και των συναφών στόχων δεν εκτελεστεί σωστά, αυτό που θα πάρει τη θέση τους είναι, αντίστοιχα, ένα φιλόδοξο όραμα που θα δημιουργηθεί διά μαγείας και δεν θα έχει χρησιμότητα, όπως και ένα περιγραφικό σύνολο τομέων πολιτικής (αγορά εργασίας, στέγαση κ.ο.κ.) που απλώς γίνονται τίτλοι κάτω από τους οποίους παρατίθενται μακροσκελείς κατάλογοι ασύνδετων δράσεων ένταξης. Αν υπάρχει μια επαναλαμβανόμενη αδυναμία στις εθνικές στρατηγικές ένταξης που έχουν παραχθεί μέχρι σήμερα, αυτή είναι σε αυτό το σημείο της πολιτικής διαδικασίας, που προκύπτει από την έλλειψη στόχων "να επιτευχούν", οι οποίοι με τη σειρά τους θα πρέπει να υποδεικνύουν και να πλαισιώνουν τη συγκεκριμένη επιχειρησιακή τους υλοποίηση.

Η **Αυστρία** έχει θέσει σαφείς στόχους και μέτρα για την ένταξη των μεταναστών στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη (NAPI – που θεσπίστηκε από τον Ιανουάριο του 2010). Εκτός από τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής ένταξης, το NAPI α πραγματεύεται σε βάθος προκλήσεις, αρχές και στόχους στους ακόλουθους τομείς δράσης: i) γλώσσα και εκπαίδευση, ii) εργασία και επάγγελμα, iii) κράτος δικαίου και αξίες, iv) υγεία και κοινωνικές υποθέσεις, v) διαπολιτισμικός διάλογος, vi) αθλητισμός και αναψυχή, vii) διαβίωση και viii) η περιφερειακή διάσταση της ολοκλήρωσης.

Ο νόμος για την ένταξη του 2017 αντιπροσωπεύει μια σημαντική πρόοδο: με αυτόν η Αυστρία παρέχει σαφείς κανόνες για τη διασφάλιση της κοινωνικής

συνοχής και της κοινωνικής ειρήνης. Ο επιδιωκόμενος στόχος της επιτυχούς ένταξης είναι το όφελος ολόκληρης της κοινωνίας. Ο νόμος για την ένταξη ακολουθεί την αρχή της «ένταξης με βάση την αξία». Οι βασικοί παράγοντες είναι οι εξής: γνώση της γερμανικής γλώσσας, οικονομική αυτάρκεια καθώς και σεβασμός στους αυστριακούς και ευρωπαϊκούς νόμους και αξίες. Ο νόμος για την ένταξη ορίζει δικαιώματα και υποχρεώσεις για τα άτομα που δικαιούνται άσυλο και επικουρική προστασία και τους υπηκόους τρίτων χωρών με νόμιμη διαμονή.

Επί του παρόντος αναπτύσσεται επίσης ένα εθνικό σχέδιο δράσης (ΕΣΔ) κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων. Κύριος στόχος είναι η εμπλοκή όλων των σχετικών παραγόντων (υπουργεία, πολιτείες, ΜΚΟ, κοινωνία των πολιτών), ο καθοδηγητικός προσανατολισμός για αρμόδιους φορείς και πρόσωπα καθώς και η παρότρυνση του δημόσιου λόγου και έρευνας, καθώς και η εφαρμογή του ΕΣΔ σε πρωτοβουλίες, έργα και μέτρα.

Με βάση το κυβερνητικό πρόγραμμα, εφαρμόζεται επί του παρόντος μια εθνική στρατηγική κατά του αντισημιτισμού με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Το πρώτο τέτοιο σχέδιο, για την Ισπανία το 2007, παραμένει ένα μοντέλο που πρέπει να ακολουθηθεί, με 10 τέτοιους στόχους, χωρισμένους σε μια σειρά από συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες κάλυψαν συνολικά ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων. Η δεύτερη επανάληψη, που ξεκίνησε από το 2011, υπολόγισε εκ των υστέρων ότι υπήρχε καλή συνοχή μεταξύ των διαφόρων στοιχείων, από τη διάγνωση έως τα προγράμματα και τα μέτρα έως τα αποτελέσματα.⁸⁴

Το Δημοτικό Σχέδιο του Δημοτικού Συμβουλίου του **Μπιλμπάο** (Ισπανία) για την ιθαγένεια και τη διαφορετικότητα προσδιορίζει έναν συνολικό σκοπό και συγκεκριμένους στόχους σε 15 Τομείς Παρέμβασης, ευθυγραμμισμένους με τον Δείκτη Διαπολιτισμικών Πόλεων.

Η Πολιτική του Ρέικιαβικ (Ισλανδία) για τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο αντικατοπτρίζει τους διαφορετικούς ρόλους του δήμου και διαιρεί την ευθύνη του σε πέντε διαφορετικούς τομείς: την πόλη ως αρχή, ως εργοδότη, ως πάροχο υπηρεσιών, ως συνεργάτη και στη σύναψη συμβάσεων. Στη συνέχεια επιλέγονται επιλεκτικά οι δράσεις για την οικοδόμηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς με πλήρη υποστήριξη από τον δήμο.

Βασικά στοιχεία:

- α. συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών για τα αποτελέσματα που συνεπάγεται ο σκοπός.

84. Βλέπε: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/?action=media.download&uuiid=53CAE156-EC04-F55F-50018C9179C2F7AA> (στα ισπανικά).

- β. ορισμός ως ένα σύνολο διακριτών στόχων που επικεντρώνονται σε ολόκληρη την κοινωνία, όχι μόνο στους μετανάστες και τις μειονότητες.
- γ. περιορισμός του αριθμού αυτών των στόχων σε μονοψήφιο αριθμό.
- δ. επιβεβαίωση ότι πρόκειται για στόχους «να επιτευχθούν», όχι απλώς περιγραφικούς τομείς πολιτικής.
- ε. επιβεβαίωση ότι κάθε στόχος είναι ένα αποτέλεσμα, όχι απλώς μία κατάληξη.

Προγράμματα και έργα προς ανάπτυξη και υλοποίηση από τους χρήστες

Οι καλά σχεδιασμένοι στόχοι πρέπει να συνδυάζονται με έναν περιορισμένο αριθμό εργασιών, συμπεριλαμβανομένων νομοθεσίας, πολιτικών, προγραμμάτων, έργων, μέτρων και δράσεων. Αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ήδη υπάρχοντες πόρους που θα πρέπει απλώς να επαναπροσανατολιστούν με δομημένο και συντονισμένο τρόπο προς τους στόχους και γύρω από μεμονωμένους χρήστες, αναγνωρίζοντας ότι οι τελευταίοι σε πολλές περιπτώσεις θα έχουν πολύπλοκες ανάγκες. Όταν πρόκειται για προγράμματα και έργα, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι οι ΜΚΟ μπορεί μερικές φορές να είναι πιο ευέλικτες και αποτελεσματικές ως φορείς υλοποίησης έργων από τις κυβερνητικές υπηρεσίες, αλλά οι τελευταίες πρέπει να παραμείνουν επιφορτισμένες με τη διαδικασία και να συντονίσουν τις ενέργειες, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητά τους και αντίκτυπο με την πάροδο του χρόνου.

Στο επίκεντρο της **γερμανικής** προσέγγισης βρίσκεται ένα πρόγραμμα ενσωμάτωσης που συγκεντρώνει για το άτομο τα διάφορα στοιχεία της απόκτησης γλώσσας, της επαγγελματικής κατάρτισης και του πολιτικού προσανατολισμού σε ένα πακέτο. Το **σουηδικό** πρόγραμμα εισαγωγής για τους πρόσφυγες ξεκινά με ένα εξατομικευμένο σχέδιο εισαγωγής που αναπτύχθηκε μέσω διαλόγου μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης και των προσφύγων με βάση τη χαρτογράφηση του εκπαιδευτικού τους υποβάθρου, της προηγούμενης εργασιακής εμπειρίας και της ανάγκης για κατάρτιση και άλλες πρωτοβουλίες. Και στη **Φινλανδία**, οι δημόσιες αρχές καλούνται να αναπτύξουν σχέδια ισότητας και ένταξης και να τα εξετάσουν μαζί.

Τα **πορτογαλικά** εθνικά κέντρα υποστήριξης για την ένταξη των μεταναστών προσφέρουν μονο-απευθυντικές πύλες στους νεοαφιχθέντες, με πολύγλωσσες υπηρεσίες και πολιτιστική διαμεσολάβηση. Επίσης, το πρόγραμμα Πορτογαλικά για Όλους (PPT), το οποίο απευθύνεται σε μετανάστες που ζουν στην Πορτογαλία με έγκυρη άδεια παραμονής, προσφέρει πιστοποιημένα μαθήματα πορτογαλικής γλώσσας χωρίς κόστος για τους συμμετέχοντες, καθώς και μαθήματα πορτογαλικής γλώσσας για ειδικούς σκοπούς (όπως π.χ. λιανικό εμπόριο, φιλοξενία, περιποίηση ομορφιάς, οικοδομές, έργα πολιτικού μηχανικού). Άλλες μη τυπικές εκπαιδευτικές

δραστηριότητες προωθούνται συνεργατικά από μη κερδοσκοπικούς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Αυτά είναι συμπληρωματικά της επίσημης εκπαίδευσης, αποτελώντας πρόσθετη βοήθεια για τη διδασκαλία της πορτογαλικής γλώσσας. Η προσφορά εκπαίδευσης ολοκληρώνεται από την ACM που παρέχει εκπαίδευση για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τον διαπολιτισμικό διάλογο, την πρόσβαση των μεταναστών στην υγεία, τους νόμους περί εθνικότητας και τους νόμους περί μετανάστευσης σε πολίτες, επαγγελματίες και οντότητες που, άμεσα ή έμμεσα, εμπλέκονται στη διαπολιτισμική προσέγγιση της μετανάστευσης. Τέλος, από το 2015, η Ύπατη Αρμοστεία για τη Μετανάστευση φιλοξενεί μια ομάδα εργασίας για τον διαθρησκευτικό διάλογο, με στόχο την εμπάθωση αυτού του διαλόγου ως μέσου για τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, της συμμετοχής και της ένταξης των μεταναστών και των μειονοτήτων. Επί του παρόντος, αυτή η ομάδα αποτελείται από 14 θρησκευτικές κοινότητες.

Η **νορβηγική** κυβέρνηση κατάρτησε τον τρέχοντα νόμο εισαγωγής και εισήγαγε έναν νέο νόμο για την ένταξη, τον νέο νόμο περί ένταξης, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2021. Ο νόμος για την ένταξη παρέχει το πλαίσιο μέσω του οποίου οι μετανάστες με προσφυγικό υπόβαθρο μπορούν να λάβουν την απαραίτητη κατάρτιση για εργασία ή εκπαίδευση στη Νορβηγία. Ο νόμος για την ένταξη ρυθμίζει το εισαγωγικό πρόγραμμα και την κατάρτιση στη νορβηγική γλώσσα και τις κοινωνικές σπουδές. Ο στόχος του εισαγωγικού προγράμματος είναι να παρέχει σε κάθε συμμετέχοντα θεμελιώδεις δεξιότητες στη νορβηγική γλώσσα και κάποιες γνώσεις για τη νορβηγική κοινωνία, καθώς και να τους προετοιμάσει για απασχόληση ή περαιτέρω εκπαίδευση. Το δικαίωμα και η υποχρέωση συμμετοχής στο πρόγραμμα ισχύουν για τους πρόσφυγες και τις οικογένειές τους, επιπλέον για τα άτομα στα οποία χορηγείται διαμονή για ανθρωπιστικούς λόγους και των μελών των οικογενειών τους. Το εισαγωγικό πρόγραμμα είναι ένα ατομικά προσαρμοσμένο πρόγραμμα πλήρους απασχόλησης. Οι συμμετέχοντες δικαιούνται επίδομα εισαγωγής, το οποίο ανέρχεται στο διπλάσιο του βασικού ποσού του συστήματος Εθνικής Ασφάλισης σε ετήσια βάση. Το όφελος φορολογείται.

Για το εισαγωγικό πρόγραμμα ο νέος νόμος προτείνει, μεταξύ άλλων:

- ▶ υποχρεωτική χαρτογράφηση δεξιοτήτων και καθοδήγηση σταδιοδρομίας πριν από την έναρξη του προγράμματος εισαγωγής·
- ▶ η διάρκεια του προγράμματος μπορεί να κυμαίνεται μεταξύ τριών μηνών και τεσσάρων ετών ανάλογα με την προηγούμενη εκπαίδευση του συμμετέχοντα και τους στόχους του προγράμματος εισαγωγής·
- ▶ το πρόγραμμα περιλαμβάνει κατάρτιση στη νορβηγική γλώσσα, κοινωνικές σπουδές και μέτρα προετοιμασίας για εργασία ή περαιτέρω εκπαίδευση·

- ▶ υποχρεωτικό μάθημα ενδυνάμωσης για όλους·
- ▶ οι συμμετέχοντες κάτω των 25 ετών χωρίς ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει πρωτίστως να υποστηρίζονται για την απόκτηση ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω του εισαγωγικού τους προγράμματος·
- ▶ η τρέχουσα απαίτηση για τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας στα νορβηγικά θα αντικατασταθεί από την απαίτηση επίτευξης ενός συγκεκριμένου επιπέδου στη γλώσσα·
- ▶ εισάγεται μια απαίτηση δεξιοτήτων για τους δασκάλους που παρέχουν εκπαίδευση στη νορβηγική γλώσσα σε μετανάστες.

Η **Βόρεια Μακεδονία** εφαρμόζει επί του παρόντος την πρώτη εθνική στρατηγική One Society and Interculturalism national strategy, ένα έγγραφο που εκπονήθηκε σε συνεργασία με 140 ΜΚΟ που είναι παρούσες στη χώρα. Το συντονιστικό όργανο της στρατηγικής έχει συνάψει συμφωνία συνεργασίας με το Κέντρο Διαλόγου Nansen στα Σκόπια για τη δημιουργία μιας ενότητας για τη διαπολιτισμική κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού στη χώρα. Λαμβάνοντας υπόψη το όραμα της εθνικής στρατηγικής για την καλλιέργεια διαπολιτισμικών σχέσεων και διαδικασιών ένταξης, καθώς και τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στο οποίο θα προωθείται η πολιτιστική πολυμορφία, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα δομείται γύρω από πολλούς συγκεκριμένους τομείς που επιτρέπουν σε κάθε συμμετέχοντα να εξοικειωθεί με έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και να αποκτήσει τις δεξιότητες για την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης, της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης μεταξύ εκπαιδευτικών, φοιτητών και γονέων από διαφορετικές εθνοτικές κοινότητες. Το 2020, ο ετήσιος κύκλος κατάρτισης είχε στόχο 180 εκπαιδευτικούς, συνεργαζόμενους επαγγελματίες και παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας από όλη τη χώρα.

Το 2016-18 η πόλη του **Γκντανσκ** (Πολωνία) υιοθέτησε και εφάρμοσε το Μοντέλο Ένταξης Μεταναστών, το οποίο σχεδιάστηκε με τη συμμετοχή των φορέων και των κατοίκων της πόλης. Αυτό το μοντέλο συνδυάζει διεξοδικά τις ενέργειες όλων των τμημάτων και των δημοτικών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της ένταξης των αλλοδαπών κατοίκων και τη διασφάλιση της ενσωμάτωσης της ίσης μεταχείρισης στις πολιτικές της πόλης. Αυτές οι πολιτικές έχουν μια σειρά από ισχυρά σημεία, για παράδειγμα έναν συμμετοχικό χαρακτήρα, έναν μακροπρόθεσμο στόχο, μια προσεκτικά αναπτυγμένη μεθοδολογία και, τέλος, μια ευρεία επιλογή ενδιαφερομένων. Το 2019, χρησιμοποιώντας παρόμοια μεθοδολογία, εφαρμόστηκε το Μοντέλο Ενσωμάτωσης Μεταναστών στο Πομόρσκι.

Το Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (Ισπανία) ενέκρινε ένα δημοτικό σχέδιο για την καταπολέμηση της ισλαμοφοβίας, με 28 μέτρα που στοχεύουν στην εγγύηση της κοινωνικής συνοχής και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το σχέδιο

συζητήθηκε και συμφωνήθηκε να ακολουθηθεί μια διαδικασία που περιλαμβάνει εμπειρογνώμονες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την καταπολέμηση των διακρίσεων, εξειδικευμένο δημοτικό προσωπικό, κοινωνικές οντότητες και οργανώσεις από τη μουσουλμανική κοινότητα. Το Γραφείο Απαγόρευσης των Διακρίσεων (OND) έχει γίνει η κύρια υπηρεσία του Δημοτικού Συμβουλίου προς τους πολίτες και τους οργανισμούς για τεκμηρίωση, λήψη πληροφοριών, εκπαίδευση και παροχή συμβουλών για εγκλήματα μίσους και ρητορική μίσους. Η δημοτική υπηρεσία συγκεντρώνει δεδομένα για να παρέχει μια καλύτερη εικόνα της κατάστασης στην πόλη, καθώς και για την ενεργοποίηση μηχανισμών για την επίσημη αναφορά εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους και την άσκηση δικαστικών διαφορών σε σημαντικές υποθέσεις, εάν είναι απαραίτητο. Οργανώνονται προγράμματα κατάρτισης για δημοτικούς εργαζόμενους σε αυτόν τον τομέα, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας της πόλης.

Τέλος, στο **Λούμπλιν** (Πολωνία) το έργο Lublin for All δοκίμασε ένα συμμετοχικό μοντέλο διαχείρισης της διαφορετικότητας εμπνευσμένο από το ελβετικό καντόνι Neuchâtel. Δημιουργήθηκε μια Ομάδα Υποστήριξης για την Ένταξη που απαρτίζεται από αξιωματούχους της πόλης, ΜΚΟ και άλλους φορείς για: i) την ανταλλαγή πληροφοριών και ανάπτυξη λύσεων για την υποστήριξη της ένταξης αλλοδαπών στο Λούμπλιν· ii) διεξαγωγή έρευνας σχετικά με τη στάση απέναντι στους αλλοδαπούς στο Λούμπλιν· iii) παράδοση εργαστήριων διαπολιτισμικών ικανοτήτων· iv) σχεδιασμό μιας κοινωνικής εκστρατείας που απεικονίζει τη διαφορετικότητα των κατοίκων της πόλης. Ένα Γραφείο Βοήθειας για ξένους – άκρως εξειδικευμένο και μια από τις πρώτες τέτοιες εγκαταστάσεις στην Πολωνία – ξεκίνησε και λειτουργεί από το Γραφείο της Πόλης. Επιπλέον, ορισμένοι αλλοδαποί προσλήφθηκαν ως δημόσιοι υπάλληλοι σε δημοτικό γραφείο για πρώτη φορά στην Πολωνία.

Βασικά στοιχεία:

- α. υπόδειξη των πρωτοβουλιών που απαιτούνται για την εξασφάλιση ενός αποτελέσματος σε κάθε στόχο·
- β. αποφυγή καταλόγων ασύνδετων ενεργειών, χωρίς τις απαραίτητες συνέργειες·
- γ. διασφάλιση ότι τα προγράμματα οργανώνονται γύρω από τις ατομικές ανάγκες και όχι τα θεσμικά «σιλό»⁸⁵.
- δ. προσδιορισμό των τμημάτων που είναι υπεύθυνα για τη δράση και άλλους βασικούς παράγοντες που εμπλέκονται στην ανάπτυξή της·
- ε. αξιοποίηση προϋπαρχόντων έργων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βασίζονται σε ΜΚΟ, που έχουν αποδειχθεί ότι λειτουργούν·

85. Τα οργανωτικά σιλό περιγράφουν την απομόνωση που συμβαίνει όταν οι υπάλληλοι ή ολόκληρα τμήματα ενός οργανισμού δεν θέλουν ή δεν έχουν τα κατάλληλα μέσα να μοιραστούν πληροφορίες ή γνώσεις μεταξύ τους.

στ. διασφάλιση ότι τα προγράμματα που προσδιορίζονται ευθυγραμμίζονται με τις αρχές του διαπολιτισμικού μοντέλου: προάγουν την ισότητα, αναγνωρίζουν την διαφορετικότητα, ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση και περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των πολιτών στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση.⁸⁶

ζ. υποστήριξη καινοτόμων έργων που θα μπορούσαν να επαναληφθούν εάν επιτύχουν.

Δομές/μηχανισμοί που απαιτούνται για την παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου

Το διαπολιτισμικό μοντέλο πρέπει να ενσωματωθεί εγκάρσια στο σύνολο της δημόσιας δράσης και αυτό καθορίζει την ανάγκη να αναδιατυπωθούν οι κλασικές δομές της εσωτερικής και εξωτερικής εργασίας που συχνά δεν είναι προσαρμοσμένες στις νέες προκλήσεις που φέρνει η αυξανόμενη διαφορετικότητα. Εγκαρσιότητα σημαίνει συμμετοχή διαφορετικών τμημάτων, ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ τομέων του δημόσιου τομέα, ανταλλαγή γνώσεων και εμπλοκή άλλων βασικών παραγόντων προκειμένου να επιτευχθεί ένας κοινός στόχος που υπερβαίνει τις τομεακές αρμοδιότητες κάθε τμήματος.

Η διαπολιτισμική ένταξη είναι μια στρατηγική που διασφαλίζει ότι οι ανάγκες και οι εμπειρίες όλων των πολιτιστικών ομάδων λαμβάνονται με ακρίβεια υπόψη κατά την ανάπτυξη, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση όλων των πολιτικών, προγραμμάτων και θεσμικών έργων, έτσι ώστε ο ποικίλος πληθυσμός να επωφελείται υπό ίσες συνθήκες, από τις βασικές αρχές της ισότητας, της συμμετοχής και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁸⁷

Η σημασία της εφαρμογής αυτής της προσέγγισης στο σύνολο των δημόσιων πολιτικών υποστηρίζεται από δύο κεντρικά επιχειρήματα:

- ▶ Κανονιστικό επιχείρημα: η διαπολιτισμικότητα ως αυτοσκοπός. Η συνεργασία βασίζεται σε αξίες που οδηγούν τους στόχους και τις δράσεις προς την αναγνώριση και την επιβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – συμπεριλαμβανομένων των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων – και συμβάλλουν στην κοινωνική δικαιοσύνη·
- ▶ λειτουργικό επιχείρημα: η διαπολιτισμικότητα ως μέσο για έναν σκοπό. Η αναγνώριση και η διαχείριση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας

86. Το πρόγραμμα ICC αναπτύσσει ένα οδηγό και κατάλογο [a guide and checklist] για την πρώτη αξιολόγηση των προτάσεων έργων υπό το πρίσμα του διαπολιτισμικού φακού.

87. Βλέπε: *Guide to intercultural competencies applied to the development of public administration projects*

παράγει καλύτερα αποτελέσματα και μεγαλύτερη βιωσιμότητα των επιπτώσεων των δράσεών μας.⁸⁸

Ενώ υπάρχουν ειδικές ανάγκες που ενδέχεται να απαιτούν πρόσθετα και επιλεκτικά μέτρα σε ορισμένες χρονικές στιγμές (διαδικασία υποδοχής, νομικό καθεστώς, κ.λπ.), γενικά προγράμματα που απευθύνονται σε όλους τους πολίτες μπορούν επίσης να προωθήσουν την ένταξη των μεταναστών εάν κάποιες προηγούμενες διαδικασίες ή δομές προσαρμόζονται αναλόγως.⁸⁹ Έτσι, η ενσωμάτωση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και των ευκαιριών στο πλαίσιο των γενικών πολιτικών θα συνεπαγόταν αλλαγή σε δύο βασικές πτυχές της διαχείρισής τους, και συγκεκριμένα:

- ▶ σε διαδικαστικό επίπεδο, αναφερόμενος στον τρόπο σύλληψης και εκτέλεσης των διοικητικών υπηρεσιών, προκειμένου να αξιολογηθούν οι διαφορετικές καταστάσεις και θέσεις στις οποίες ενδέχεται να βρεθούν πολιτιστικές ομάδες και διαφορετικά άτομα, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες τους με δίκαιο τρόπο.
- ▶ σε δομικό επίπεδο, με αναφορά στις δομές και τις οργανωτικές μορφές της διοίκησης και της γραφειοκρατίας, ώστε να εξαλειφθούν εκείνα τα στοιχεία που θα μπορούσαν να προκαλέσουν εξαρχής κοινωνικές ανισότητες.

Δεδομένου ότι θα χρειαστούν νέες δομές και μηχανισμοί για τη συνοχή και την προώθηση της υλοποίησης μιας κυβερνητικής και κοινωνικής προσπάθειας, θα απαιτηθούν διϋπουργικές και διϋπηρεσιακές ρυθμίσεις, κατά προτίμηση υπό την ηγεσία ενός ανεξάρτητου συντονιστικού φορέα (βλ. τον «κόμβο» παραπάνω), για να διασφαλιστεί η υιοθέτηση μιας συνολικής κυβερνητικής προσέγγισης. Αυτή η υπηρεσία θα πρέπει να έχει εντολή από το ανώτατο κυβερνητικό επίπεδο. Παραδόξως, ένας από τους καλύτερους τρόπους για να αποφευχθεί η παγίδα των χωριστών τμημάτων «σιλό» είναι η μεγιστοποίηση της συμμετοχής των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην εφαρμογή (καθώς και στο σχεδιασμό) της στρατηγικής. Αυτό συμβαίνει επειδή μπορούν να είναι μια εγκάρσια δύναμη όπου οι υπάλληλοι συνηθίζουν περισσότερο να περιρίζονται εντός γραφειοκρατικών ορίων. Στην Ιρλανδία, αυτό έχει διαπιστωθεί ότι είναι πολύτιμο για την εισαγωγή των προοπτικών των χρηστών υπηρεσιών απευθείας στη διαδικασία υλοποίησης.

Μπορεί να απαιτείται ειδική υπηρεσία, όπως η BAMF (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων) στη Γερμανία, ή τουλάχιστον οι υπάρχουσες υπηρεσίες μπορεί να απαιτούν νέες εντολές. Όπως και να έχει, μπορεί να χρειαστεί νομοθεσία για την ανάθεση αυτών των νέων καταστατικών καθηκόντων. Είναι επίσης σημαντικό να

υπάρχουν συνεκτικές σχέσεις μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένου της περιφερειακής και της δημοτικής, αποφεύγοντας περιττές διαφωνίες σχετικά με τις αρμοδιότητες, όπως υποδεικνύεται στην προηγούμενη ενότητα για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Στη Νορβηγία, για παράδειγμα, υπάρχει μια διμερής συνεργασία μεταξύ της ένωσης τοπικών αρχών και της εθνικής κυβέρνησης, η οποία μπόρεσε να αντιμετωπίσει τον «καταμερισμό των βαρών» στην κατανομή των προσφύγων, που συνδέεται με την ανάλογη οικονομική στήριξη. Επιπλέον, η υποστήριξη οριζόντιων δικτύων στο έδαφος μπορεί να αντισταθμίσει επωφελώς τις προσεγγίσεις από πάνω προς τα κάτω – όπως ήδη μαρτυρεί η εμπειρία των εθνικών δικτύων διαπολιτισμικών πόλεων μεταξύ των κρατών μελών.

Η Πορτογαλία και η Φιλανδία αποτελούν καλά παραδείγματα πολύ επίπεδης διακυβέρνησης.

Στην **Πορτογαλία**, το Συμβούλιο Μετανάστευσης συγκεντρώνει τμήματα και φορείς, ενώσεις μεταναστών, δήμους, κοινωνικούς εταίρους και άλλους. Η ACM (Η Ύπατη Αρμοστεία για τη Μετανάστευση) έχει ένα πρόγραμμα (συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης) για τοπικά δημοτικά σχέδια ένταξης που συνάδουν με την εθνική στρατηγική. Διαθέτει επίσης Τοπικά Κέντρα για την Υποστήριξη της Ένταξης Μεταναστών (CLAIM) τα οποία είναι αποκεντρωμένα κέντρα (116), που προκύπτουν από μια σύμπραξη μεταξύ ACM και δήμων, ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Χρησιμοποιώντας μια πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και μία ολοκληρωμένη προσέγγιση, οι υπηρεσίες τους περιλαμβάνουν πληροφορίες και υποστήριξη που αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών των μεταναστών σε διάφορους τομείς, όπως η ρύθμιση της μεταναστευτικής κατάστασης, η ιθαγένεια, η οικογενειακή επανένωση, η στέγαση, η απασχόληση και η κοινωνική ασφάλιση. Τέλος, το δημοτικό Πρόγραμμα Διαπολιτισμικής Διαμεσολάβησης, που τρέχει από το 2018 έως το 2021, και εφαρμόζεται σε 12 δήμους, στοχεύει στη δημιουργία και ανάπτυξη ομάδων διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης που διευκολύνουν την ένταξη κοινοτήτων μεταναστών και κοινοτήτων Ρομά και Ταξιδιωτών. Οι διαμεσολαβητές είναι ντόπιοι, μετανάστες ή Ρομά. Διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη μείωση της απόστασης μεταξύ των μεταναστών και των δημόσιων υπηρεσιών. Οι διαμεσολαβητές εργάζονται κυρίως για τη διαπολιτισμική επικοινωνία, το διάλογο και την αμοιβαία κατανόηση. Εργάζονται επίσης για την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων, χρησιμοποιώντας τις αρχές της διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης. *La Finlande dispose, pour sa part, d'un Conseil consultatif pour les relations ethniques, placé sous l'égide du ministère de la Justice, qui réunit des spécialistes des migrations aux niveaux national, régional et local, et comprend des représentantes et représentants du secteur public et de la société civile. Il promeut le dialogue entre les personnes immigrées et les minorités ethniques, culturelles et religieuses, les autorités, les partis politiques et les ONG. Il est complété par sept conseils consultatifs régionaux.*

88. German Society for International Cooperation (GIZ) GmbH (2013), μεθοδολογικός οδηγός *Ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής προσέγγισης σε προγράμματα και έργα του τομέα διακυβέρνησης, με βάση την εμπειρία του προγράμματος καλής κυβέρνησης και κρατικής μεταρρύθμισης του Περού*, Λίμα, σελ. 23.

89. Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Ελευθερίας και Ασφάλειας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) (2007)

Η **Φινλανδία**, εντωμεταξύ, έχει μια Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Εθνοτικές Σχέσεις, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, η οποία συγκεντρώνει εμπειρογνώμονες μετανάστευσης από εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, από δημόσιους αξιωματούχους έως εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Συμμετέχει σε διάλογο με μετανάστες, εθνοτικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές μειονότητες, δημόσιες αρχές, πολιτικά κόμματα και ΜΚΟ. Συμπληρώνεται από επτά περιφερειακές συμβουλευτικές επιτροπές.

Οι **νορβηγικές** εθνικές αρχές αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της ένταξης και εντοπίζουν το αρμόδιο υπουργείο ή τομέα μέσω της Στρατηγικής για την Ένταξη – Ένταξη μέσω της γνώσης - **Integration through knowledge** (2019-2022, στα νορβηγικά). Η στρατηγική βασίζεται στην έρευνα και τα διδάγματα που αντλήθηκαν τα τελευταία χρόνια και απαιτεί εξαιρετικές προσπάθειες για να καταστεί δυνατή η κοινωνική κινητικότητα και να αποφευχθεί η περιθωριοποίηση των μεταναστών. Η στρατηγική έχει τέσσερις τομείς προτεραιότητας και 57 μέτρα που πρόκειται να εφαρμοστούν εντός τεσσάρων ετών. Οι τέσσερις τομείς προτεραιότητας είναι: i) Εκπαίδευση και προσόντα. ii) Εργασία. iii) Καθημερινή ένταξη. iv) Το δικαίωμα στην ελεύθερη ζωή. Η στρατηγική περιλαμβάνει επτά υπουργεία. Περισσότερες πληροφορίες: www.regjeringen.no/contentassets/519f5492da984d1083e8047011a311bd/norway-integration-strategy.pdf.

Η **Ρωσική Ομοσπονδία** έχει θεσπίσει εθνικούς μηχανισμούς και νομικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των διεθνικών και διαπολιτισμικών σχέσεων. Ο διάλογος των ομοσπονδιακών, περιφερειακών κυβερνητικών φορέων και δομών τοπικής αυτοδιοίκησης με δημόσιες, επιστημονικές και πολιτιστικές ενώσεις είναι σταθερά εδραιωμένος, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της εφαρμογής της Στρατηγικής της Κρατικής Εθνικής Πολιτικής της Ρωσικής Ομοσπονδίας έως το 2025. Οι κύριες πλατφόρμες για αυτόν τον διάλογο είναι το Συμβούλιο Διεθνικών Σχέσεων υπό τον Πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας⁹⁰ και η Κυβερνητική Επιτροπή για τη Μεταναστευτική Πολιτική.⁹¹ Επιπλέον, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για Εθνοτικές Υποθέσεις⁹² εμπλέκεται στενά σε διεθνικά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της μετανάστευτικής διάστασης. Το Δημόσιο Επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας⁹³ συμμετέχει επίσης σε αυτό το έργο ως ο κύριος φορέας για τη διασφάλιση της αλληλεπίδρασης των πολιτών με τις **κρατικές αρχές και την τοπική αυτοδιοίκηση**.

Σε περιφερειακό επίπεδο, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2, του Νόμου περί Μετανάστευσης 5/2004 κάθε τρία χρόνια η Νομοθετική Συνέλευση της Περιφέρειας Emilia-Romagna εγκρίνει, μετά από πρόταση της

90. <https://sovetnational.ru/>

91. <http://government.ru/departments/198/about/>

92. <https://fadn.gov.ru/>

93. www.oprf.ru/en

Εκτελεστικής Επιτροπής, «Πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης αλλοδαπών μεταναστών». (Η περιφέρεια αυτή ήταν η πρώτη στην Ιταλία που κατέγραψε τη συχνότητα των αλλοδαπών κατοίκων στο συνολικό πληθυσμό των κατοίκων.) Επιπλέον, αναθέτει σε μια συγκεκριμένη διύπηρεσιακή τεχνική ομάδα το έργο της παρακολούθησης της κατάστασης υλοποίησης των εγκάρσιων στόχων που ορίζονται από το ίδιο το πρόγραμμα, καθώς και την αναφορά των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται από τους διάφορους τομείς και υπηρεσίες της περιφέρειας.

Πρόσφατα, το Δημοτικό Συμβούλιο του **Μπιλμπάο** (Ισπανία) δημιούργησε τη Διαπεριφερειακή Επιτροπή για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση του δημοτικού σχεδίου ιθαγένειας και ποικιλομορφίας. Πρόκειται για μια εσωτερική, διύπηρεσιακή επιτροπή για συντονισμό, συζήτηση και υλοποίηση. Έχει μόνιμο χαρακτήρα και αποτελείται από εκπροσώπους όλων των δημοτικών περιοχών και φορέων. Η επιτροπή θα συμβάλει στην άμεση εμπλοκή ολόκληρης της δημοτικής δομής στην προώθηση της διαπολιτισμικής προσέγγισης σε όλους τους τομείς και οριζόντιους τομείς της δημοτικής δράσης. Εκπληρώνει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα καθήκοντα: i) συμβολή στον εντοπισμό, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των δράσεων του Σχεδίου Ιθαγένεια και Διαφορετικότητα. ii) ανταλλαγή και διακίνηση πληροφοριών σχετικά με τη διαχείριση της διαφορετικότητας. iii) προώθηση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων τομέων εργασίας, των δημόσιων φορέων και της κοινωνίας. iv) προσδιορισμός νέων δράσεων, αναγκών, χώρων και ευκαιριών. v) εντοπισμό των αναγκών κατάρτισης και προώθηση ευκαιριών κατάρτισης στον τομέα της διαπολιτισμικότητας, της συνύπαρξης και της διαχείρισης της διαφορετικότητας. Διαφορετικά τοπικά τμήματα συμμετέχουν σε αυτήν την επιτροπή: νεολαία, αθλητισμός, ισότητα, πολιτισμός, πολεοδομία, έργα, υπηρεσίες, κοινωνική δράση, στέγαση, αστυνομία, εκπαίδευση, οικονομική ανάπτυξη, εμπόριο και απασχόληση και υγεία και καταναλωτικές υποθέσεις. Η επιτροπή καθοδηγείται και διευθύνεται από το δημοτικό τμήμα που είναι αρμόδιο για τις διαπολιτισμικές πολιτικές.

Τέλος, η **Ένωση Πολωνικών Μητροπόλεων** (UPM) είναι μία ένωση 12 από τις μεγαλύτερες πόλεις της Πολωνίας. Από το 2017, η UPM διευθύνει μια ομάδα εργασίας για τη μετανάστευση και την ένταξη. Μέσα σε αυτήν την ομάδα οι εκπρόσωποι των τοπικών κυβερνήσεων ανταλλάσσουν εμπειρίες, αλληλοϋποστηρίζονται και αναπτύσσουν ολοκληρωμένες πολιτικές. Ως αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης, κοινές εμπειρίες, λύσεις και τεχνογνωσία από τις τοπικές αρχές μπορούν να ακουστούν σε όλη την Πολωνία. Αυτό το πλαίσιο συνεργασίας επέτρεψε επίσης μια ταχεία και αρμονική απάντηση με βάση αποτελεσματικές κοινές λύσεις κατά την πρόσφατη έκτακτη ανάγκη του Covid-19, ιδιαίτερα σε σχέση με την επικοινωνία με μετανάστες πολίτες κατά τη διάρκεια του lockdown τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2020.

Βασικά στοιχεία:

- α. εξασφάλιση συνεκτικής και συντονισμένης προσέγγισης μεταξύ των κυβερνητικών τμημάτων και φορέων·
- β. εμπλοκή υποστηρικτών και επαγγελματιών, για να προσθέσουν προοπτικές και εμπειρίες·
- γ. δημιουργία νέων φορέων όπως απαιτείται, εξοπλισμένοι με τις δεξιότητες, τους πόρους, την ικανότητα και την εξουσία να κινητοποιούν και να συντονίζουν τα σχετικά τμήματα και τα επίπεδα διακυβέρνησης·
- δ. παροχή πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, με συνοχή των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών·
- ε. υποστήριξη οριζόντιων δικτύων, ιδίως των εθνικών δικτύων Διαπολιτισμικών Πόλεων.

Ανάληψη ευθύνης από ορισμένους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της συμπαραγωγής από τους χρήστες

Είναι σημαντικό να κατανεμηθεί με σαφήνεια η ευθύνη για τα διάφορα σκέλη και τις δράσεις της στρατηγικής, διότι διαφορετικά μπορεί να παραμείνει μια επίσημη φαντασίωση, μακριά από την καθημερινή πρακτική των υπηρεσιών και των οργανισμών. Ιδανικά, όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες θα πρέπει να επιδιώκουν και να στοχεύουν στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους στόχους της στρατηγικής, έτσι ώστε η τελευταία να μην αποτελεί ευθύνη μιας μόνο υπηρεσίας. Το γενικό επίπεδο διαπολιτισμικής επάρκειας των δημοσίων υπαλλήλων μπορεί να αποτελέσει ζήτημα εδώ, αν πρόκειται να αποδεχθούν την πρόκληση. Αυτό θα υποβοηθηθεί από τα μέτρα θετικής δράσης για το άνοιγμα της πρόσβασης στην απασχόληση στο δημόσιο τομέα για τους μετανάστες και τους αλλοδαπούς υπηκόους, ωστόσο έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων διαπίστωσε ότι μόνο οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ το πράττουν.⁹⁴

Αλλά οι υπεύθυνοι φορείς δεν πρέπει να περιορίζονται στην κυβέρνηση. Στη Δανία, για παράδειγμα, η κυβέρνηση και οι κοινωνικοί εταίροι ήλθαν το 2016 σε μία συμφωνία για τη διευκόλυνση της ένταξης των προσφύγων και των επανενωμένων μελών των οικογενειών τους στην αγορά εργασίας. Ενάντια στις ενδείξεις που έδειχναν ότι μόνο το 27% (γ' τρίμηνο, 2016) των ατόμων σε ηλικία εργασίας αυτών των κατηγοριών είχαν εξασφαλίσει εργασία μετά από τρία χρόνια συμμετοχής σε προγράμματα ένταξης, τα συνδικάτα και οι εργοδότες συμφώνησαν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο. Αυτό εξορθολογεί και επιταχύνει την αξιολόγηση και την αναγνώριση των δεξιοτήτων, την απόκτηση της δανικής γλώσσας για επαγγελματικούς σκοπούς και την τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας μέσω νέων απαιτήσεων που τέθηκαν από τις τοπικές αρχές μεταξύ άλλων. Καθιέρωσε επίσης ένα πρόγραμμα κατάρτισης για τους νεοαφιχθέντες που δεν είναι ακόμη σε θέση να διεκδικήσουν έναν μισθό με συνδικαλιστικές κρατήσεις, ενώ παράλληλα έδωσε

κίνητρα για την πρακτική άσκηση με ένα μόνους στις συμμετέχουσες εταιρείες. Ομοίως, η Σουηδία ανέπτυξε μια σειρά από «fast tracks» για την προώθηση της έγκαιρης απασχόλησης των προσφύγων μέσω συμφωνιών με τους κλαδικούς κοινωνικούς εταίρους. Περισσότεροι από 5.000 πρόσφυγες είχαν περάσει από αυτά τα fast tracks σε 14 τομείς, μέχρι το τέλος του 2017.⁹⁵ Πέρα από αυτό, σε μικροεπίπεδο, μπορεί να ενθαρρυνθεί ο ατομικός εθελοντισμός και ο ακτιβισμός. Για παράδειγμα, στην Ιταλία υπήρξαν περιπτώσεις διαπολιτισμικών δέμων που φιλοξενούν με ευαισθησία μόνους ή σε μικρούς αριθμούς πρόσφυγες σε ντόπιες οικογένειες και ομάδες και ενθαρρύνουν πειράματα αυτοκατασκευής κατοικιών από μικτές ομάδες.

Στην **Πορτογαλία**, υπάρχει το Δίκτυο του Σχολείου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (REEL) – η διαπολιτισμική εκπαίδευση εντός τυπικών εκπαιδευτικών πλαισίων προωθείται από την Ύπατη Αρμοστικότητα για τη Μετανάστευση, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και το Ίδρυμα Aga Khan. Το δίκτυο σχηματίζεται από σχολεία που δεσμεύονται να φιλοξενούν, να ενσωματώνουν και να προάγουν την ακαδημαϊκή επιτυχία όλων των παιδιών και των νέων, ανεξάρτητα από την πολιτιστική ή εθνική καταγωγή τους, και προωθεί μια κουλτούρα και πρακτική ανοίγματος στη διαφορετικότητα, εγκαθιδρύοντας θετικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μαθητών και όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Συμμετοχή στο δίκτυο σημαίνει ενσωμάτωση πρακτικών διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο Εκπαιδευτικό Σχολικό Έργο και στο Ετήσιο Σχέδιο Δραστηριοτήτων στους ακόλουθους τομείς: Σχολική Οργανωτική Κουλτούρα. Πρόγραμμα Σπουδών (περιεχόμενο, πόροι και διδακτική) και Κοινωνική Συμμετοχή. Επιπλέον, το 2018/2019 εγκρίθηκε η Εθνική Στρατηγική για την Εκπαίδευση του Πολίτη ώστε η διαπολιτισμική εκπαίδευση να γίνει μέρος της εθνικής. Αυτή η στρατηγική ορίζει την «Ιθαγένεια και Ανάπτυξη» ως υποχρεωτικό θέμα για όλα τα σχολεία και ως θέμα διαθεματικών προγραμμάτων σε όλα τα σχολικά επίπεδα.

Το 2015, η πόλη του **Erlangen** (Γερμανία) και η Siemens AG (25.000 εργαζόμενοι) ξεκίνησαν μια συνεργασία για την παροχή πρακτικής άσκησης οκτώ εβδομάδων για ειδικευμένους αιτούντες ασύλου στη Siemens. Ένα χρόνο αργότερα, η Siemens είχε επεκτείνει το πρόγραμμά της και σε άλλες εγκαταστάσεις στη Γερμανία, δημιουργώντας εξαμήνα εκπαιδευτικά προγράμματα για νέους πρόσφυγες, που περιλάμβαναν εντατικά μαθήματα γλώσσας καθώς και προ-επαγγελματική εκπαίδευση στους τομείς της μηχανικής και της ηλεκτρονικής. Το πρόγραμμα ανανεώθηκε μετά από στοιχεία που αποδεικνύουν μια κατάσταση win-win-win: πρώτα για τους αιτούντες ασύλου που λαμβάνουν προσανατολισμό στο χώρο εργασίας και ελέγχουν μόνοι τους τις επαγγελματικές τους ικανότητες. Στη συνέχεια, για τους εργαζομένους της εταιρείας που μπορούν να προβληματιστούν σχετικά

94. Fundamental Rights Agency (2017), *Together in the EU: promoting the participation of migrants and their descendants*, σελ.48.

95. Βλέπε: Government Offices of Sweden (2016), *Fasttrack-aquicker introduction of newly arrived immigrants*

με οποιαδήποτε προκατάληψη κατά των προσφύγων και των μεταναστών και να μάθουν από την ποικιλία των δεξιοτήτων· και τέλος για την ίδια την εταιρεία που μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες ενός διαφορετικού εργατικού δυναμικού.

Το 2018, η πόλη του **Μπέργκαμο** (Ιταλία) εγκαινίασε την πρώτη «Ακαδημία για την Ένταξη των Προσφύγων», ένα έργο που υλοποιήθηκε από κοινού από την πόλη, το τοπικό Εμπορικό Επιμελητήριο (Confindustria of Bergamo) και πολλές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των Caritas και Ruah. Η ακαδημία παρέχει εννέα μήνες εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων ιταλικής γλώσσας, επαγγελματικής κατάρτισης και πρακτικής άσκησης σε μία από τις εταιρείες που συμμετέχουν στην Confindustria, με τη δυνατότητα πρόσληψης μετά το πέρας των μαθημάτων.

Το **Μπιλμπάο** (Ισπανία), υλοποιεί την πρωτοβουλία «Recognition of migrant women of Bilbao» της οποίας κύριος στόχος είναι η αναγνώριση της παρουσίας της μετανάστριας στην κοινωνική και δημόσια ζωή της πόλης, καθώς και η συμβολή της στη διάδοση ενός γενικού ανοίγματος στην αναγνώριση της διαφορετικότητας. Η πρωτοβουλία καθιστά ορατό και εξυμνεί το έργο, τη δέσμευση και τη συμβολή των μεταναστριών στην κοινωνία υποδοχής, σε έξι τομείς: ως παράγοντες της κοινότητας, ως επιχειρηματίες, ως πολιτικοί, ως καλλιτέχνες, ως υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δραστηριοτήτων, ως ενδυναμωτές της νεολαίας.

Ομοίως, τον Δεκέμβριο του 2013, η Περιφέρεια της Ούμπρια (Ιταλία) υπέγραψε μνημόνιο συμφωνίας με τους περισσότερους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς που υπάρχουν στην περιοχή της Ούμπρια (όπως τα τρία κύρια συνδικάτα, ο ιδιωτικός κοινωνικός τομέας, οι κύριες οργανώσεις του ιδιωτικού κέρδους, συμπεριλαμβανομένων των Confindustria, Confcommercio, Confagricoltura, CIA, CNA, Confimi, Perugia and Terni Building School, Confartigianato), των επαρχιών και το παράρτημα της Ένωσης Ιταλικών Δήμων της Ούμπρια. Το πρωτόκολλο είχε ως στόχο να προωθηθεί και να υποστηρίξει της δράσεις και της πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της αποτελεσματικής κοινωνικοοικονομικής ένταξης των αιτούντων ασύλου/κατόχων διεθνούς προστασίας. Το Μνημόνιο Συνεννόησης εξυπηρετούσε τη σύνδεση των εργασιακών αναγκών και απαιτήσεων των δικαιούχων με το σύστημα εδαφικών ευκαιριών (προσφορές κατάρτισης και απασχόλησης) και την αναβάθμιση του προφίλ του συστήματος και των υπηρεσιών εδαφικής δικτύωσης με την παροχή αποτελεσματικών κοινωνικών δικαιωμάτων.

Βασικά στοιχεία:

- α. στρατηγική πολιτική κατεύθυνση από το υψηλότερο επίπεδο διακυβέρνησης·
- β. εμπλοκή των κοινωνικών εταίρων, ιδίως στις πτυχές της ένταξης στην αγορά εργασίας·

γ. υποστήριξη των περιφερειών και των δήμων να αναπτύξουν στρατηγικές ολοκλήρωσης με βάση τα στοιχεία·

δ. διασφάλιση ότι η διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση θα γίνει βασική αρμοδιότητα όλων των δημοσίων υπαλλήλων·

ε. καλλιέργεια μίας κουλτούρας πολιτικού ακτιβισμού, καινοτομίας και διαλόγου στην πράξη.

Η κλίμακα και η πηγή των πόρων που απαιτούνται για την υλοποίηση

Για μια στρατηγική διαπολιτισμικής ένταξης η εύρεση των πόρων μπορεί να είναι ένα εμπόδιο, αφού χωρίς αυτούς παραμένει στα χαρτιά. Κατ' αρχήν, αυτό δεν θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα, δεδομένου ότι μια διαπολιτισμική στρατηγική είναι σε μεγάλο βαθμό θέμα εφαρμογής του διαπολιτισμικού φακού στους υπάρχοντες τομείς πολιτικής, πράγμα που μπορεί να σημαίνει αναθεώρηση προγραμμάτων και έργων αντί να ξεκινά από την αρχή. Φυσικά, σε ορισμένους τομείς μπορεί να διατεθούν στοχευμένα κονδύλια χρηματοδότησης σε καινοτόμα έργα ή δομές. Το πρώτο ισπανικό σχέδιο διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης διέθεσε 2 δισεκατομμύρια ευρώ για τα τέσσερα χρόνια του και αυτό πράγματι επέτρεψε στους δήμους να συνεχίσουν πιλοτικά έργα και δράσεις που μπορούν να αναπαραχθούν. Ενδέχεται να διατίθεται υποστήριξη από την ΕΕ (όπου υπάρχει), συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, όπως αναγνωρίζει το ιταλικό εθνικό σχέδιο ένταξης. Ωστόσο, ακόμη και αν μια στρατηγική αναπτύχθηκε αρχικά με (εξωτερική) χρηματοδότηση έργων, είναι σημαντικό να διαθέτει διαρθρωτική χρηματοδότηση για την εφαρμογή, την αξιολόγηση και την επικαιροποίησή της.

Η πρόσθετη χρηματοδότηση μπορεί εύλογα να παρουσιαστεί ως επένδυση στο πλεονέκτημα της διαφορετικότητας που πρέπει να επιτευχθεί, ενώ η αποχή από τέτοιες επενδύσεις θα εξακολουθεί να συνεπάγεται κόστος, αλλά διασφαλίζει ότι δεν θα προκύψουν οφέλη. Ειδικά οι αιτούντες ασύλου μπορεί να παραμένουν για χρόνια εκτός αγοράς εργασίας, καθώς το ηθικό τους πέφτει και οι δεξιότητές τους ατροφούν. Υπάρχουν αδιάσειστες έρευνες που αποδεικνύουν ότι το κόστος της μη ένταξης είναι υψηλότερο από την επένδυση στην ένταξη και την ενσωμάτωση.

Τον Σεπτέμβριο του 2017 προέκυψε ότι ο Λευκός Οίκος είχε καταστείλει μια μελέτη του Υπουργείου Υγείας και Ανθρωπίνων Υπηρεσιών των ΗΠΑ, με εντολή του προέδρου, σε υπόμνημα του Μαρτίου για την εφαρμογή της αναθεωρημένης απαγόρευσης ταξιδιού σε πρόσφυγες (και μετανάστες) από ορισμένες μουσουλμανικές χώρες. Το μνημόνιο είχε ζητήσει πληροφορίες για το κόστος του προγράμματος για το προσφυγικό και τον τρόπο περικοπής τους. Ωστόσο, η μελέτη διαπίστωσε ότι, κατά την προηγούμενη δεκαετία, το κράτος εισέπραξε σε κρατικά έσοδα 63

δισεκατομμύρια δολάρια περισσότερα από τα έξοδα για τους πρόσφυγες.⁹⁶

Μια γερμανική μελέτη του 2008 διαπίστωσε ότι η έλλειψη ενσωμάτωσης των μεταναστών στοίχιζε στο κράτος περίπου 16 δισεκατομμύρια ευρώ. Το κράτος έχανε φόρο εισοδήματος και εισφορές σε συντάξεις και κοινωνική ασφάλιση λόγω ανεπαρκών γλωσσικών δεξιοτήτων, έλλειψης κοινωνικών δικτύων και κακής ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Έτσι, η μη ένταξη κόστιζε στις ομοσπονδιακές και πολιτειακές κυβερνήσεις 3,6 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Το κόστος για τους δήμους ήταν περίπου 1,3 δισ. ευρώ και για τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης 7,8 δισ. ευρώ.⁹⁷

Το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα της οικονομικής στήριξης για τις σχετικές ΜΚΟ δεν πρέπει επίσης να υποτιμηθεί – ως αποτέλεσμα μπορούν να κινητοποιήσουν μοναδικά τον εθελοντικό ακτιβισμό. Η UNESCO έχει αναγνωρίσει την αξία τέτοιων «εθελοντικών πρωτοβουλιών, τοπικών συνεταιρισμών και συνεργατικών δικτύων που μπορούν να συνεργαστούν με μικρότερες ομάδες και να προσφέρουν πιο εξατομικευμένη βοήθεια».⁹⁸

Μέσω του προγράμματος «Αστικά έργα», το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο της **Ελβετίας**, με την υποστήριξη των καντονίων, παρείχε οικονομική και τεχνική υποστήριξη σε μικρές και μεσαίες πόλεις και δήμους αστικών κέντρων μεταξύ 2008 και 2015. Η υλοποίηση των έργων ανάπτυξης των γειτονιών αποσκοπούσε στη βιώσιμη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων μέσω μιας διεπιστημονικής και συμμετοχικής προσέγγισης (www.are.admin.ch/are/de/home/staedte-und-agglomerationen/programme-und-projekte/programm-projets-urbains.html).

Επιπλέον, το πρόγραμμα δημιούργησε το Δίκτυο Ζωντανών Γειτονιών (βλ. επισκόπηση αστικών έργων στον ιστότοπο: <https://leben-dige-quartiere.ch/de/Projekte>). Κάποια έργα (όπως Schaffhausen, Regensdorfand Vernier) στοχεύουν ρητά στη διαπολιτισμική ένταξη. Στο εαρινό συμπόσιο του 2019, το δίκτυο παρουσίασε διάφορα έργα, συμπεριλαμβανομένου του έργου για τη διαπολιτισμική διαμεσο-λάβηση από φροντιστές, το οποίο έχει εφαρμοστεί σε πολλές πόλεις (https://lebendige-quartiere.ch/fr/Manifestations/Colloque_de_print-emps_2019:_Le_role_des_quartiers_dans_lintegration_sociale).

Έχουν αναληφθεί πολλές πρωτοβουλίες σε επίπεδο δήμου και πόλης. Για παράδειγμα:

- ▶ Το Πρόγραμμα Periurban (www.periurban.ch/), το οποίο υποστηρίζει κοινότητες σε αγροτικές περιοχές να προωθήσουν την ένταξη από το 2008

96. "Trump administration rejects study showing positive impact to refugees", *New York Times*, 18 Σεπτεμβρίου 2017

97. Fritschi T., Stutz H. και Schmugge S. (2008), *Social costs of the non-integration of immigrants in municipalities*, Bertelsmann Foundation.

98. UNESCO (2016), *Cities welcoming refugees and migrants: enhancing effective urban governance in an age of migration*.

- ▶ το πρόγραμμα contact-citizenship, το οποίο από το 2012 έως το 2019 υποστήριξε πολυάριθμες πρωτοβουλίες συμμετοχής των πολιτών στον τομέα της μετανάστευσης και της ένταξης, αναδεικνύοντας έτσι το καινοτόμο δυναμικό της κοινωνίας των πολιτών και δημιουργώντας συνέργειες μεταξύ των υπηρεσιών ένταξης, των ενώσεων, του ιδιωτικού τομέα και των ιδιωτών.

Βασικά στοιχεία:

- α. παρουσίαση των δημοσιονομικών κονδυλίων του προϋπολογισμού ως επένδυση στο πλεονέκτημα της ένταξης
- β. επαναδιατύπωση των υφιστάμενων δαπανών που εξετάζονται μέσα από το διαπολιτισμικό πρίσμα
- γ. διασφάλιση της χρηματοδότησης με γνώμονα το πρόγραμμα, αντί να αποτελεί υποκατάστατο αυτού
- δ. η χρηματοδότηση να ακολουθεί μεμονωμένους χρήστες, ώστε οι τοπικές αρχές να μπορούν να χρηματοδοτούν υπηρεσίες
- ε. υποστήριξη των ΜΚΟ που να κινητοποιεί την εθελοντική καλή θέληση ως πόρο σε είδος.

Τα οχήματα επικοινωνίας της πολιτικής και σε ποιους

Η δημόσια επικοινωνία της διαπολιτισμικής στρατηγικής έχει μεγάλη σημασία. Μια αδυναμία των πολυπολιτισμικών προσεγγίσεων για τη διαχείριση της διαφορετικότητας ήταν ότι δεσμεύουν πραγματικά μόνο την ελίτ των μειονοτικών κοινοτήτων, ενώ η επιτυχία στην πράξη, καθώς και η νομιμότητα της διαπολιτισμικής ένταξης, εξαρτάται από την ευρεία δημόσια υποστήριξη. Ενώ μια σύνθετη έννοια, η διαπολιτισμικότητα μπορεί απλώς να αναπαρασταθεί ως «συμπερίληψη του άλλου στον εαυτό».⁹⁹ Οι πολίτες μπορούν να δεσμευτούν μέσω της ικανότητάς τους για ενσυναίσθηση και όχι αποκλεισμού, που συνδέεται με την επικοινωνία κοινών αξιών και προσιτές, ικανοποιητικές ανθρώπινες ιστορίες. Ωστόσο, η επικοινωνία της διαπολιτισμικής στρατηγικής δεν πρέπει να γίνεται οργανικά: θα πρέπει να σχεδιάζεται προσεκτικά και να διατηρηθεί σε όλη τη διαδικασία υλοποίησης, προκειμένου να οικοδομηθεί μια ευρεία ιδιοκτησία για το περιεχόμενό της, μεταξύ των ιδρυμάτων ή του ευρύτερου κοινού, και να ενισχυθεί η ικανότητα να την υπερασπίζονται όλοι οι παράγοντες. Θα πρέπει επίσης να σχεδιαστεί η κατάλληλη εκπαίδευση για τη διαπολιτισμική επικοινωνία των υπεύθυνων επικοινωνίας, ώστε να δημιουργηθεί η ικανότητα για θετικά διαπολιτισμικά μηνύματα και για την ανάπτυξη εναλλακτικών αφηγήσεων για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους. Επίσης, υπάρχει τώρα μια πληθώρα εμπειριών με το έργο κατά των φημών που αμφισβητεί τα δημοφιλή στερεότυπα, συμπεριλαμβανομένης της

99. Wilson R. (2018), *Meeting the challenge of cultural diversity in Europe: moving beyond the crisis*, Edward Elgar, Cheltenham, UK.

κινητοποίησης των πολιτών ως «anti-rumour actors» για να εμπλακούν συμπολίτες σε διάλογο στο δρόμο.¹⁰⁰

Χωρίς καμία παρέμβαση στην ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, είναι επίσης θεμιτό να εμπλακούν οι ενώσεις δημοσιογράφων σε συζήτηση, στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής ολοκλήρωσης, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα σχετικά ζητήματα καλύπτονται με δίκαιο και ακριβή τρόπο, π.χ. αναφορά στους δικούς τους κώδικες δεοντολογίας. Το Δίκτυο Ηθικής Δημοσιογραφίας, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, την Ευρωπαϊκή Ένωση Ραδιοτηλεοπτικών Σταθμών και την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων, έχει δημιουργήσει μια εργαλειοθήκη για την αναφορά της μετανάστευσης.¹⁰¹

Η **Neumarkt** (Γερμανία) ανέπτυξε μια σημαντική δήλωση αποστολής για την ένταξη στο πρόγραμμα Διαπολιτισμικών Πόλεων: Neumarkt – Διαπολιτισμική Ανοιχτή Πόλη. Αυτό προετοιμάστηκε σε ένα από τα συνδέρια πολιτών ενόψει της υιοθέτησης του εγγράφου πολιτικής *Impet us for a Sustainable City*, το οποίο είναι η στρατηγική διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης της πόλης. Αυτή η δήλωση αποστολής ορίζει μια δέσμευση για: ειρηνική συνύπαρξη-αμοιβαίο σεβασμό και αμοιβαία εκτίμηση· ένταξη ως δυναμική αμφίδρομη διαδικασία ανταπόδοσης και προσαρμογής· ένταξη ως κοινωνική συμμετοχή για όλους· μια κουλτούρα καλωσορίσματος, και αντίθεση σε κάθε μορφή ρατσισμού.

Βασικά στοιχεία:

- α. σχεδιασμός ενός σχεδίου επικοινωνίας της στρατηγικής, προσδιορίζοντας τα πιο σχετικά ορόσημα στην ανάπτυξη της: διαδικασία σχεδιασμού, βασικοί παράγοντες, έγκριση, υλοποίηση προγραμμάτων προτεραιότητας, ετήσια αναφορά ορόσημων, πρόοδος αποτελεσμάτων, ενδιάμεσες αξιολογήσεις και τελική αξιολόγηση. Το γενικό σχέδιο επικοινωνίας της στρατηγικής πρέπει να συμπληρώνεται με τις στρατηγικές επικοινωνίας κάθε δράσης που προβλέπεται στο πλαίσιο του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένου ενός σχεδίου εσωτερικής επικοινωνίας, το οποίο ενημερώνει το προσωπικό για τη στρατηγική και τους στόχους, τον τρόπο με τον οποίο έχουν ενσωματωθεί στο εσωτερικό πολιτικές και δομές υποβολής εκθέσεων και προσδοκίες για καλές πρακτικές εργασίας·
- β. παρουσιάζουν ένα απλό, συνεπές πολιτικό μήνυμα με θετικές αξίες, σύμφωνα με τον στόχο, που επαναλαμβάνεται σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης·
- γ. ανάπτυξη μιας μη κομματικής εκστρατείας δημοσίων σχέσεων, με εικόνα, σλόγκαν, παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και εκδηλώσεις·
- δ. χρησιμοποίηση υποστηριζόμενων προγραμμάτων και έργων για να "δείξουν" καθώς και να "πουν",

ε. υποστήριξη των πρεσβευτών διαπολιτισμικής ολοκλήρωσης στη δημόσια και εκτός σύνδεσης δημόσια σφαίρα·

στ. δέσμευση των ενώσεων δημοσιογράφων και των κοινοτικών μέσων ενημέρωσης για την προώθηση της ηθικής δημοσιογραφίας σε αυτόν τον τομέα·

ζ. παρακολούθηση του τρόπου με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης απεικονίζουν τους μετανάστες και τη διαφορετικότητα.

Ρυθμίσεις για παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς

Η παρακολούθηση και η επαναλαμβανόμενη αξιολόγηση της στρατηγικής είναι ουσιαστικής σημασίας για τον εντοπισμό τυχόν κενών μεταξύ φιλοδοξίας και επίτευξης. Και πάλι, τα σαφώς καθορισμένα αποτελέσματα, όπως ορίζονται από τους στόχους, είναι απαραίτητα για να αποφευχθεί ένας μακρύς κατάλογος αυθαίρετων στόχων ή ανούσιων δεικτών που έχουν αυτόνομο χαρακτήρα. Είναι το πρώτο του οποίου η πραγματοποίηση ή όχι, πρέπει να αξιολογηθεί.¹⁰² Ορισμένοι από τους στόχους μπορεί να μην είναι εύκολα μετρήσιμοι, για παράδειγμα η κοινωνική εμπιστοσύνη ή η κοινωνική συνοχή. Αυτό απαιτεί ισχυρές ερευνητικές συνεργασίες και σοβαρές επενδύσεις για την ανάπτυξη νέων εργαλείων αξιολόγησης. Το Βαρόμετρο Ολοκλήρωσης της Χώρας των Βάσκων είναι ένα τέτοιο εργαλείο, όπως και η επιτήρηση ένταξης της Βιέννης. Είναι στη φύση της διαπολιτισμικής ένταξης ότι τα ποσοτικά μέτρα πρέπει να συνδυαστούν με την ποιοτική αξιολόγηση για να προκύψει μια γενική εικόνα – ιδιαίτερα επειδή οι εμπειρίες των χρηστών έχουν σημασία και εν μέρει επειδή θα υπάρχουν πραγματικές διαφορές οπτικής γωνίας μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών παραγόντων. Η εστίαση του μοντέλου λειτουργικά σε προγράμματα και έργα προσφέρεται εύκολα σε μια μεθοδολογία περιπτωσιολογικής μελέτης για αξιολόγηση. Όπως και με όλα τα άλλα στοιχεία του μοντέλου, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση πρέπει επίσης να είναι συμμετοχικές: εάν οι στόχοι επιτυγχάνονται προφανώς, ιδίως όσον αφορά τα ποσοτικά μέτρα, είναι καλό, αλλά αν αυτό δεν ταιριάζει με την ποιοτική εμπειρία αυτών που χρειάζεται να εφαρμόσουν το σχέδιο σε επίπεδο βάσης, τότε η έλξη που φέρει μπορεί να υπερεκτιμηθεί σοβαρά. Τα μαθήματα της αποτυχίας καθώς και της επιτυχίας, πρέπει να ανατροφοδοτηθούν στην αναθεώρηση του σχεδίου με την πάροδο του χρόνου καθώς η εμπειρία και η αυτοπεποίθηση αυξάνονται.

Για παράδειγμα, για να συνεχίσουμε με το παράδειγμα της ένταξης των προσφύγων στην αγορά εργασίας, τόσο η Δανία όσο και η Σουηδία ανακάλυψαν μέσω της παρακολούθησης των προγραμμάτων τους ότι

100. Βλέπε: www.coe.int/en/web/interculturalcities/anti-rumours
101. Βλέπε: <https://ethicaljournalismnetwork.org/press-release-migration-reporting-toolkit>

102. Sanderson I. (2000), "Evaluating the effectiveness of policy responses to social exclusion", in Percy-Smith J. (ed.), *rom exclusion to inclusion: policy responses to social exclusion in the UK*, Open University Press, Buckingham

κατά μέσο όρο οι γυναίκες πρόσφυγες βρίσκονται σε πολύ μεγαλύτερη μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας από τους άνδρες. Αυτό ενθάρρυνε και τις δύο κυβερνήσεις να εξετάσουν γιατί συνέβαινε αυτό και να επιδιώξουν να αναπτύξουν διορθωτικές απαντήσεις.

Στο **Swansea** (ΗΒ)πραγματοποιούνται τακτικά διαβουλεύσεις με τους κατοίκους τόσο ως εργαλείο σχεδιασμού όσο και ως εργαλείο αξιολόγησης. Το Συμβούλιο του Swansea έχει αναπτύξει μια σειρά εργαλείων για τη συμμετοχή και τη διαβούλευση με όλους τους πολίτες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τις προτεραιότητες, τα σχέδια, τον προϋπολογισμό, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τη δημόσια ζωή. Οι κύριες δομές για τις διαβουλεύσεις είναι:

- ▶ Η Στρατηγική Διαβούλευσης και Δέσμευσης, η οποία βοηθά τους επαγγελματίες να συνεργαστούν με τους κατοίκους και τους χρήστες υπηρεσιών·
- ▶ το διαδικτυακό πάνελ του Swansea Voices, το οποίο αποτελείται από μια βάση δεδομένων με κατοίκους τους οποίους συμβουλευεται τακτικά το Συμβούλιο σχετικά με τις υπηρεσίες του και τα τοπικά ζητήματα. Τα μέλη του ανανεώνονται συνεχώς για να δίνουν όσο το δυνατόν σε περισσότερα άτομα την ευκαιρία να λάβουν μέρος. Οι πρόσφατοι τομείς διαβούλευσης περιλαμβάνουν την ανάπτυξη του κέντρου της πόλης και τις προτεραιότητες για τον προϋπολογισμό του Συμβουλίου.
- ▶ Το Swansea Reputation Tracker είναι μια συνεχής τηλεφωνική έρευνα που πραγματοποιείται από το συμβούλιο. Κάθε δεύτερο μήνα ζητείται από 180 άτομα η γνώμη τους για το συμβούλιο, τις υπηρεσίες που παρέχει, το προσωπικό του δήμου και την ικανοποίηση από την περιοχή τους. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται κάθε χρόνο χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση των σχεδίων υπηρεσιών του συμβουλίου και υποβάλλονται

Το Better **Reykjavik** είναι ένα διαδικτυακό φόρουμ διαβούλευσης όπου δίνεται στους πολίτες η ευκαιρία να υποβάλουν και να συζητήσουν ιδέες για τα έργα που αναπτύσσει η πόλη. Ο ιστότοπος είναι ανοιχτός για προβολή και συμμετοχή σε όλους. Οι χρήστες συμμετέχουν παρουσιάζοντας τις δικές τους ιδέες, ελέγχοντας τις ιδέες άλλων ή/και δίνοντας σχόλια υποστηρίζοντας ή αντιτάσσοντας σε αυτές. Το Better Reykjavik δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες να εκφράσουν, να συζητήσουν και να δώσουν προτεραιότητα σε ιδέες για τη βελτίωση της πόλης τους. Δίνει επίσης στους ψηφοφόρους άμεση επιρροή στη λήψη αποφάσεων. Στο πλαίσιο της πλατφόρμας Better Reykjavik λειτουργούν διάφορα έργα, με το μεγαλύτερο να είναι το My District, το συμμετοχικό έργο προϋπολογισμού της πόλης του Ρέικιαβικ, το οποίο τρέχει από το 2011, με περισσότερα από 18

εκατομμύρια ευρώ να διατίθενται απευθείας από τους πολίτες για την εκτέλεση των έργων της πόλης.

Μέσω του Better Reykjavik, το 2017 η πόλη συγκεντρωσε τις ιδέες των πολιτών για να συν-δημιουργήσει την εκπαιδευτική της πολιτική. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που μια κυβερνητική πολιτική πηγάζει από το κοινό στην Ισλανδία.

Μια παρόμοια διαδικασία βρίσκεται τώρα σε δράση όπου η πόλη διαμορφώνει την πρώτη της δημοκρατική πολιτική και ζητά από τους πολίτες να συμμετάσχουν υποβάλλοντας τις ιδέες τους για βελτιωμένες διαδικασίες ή/και δίνοντας προτεραιότητα στους δημοκρατικούς στόχους.

Βασικά στοιχεία:

- α. Καθορισμός δεικτών με βάση τα επιθυμητά αποτελέσματα των στόχων, συμπεριλαμβανομένων των δεικτών ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου·
- β. ποιοτικές αξιολογήσεις, δεδομένης της εστίασης του χρήστη και πολλαπλών προοπτικών·
- γ. χρησιμοποίηση περιπτώσιολογικών μελετών που εξετάζουν υποδειγματικά προγράμματα ή έργα και ομάδες εστίασης·
- δ. σύνταξη από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες αξιολογητές για αμερόληπτα στοιχεία·
- ε. μεγιστοποίηση της συμμετοχής των επαγγελματιών και των υποστηρικτών στην πράξη.

Μέσα ελέγχου και αναθεώρησης της πολιτικής

Τα υπάρχοντα εθνικά σχέδια ένταξης έχουν διαφορετική διάρκεια, αλλά ένα χρονοδιάγραμμα τριών ετών δεν είναι ασυνήθιστο. Αυτό προσφέρει αρκετό χρόνο για την εφαρμογή της τρέχουσας επανάληψης της στρατηγικής, αλλά όχι τόσο ώστε η εφαρμογή της να γίνει «υπερφορτωμένη» καθώς υποβαθμίζει τις πολιτικές προτεραιότητες και τις προτεραιότητες των δημόσιων υπηρεσιών. Όπως και με τον σχεδιασμό της στρατηγικής, ο επανασχεδιασμός της θα πρέπει να βασίζεται σε τεκμήρια – ιδίως τα αποτελέσματα της ανεξάρτητης επαγγελματικής αξιολόγησης – και θα πρέπει να δίνει φωνή στους υποστηρικτές και τους επαγγελματίες του χώρου που διαφορετικά θα αισθάνονταν περιθωριοποιημένοι. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην απόσυρση ορισμένων έργων που δεν λειτουργούσαν καλά, ενώ άλλα που έχουν αποδειχθεί καινοτόμα και επιτυχημένα μπορεί να κλιμακωθούν, μεταξύ άλλων με ανακατεύθυνση της χρηματοδότησης – και πάλι ο αρθρωτός πυρήνας του προγράμματος/έργου της στρατηγικής το καθιστά ευκολότερο. Εστιάζοντας στην ευρύτερη εικόνα, η αναθεώρηση της στρατηγικής είναι επίσης μια καλή ευκαιρία για να επιβεβαιωθεί εκ νέου η ευρύτερη κοινωνική δέσμευση στον γενικό στόχο της και να

ενισχυθεί η δημόσια και πολιτική συναίνεση γύρω από αυτήν

Η Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας έχει δημιουργήσει ένα σύστημα παρακολούθησης και αναφοράς για την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της Στρατηγικής για Μία Κοινωνία και τη Διαπολιτισμικότητα. Κατά την παρακολούθηση, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στον βαθμό υλοποίησης των προτεραιοτήτων και των στόχων σε επίπεδο συμπλέγματος/στρατηγικής περιοχής. Προσοχή δίνεται επίσης στο κατά πόσον έχει τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των μέτρων και των δραστηριοτήτων, στους πιθανούς κινδύνους, στις ελλείψεις δραστηριότητες, καθώς και στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της χρήσης των κονδυλίων και στην ορατότητα των αποτελεσμάτων των εφαρμοζόμενων πολιτικών. Ένα προγραμματισμένο ετήσιο αποτέλεσμα, καθώς και μια βασική γραμμή, πρέπει να προσδιορίζεται για κάθε δείκτη προκειμένου να μετρηθεί και να αξιολογηθεί η επιτυχία. Εδώ, πρέπει να δοθεί προσοχή στην επιλογή των δεικτών που είναι ευαίσθητοι στο φύλο. Εάν για οποιονδήποτε λόγο δεν είναι δυνατό να καθορισθεί ένας βασικός δείκτης πριν από τη δραστηριότητα, πρέπει να ληφθεί υπόψη το αποτέλεσμα (ποσοτικό ή ποιοτικό) που προέκυψε κατά την πρώτη μέτρηση. Επιπλέον, πρέπει να δημιουργηθεί ένα ξεχωριστό υπόδειγμα για τη συλλογή δεδομένων και την παρακολούθηση της εφαρμογής των σχεδίων δράσης ανά ομάδες/στρατηγικούς τομείς.

Η παρακολούθηση πραγματοποιείται από το συντονιστικό όργανο του Γραφείου του Πρωθυπουργού, σε συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία και άλλους αρμόδιους φορείς, καθώς και μέσω δημόσιων συζητήσεων. Το συντονιστικό όργανο πρέπει να υποβάλλει έκθεση στο Μόνιμο Συμβουλευτικό Όργανο και στην Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας για την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της Στρατηγικής για μια Κοινωνία και τη Διαπολιτισμικότητα τέσσερις φορές το χρόνο. Κατά την υποβολή εκθέσεων, πρέπει να δίνεται η δέουσα προσοχή στις ακόλουθες αρχές: ακρίβεια και συνοπτικότητα· συνάφεια· αντικειμενικότητα· και παροχή πληροφοριών με ποιοτικό και ποσοτικό τρόπο. Οι εκθέσεις θα δημοσιευτούν στην ιστοσελίδα της κυβέρνησης.

Η μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες (σε δύο χρόνια), καθώς και μετά τη λήξη της Στρατηγικής για μια Κοινωνία και τη Διαπολιτισμικότητα 2020-2023.

Το σχέδιο δράσης της στρατηγικής θα αναθεωρηθεί δεόντως με βάση τις εκθέσεις που αξιολογούν το επίπεδο εφαρμογής και τα πορίσματα, και αυτό θα αποτελέσει τη βάση για την επόμενη στρατηγική.

Βασικά στοιχεία:

- α. ορισμός περιορισμένης διάρκειας (π.χ. τριετής ή τετραετής), ως βέλτιστη για την εφαρμογή και την αναθεώρηση·
- β. διασφάλιση της αναθεώρησης και ορισμός της βάσης των πορίσματος ως ανεξάρτητης,

αντικειμενικής αξιολόγησης και συμμετοχικής ανατροφοδότησης·

- γ. απόσυρση των προγραμμάτων/έργων που αποτυγχάνουν και να επέκταση των καλών πρακτικών·
- δ. μεγιστοποίηση της δημοκρατικής συμμετοχής ολόκληρης της κοινωνίας στη συζήτηση·
- ε. επισήμανση για άλλη μια φορά προς τους πιο περιθωριοποιημένους ότι η φωνή τους ακούγεται.

www.coe.int

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ο επιφανέστερος οργανισμός προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ευρωπαϊκής ηπείρου. Περιλαμβάνει 46 κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων όλων των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ένα σύμφωνο που έχει σχεδιαστεί για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης στα κράτη μέλη.